

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tractatus V. De oratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40072

& bene fundata sit, cum ei iam nemo sine grauiissimarum pœnarum, & excommunicationis maioris ipso facto incurrendæ reatu, esto etiam de Societate sit, vel extrarem constitutus, & tam Religiosus & Clericus, quam laicus, cuiuscumque etiam status, gradus, dignitatis, & conditionis existat, refragari possit. Concludamus ergo, & quidem iisdem verbis, quibus suam ad Corinthios epistolam concludit Apostolus, *Decet ergo fratres, gaudere, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habere, & Deus pacis & dilectionis*

2. Cor. 13. 11.

erit vobiscum. Gaudeamus inquam, Patres fratresque. & lætemur, quod ad tam sancta nos Religionem, quæque tantam perfectionem proficitur, Dominus vocat; ac perpetuo perfectioni huic incumbamus, & in summa nos pace & vniione conseruare studeamus, idque inuicem ad eandem animando & exhortando: atque ita demum fiet, vt Dominus, qui pacis atque amoris auctor ac fons est, semper nobiscum sit futurus.

TRACTATUS QVINTVS
DE ORATIONE.

CAPVT I.

De pretio, valore, & excellentia orationis.

Apo. 5. 8. & 8. 3. 4.

ORATIONIS excellentiam & valorem egregie Ioannes Euangelista in Apocalypses sua cap. 5 & 8 declarat, dum Angelum aureum manu thuribulum tenentem ante altare stetit, multaque ei incensa data ait, atque hoc orationes sanctorum fuisse, vt scilicet eas ad altare aureum, quod in conspectu throni Dei erectum erat, offerret, incensorum autem fumum de manu Angeli in conspectum Dei ascendisse. Quem locum exponens Chrysostomus, In hoc, inquit perspicies, quam eminens & excellens sit oratio, eum ipsa sola in sacris litteris thymiamati (erat id mixtio ex thure, aliisque aromatibus fragrantissimis composita) conferatur: nam, sicut thymiana bene compositum & temperatum odore & suffitu suo mirifice hominis olfactum recreat; Sic oratio eo quo debet modo peracta & fusa, Deo quæ gratissima ac suauissima est, quin a deo Ange-

Hom. 13. in Mat. in oper. imperfect.

Guil. Pares. in sua rhetor. diuin. c. 41.

los & vniuersos cali ciues recreat; adeo vt eos Ioannes in manibus velut aromaticas quasdam pilas (quæ sunt orationes sanctorum) habere asserat, quas naribus suis purissimis (de iis humano nostro more loquendo) sepiissime applicant, vt suauissimo hoc odore fruantur. *Habent, inquit, singuliphialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.* S. Augustinus de oratione loquens sic ait. *Quid est oratione preclarior, quid vita nostra vtilius, quid animo dulcius, quid in tota nostra Religione sublimius?* Necnon S. Gregorius Nyssenus: *Nihil, inquit, ex his, quæ per hanc vitam coluntur, & in pretio sunt, orationi præstat.* Addit aliud Bernardus, *Etsi, ait, certum sit, Angelos prope semper seruis Dei, inuisibiles licet, præsentibus assistere, tum ad ipsos ab insidiis & fraudibus inimici liberandos, tum ad ipsorum desideria & feruentius Deo seruendum inflammanda; maxime tamen nobis spiritus illi ange-*

17. sal. 197. Psal. 67. 2.

T. 4. 1.

Cast. 17. in Mart.

Lib. de orat. Da.

angelici adstant, quando orationi inlisti-
mus. In huius rei confirmationem multa
è sacris litteris depromit testimonia, vti
illud Psalmistæ, *In conspectu Angelorum*
7 psal. 137. *psallam tibi: Et, Præuenerunt Principes cõ-*
7 psal. 67. *iuncti psallentibus in medio iuencularum*
tympanisticarum quem ipse locum de An-
gelis se selectantibus coniungentibus pari-
ter intelligit: vti & illud Angeli ad Tobia-
m, *Quando orabas cum lacrymis, ego obtuli*
orationem tuam Domino. Mox enim atque
oratio orantis ore egreditur, Angeli eam
quod præsentibus adfuit, excipientes Deo
Opt Max offerunt. Idem denique asserit
Hilarius, *Angeli, ait, præsent fidelium ora-*
tionibus, *Et eas quotidie Deo offerunt.* Quare
verisimile fit, nos, dum orationi incum-
bimus, ab Angelis circumcingi, inter me-
dios Angelos agere, & Angelorum officio
fungi, id scilicet iam tum in terris agen-
tes quod perpetuo post in cælo acturi su-
mus, Deum laudando & benedicendo.
Vnde etiam potissimum hoc nomine An-
gelis cari & amici sumus, vtpote qui socii
eorum & modo sumus, & post etiam eri-
mus, dum collegarum ipsorum qui alias
exciderunt, sedes replebimus. Chryso-
stomus de orationis excellentia loquens, eã-
que extollere cupiens, nihil de ea ait dici
posse præstantius quam quod quicumq;
orationem instituit, cū Deo loquatur &
conuersetur. *Considera, inquit, quanta sit*
tibi concessa felicitas, quanta gloria attributa
orationibus, fabulari cum Deo, cum Christo
miscere colloquia, optare quod vultis, quod de-
sideras postulare. Nullam ait linguam ex-
plicare posse quantæ sit hæc cum Deo cæli
conuerlatio & collocutio dignitatis & ex-
cellentie, quantæ eadem nobis utilitatis
& commodi: si enim qui in terra cum viris
prudentibus & doctis assidue conuersan-
tur, breuissimo tempore notabilem in se
fructum percipiunt, ac mire se in prudentia
& doctrina profecisse comperiunt, si et-
iam iis qui cum bonis & piis cõuersantur,
horum bonitas ac pietas adherescit (vnde
etiam vulgo dicitur, *Age cum bonis,*
& de bonorum eris numero) quid di-
dicendum de iis, qui frequenter cum Deo

agunt & conuersantur? *Accedite ad eum, psal. 33. 6.*
& *illuminamini.* qua luce, qua cognicio-
ne, quibus etiam bonis & commodis, per
hanc conuersationem & familiaritatem
donabuntur? Quare dicit Chryso-
stomus, nulla re adeo nos in virtute perficere, quã
frequenti oratione & assidua cum Deo
conuersatione. Per eam namque miram
eor hominis generositatem induit, mun-
dana despiciere incipit, super omnia illa se
effert, Deo se vnit, seque in eum quodam-
modo transformat, sanctus denique ac
spiritualis efficitur.

CAPVT II.

Quam nobis oratio necessaria
sit.

QVAM vero nobis oratio sit necessa-
ria, est experientia notissimum: Vti-
nam vero adeo notum id non esset! Quia
enim homo gratia & fauore Dei tantope-
re opus habet, quod tot lapsibus sit obno-
xius, quod à tam multis, tamq; grauibus
aduersariis circumcinctus, quod tantare-
rum tam ad animam quam ad corpus
pertinentium penuria laboret; hinc nul-
lum habere melius in hisce malis reme-
dium potest, quam semper & in omnibus
ad Deum opus causa confugere, cum ex
toto corde rogando, sibi vrfaucat, & in
omnibus periculis ac necessitatibus opi-
tuletur, iuxta illam Iosaphati Regis, dum
ab hostibus se cinctum vndeundique vi-
deret, orationem; *Cum ignoremus quid a-*
gere debeamus, hoc solum habemus residui,
vt oculos nostros dirigamus ad te Deus. quod
inquam adeo debiles, indigi & pauperes
simus, & quid nobis facien dum sit nesci-
amus, nullum salutaris remedium sup-
perit, quam ad Deum cæli oculos sustolle-
re, & per orationem id ab eo petere, quo
indigemus & caremus. Vnde Cælestinus
Papa in epistola quadam Decretali, Ad
huius orationis, inquit, necessitatem vo-
bis indicandam, melius nihil dicere scio,
quã q; prædecessor meus Zozimus dixit:
Quod est, inquit, tẽpus in quo eius auxilio nõ
V 2 indi-

Ho. de orat. &
in illud ps. 7.
Confitebor
Domino se-
cundum.

Orandum
semper &
multam, quia
semper
multum indi-
gemus.

2. Tar. 20. 2.

e. 9. contra
Pelagium.

indigemus? In omnibus igitur rebus, causis, & negotiis exoratus est protector Deus, cuiusque gratia postulanda: superbum est enim, ut humana natura, adeo misera & fragilis, aliquid de se praesumat.

22. q. 88 or. 2.
1. lib. 3. fid. c.
24.
2. Lib. de ser.
Domini c. 7.
& serm. 230.
de tempor.
3. hom. in Iul.
martyr.
4. hom. 3. in
Gens.
5. Lib. 1. dial.
c. 8.

Diuus Thomas de oratione agens, egregiam prægnantemque dat rationem, è qua orationis colligatur necessitas, quam ipse è 1. S. Damasceno, 2. Augustino, 3. Basilio, 4. Chrysostomo, & 5. Gregorio doctrinam hausit. Docent itaque Patres hi Deum, quod diuina sua prouidentia ac dispositione iam inde ab æterno animabus dare decreuit, id iis in tempore non nisi per hoc orationis adminiculum concedere, atque adeo in hoc multarum quidem animarum salutem, conuersionem, ac remedium, aliarum vero profectum & perfectionem ipsum collocasse ac statuisse. Adeo ut sicut idem disposuit ac decreuit, ut genus humanum mediante matrimonio multiplicaretur, ut terra non nisi arata, seminata & culta, abundantiam panis & vini, ac frugum reliquarum prouentum adferret; ut denique mediantibus opificibus & materia, domus ipsæ & ædificia cõstruerentur; ita etiam multos in hoc mundo effectus non nisi per hoc orationis prædium producere multasque via hac gratias & charismata animabus nostris communicare constituerit. Atque hoc est, quod Redemptor noster Iesus in Euangelio promissit:

Matth. 7. 7.

Oratio est a
qua ductus.

Oratio catena
aurea calcis.

Petite, inquit, & dabitur vobis, quærite & inuenietis; pulsate & aperietur vobis: omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Adeo ut oratio sola medium fit, & velut aquæ ductus, per quem necessitatibus nostris succurrere, pauperatē nostram locupletare, bonisque & gratiis omnigenis mentes nostras replere statuit Deus. Vnde ad liquidum patet, quam nos necesse sit ad orationem, velut ad sacram anchoram confugere. Quo circa non incõgrue eam sancti Patres catena aurea assimilant, è cælo in terram vsque protensa, per quam nimirum diuina bona cælitus ad nos descendunt, & nos vice versa ad Deum ac di-

uina oportet ascendere. Nos vero eam scalæ Iacobi, quæ è terra in cælum vsque pertingebat, & per quam Angelorū hinc alii ascendebant, inde alii descendebant, comparamus. S. Augustinus vero illam cæli clauim nominat, ut quæ omnes eius ianuas aperiat, omnesque Dei thesauros referet, ne vnum quidem abscondens. *Oratio, inquit, iusti, clavis est cæli: ascendit præcatio, & descendit Dei miseratio.* Alio vero loco sic loquitur, *Sicut ex carnalibus efficitur caro, ita ex diuinis eloquiis & orationibus interior homo nutritur & pascitur.* Eandem comparisonem pluribus virget Martyr & Abbas Nilus.

Vna de præcipuis rationibus, è quibus sancti Patres hinc orationis valorem ac pretium, illinc vero quantopere ea nobis necessaria sit, colligunt, est, quod oratio primarium quoddam & efficacissimum sit medium ad totum vitæ nostræ statum recte componendum & ordinandum, atque adeo omnes, quæ in virtutis via nobis occurrere possint, difficultates superandas & expugnandas. Vnde ab ea iungit omnem vitæ nostræ directionem dependere; & cum oratio bene ordinatur, ac componitur, etiam vitam bene ordinatam ac compositam esse, cum vero illa non recte constituta est, nec alia omnia recte ordinata procedere. Quare bene Augustinus, *Recte, inquit, nouit viuere, qui recte nouit orare.* Climachus vero notabile quoddam è quodam Dei famulo circa hoc verbum se audisse scribit, scilicet, iam inde ab exortu diei & summo mane scio, qualis dies reliqua mihi futura sit: significans, si recte orationem mane perageret, reliqua per diem opera recte sibi succelsura; & vice versa si in oratione matutina negligens esset, bonum illa successum non habitura; Atque idem esto de toto vitæ cursu iudicium. Nemo nostrum non id quotidie experitur; nempe quædo oratione recte obimus, tam bene nos per diem reliquæ dispositos, hilares, generosos, ac bonis propositis ac desideriis tam plenos esse, ut sit de quo Deo gratiæ agatur; con-

era, si in illa solum nos negligenter gesserimus, statim reliqua omnia etiam collabescere & ruitura. Vnde S. Bonaventura: *Sine orationis studio omnis Religio est arida, imperfecta, & ad ruinam promptior.* Nam si illa omittatur, quamprimum omnia pessum eunt; statim namque subingredi incipit tepor, & anima ignavescere, debilitari, languere, ac vigorem illum & constantiam mentis, quam habebat, amittere; statim omnia illa sancta proposita, & cogitationes priores, nescio quo modo evanescent, omnes è contra passionibus effrenis repullulare & reuiuiscere incipiunt; tum quoque vanis quibusdam homo capi se comperit delectationibus, & confabulationibus, risus, læticias exteriore, & alias id genus vanitates captare; & quod omnium deterrimum est, ilico etiam vanæ gloriæ, iræ, inuidiæ, ambitionis, aliorumque id genus vitiorum, quæ emortua & extincta antea videbantur, appetitus reuiuiscit.

Hinc Nilus Abbas orationem esse debere ait viris Religiosis ceu speculum. In hoc ipsi nos quotidie diutius speculari & contemplari debemus, vt quas imperfectiones & defectus habeamus, in eo videamus, & si quam tunc in rebus sæditatem notamus, illam extemplo tollere conemur. Hoc item in speculo consideranda & notanda sunt virtutes illæ, quæ in Christo Iesu resplendent, vt illarum ornamentis animam ipsi nostram insigniamus & condecoremus. Quare bene dicebat Minorum Pater Franciscus, *Gratia orationis viro Religioso maxime desideranda est; nullus enim sine ea in Dei seruitio fructus sperari potest.*

Inter cæteras S. Thomæ de Aquino, quæ in vitæ eius historia referuntur, grates sententias numerantur & hæc, Religiosus orationis panoplia carens, miles est inermis, & superatu facilis. Sanctus vero ille Archiepiscopus Valentinus F. Thomas Villanouanus. similem esse dicebat orationem naturalis stomachi calori: vt enim sine illo nec vita naturalis conseruari, nec vllum afferre alimenta

sumpta fructum possunt; cum illo vero omnia bene concoquantur, digeruntur, homo sustentatur, omnibus quoque corporis membris vigor, spiritus, & robur ad bene suas functiones & operationes peragendas suggeritur: Sic sine oratione spiritualis vita conseruari non potest, cum ea vero optime: eius namque adminiculo spiritus vegetatur & animatur, & vigorem ac robur ad quælibet opera & præcepta à superiore iniuncta peragenda, necnon ad omnes quæ occurrere possunt difficultates & labores suscipiendos concipit. Per orationis namque calorem omnia hæc optime digeruntur, ac facilitantur, & nihil omnino est, quod non in animæ vilitatem conuertatur ac cedat. Denique si orationem ita prout oportet vsurpemus, haud dubie in illa salutaria contra omnes nostras imperfectiones, & ad in virtute & Religione integros nos conseruandos, remedia inuenimus. Si enim forte vel in obedientia, & regularum obseruantia paulo te remissiore fieri, vel alia quapiam in re ignavescendo deficere, vel passionem in te repullulare, vel denique sinistram aliquem casum aliam ingruere contingat, quam primum ac ad orationem confugies, his omnibus per Dei gratiam & opem in eadem remedium inuenies. Quin imo si vel in hac ipsa oratione elangueris & remissior fias, eadem mox tibi remedio erit, & tibimetipsi te restituet. Omnibus ergo malis medetur oratio, atque adeo orationem remissiore curat ea quæ est feruentior. Vnde non incite manus comparatur; nam vt hæc toti corpori, quin imo sibi ipsi instrumentum est (idecirco enim manus laborat, vt totum corpus alatur & vestiatur, eique bene sit, & vt quidquid tum corpori tum animæ, atque adeo sibi ipsi necessarium est, ipsa procuret: nam si vna manus infirma & læsa sit, hanc curat altera; si vna fordida, hanc lauat altera; si frigida, hanc calefacit altera; omnia denique per manus peraguntur) ita se res in oratione habet.

*Oratio animæ
quod manus
corpori.*

CAPVT III.

Plurimis Deo nominibus deuincti sumus, quod rem, hinc adeo quidem excellentem, illinc vero tam necessariam, ita nobis facilem reddiderit.

RATIONI consentaneum est, ut magnam & singularem illam hoc loco expendamus & consideremus gratiam, quam Dominus nobis conferre dignatus est, nimirum, quod, esto oratio ex se hinc tam sublimis & excellens sit. illinc vero omnibus nobis tam necessaria, tamen eam omnibus vsque facilem reddiderit, ut, quotiescumque & vbicumque eam habere lubuerit. in nostra potestate & manu sit eam habere. Vnde etiam Regius Propheta dixit, *Apud me oratio est, ut eam faciam Deo uita mea.* Nunquam scilicet hæc misericordiae diuinæ fores ocludantur, quin imo semper & nullo non tempore cuilibet patent: semper ipsi oportunum est benefacere, quin etiam vltro cupit omnibus benefacere, etiam petendo instat ut eum rogemus, & rogari gaudet. Quæ vero ad hoc propositum adferri solet consideratio, percommoda & congrua est: si semel tantum per mensem potestatem Deus quibuscumque faceret libere ad se accedendi, & alloquendi, iisque benignas ipse tunc accommodaret aures, quin & beneficia elargiretur; magni id haud dubie faciendum esset, quandoquidem, si vel Rex aliquis temporalis hanc beneuolentiam offerret, permagni ea duceretur: quanto ergo potius id magni à nobis faciendum, quod Deus hanc non semel singulis mensibus, sed quolibet die, quin etiam sapius per diem, gratiam ac beneuolentiam exhibeat? *Vespere*, inquit Psaltes, omnia tempora complectens, & *mane*, & *meridie* narrabo & *annunciabo*; & *exaudiet vocem meam*: id est, quacumque diei hora labores & miseras meas Domino enarrauero, & ad ipsum recurrero,

certam fiduciam habeo, toties me ab eo exaudiendum, & gratia donandum. Neque enim Deo tædio vel fastidio est, importunius rogari, sicut esse hominibus solet; quia ipse non est sicut illi, qui dum quid cuiquæ dant, depauperantur. quantum enim vnus alteri elargitur, tantum illi decedit; & dum quid dat, quid etiam sibi aufert, eumque, cui ipsum dat dando, semetipsum depauperat. Hinc homines piger rogari, & esto semel aut bis libenter & hilariter postulata concedant, tertia tamen vice non concedant, defatigati tædio, nec petitis annuent; aut si annuant, ita fastidiose se gerent, ut petentē posthac quidquam petere pigeat. At Deus, ut ait Apostolus, infinite diues est in omnes qui innocant illum; atque, uti dando non fit indigentior, ita nec indignatur aut succenset rogatus, etsi vel singulis momentis mundus vniuersus multa ab eo postularer: quia diues est in omnes & effusus ut omnes locupleteret; ita tamen, ut nihil illi de opulentiâ quæ habebat ante decedat. Atque ut diuitiæ & abundantia eius infinita est, ita & infinita est eius misericordia in omnium mortalium necessitatibus succurrendo; quin imo volupe illi est, multa nos ab ipso in dies petere, ac frequentissime ad eum, velut ad asylum, recurrere. Equum igitur erit ut tam extremum omnes beneficiū & gratiam agnoscamus, ob ipsum gratos nos exhibeamus, & è tam ampla salutarique petendi licentia aliquem nobis fructum colligamus; ut nimirum in orationis exercitio assidui & contipui esse procuremus. Nam (ut S. Augustinus in hæc Psalmographi verba, *Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me*, commentatur) certus esto, si Dominus non amoueat orationem tuam à se, eum nec misericordiam suam à te amoturam. Itaque ne suam à nobis misericordiam auferat, nosque deserat, nostrum est operam dare, ne vnquam orationem relinquamus, aut ab ea nos sequestremus.

Oratio est tam excellens & necessaria a quo tamen facili.

Psal. 41. 9.

Mira Dei in exaudiendo facilitas.

Psal. 54. 18.

CAPVT IV.

Duo mentalis orationis genera
proponuntur.

OMNISA oratione vocali, quæ tam sancta est, & in Ecclesia Dei adeo vilitata & frequens, in præsens duntaxat de mentali loquemur, quam etiam intellexit & designauit Apostolus ad Corinthios scribens, *Orabo spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallam & mente.* Duo autem sunt orationis mentalis genera: Vna communis est & plana, altera specialissima extraordinaria, & eminētissima; quæ recipit & patitur potius quam agat, vti loquebantur veteres illi sancti in oratione maxime exercitati. Hinc de præceptore ac doctore suo Hierotheo ait Dionysius Areopagita, cum diuinam patientiam fuisse, id est recipere potius solitum ea quæ à Deo donabantur, quam ut ipse quid faceret. Inter duas has orationis species magna est differentia. Prima siquidem aliquomodo hic in terra verbis doceri potest; secundam vero ipsi docere non possumus; verbis enim declarari non valet: quia est manna quoddam absconditum, quod nemo scit quid sit, nisi qui neceperit, & ex eo comedit: imo ne ipse quidem declarare nouit quid id sit, nec id quale sit, proprie intelligit, vti egregie ostendit Cassianus, ad hoc propositum adducens quandam B. Antonii Abbatis sententiam, quam ipse diuinam, cælestem, & plus quam humanam appellat, scilicet, *Non est perfecta oratio, in qua se monachus, vel hoc ipsum quod orat intelligit.* Sublimis quippe hæc & transcendens oratio non patitur eum qui orat aut suscipi recordari, aut ad id quod agit (vel quod patitur potius quam agat) reflectionem facere. Sicut enim hoc in mundo sæpe ita homo ab aliquo est negotio absorptus & ei immersus, vt sui ipsius non meminerit, neue vbi sit, imo ne reflectat quidem ad id quod cogitat, nec aduertat

quomodo ipsum cogitet: ita in hoc perfecto orandi modo homo ita in Deum absorptus & immersus est, vt sui ipsius sit immemor, nec intelligat quomodo id fiat, nec qua via vadat, nec qua veniat, vt nullam tunc curet methodum, ac de præambulis punctisue parum sollicitus sit, aut quod modo hoc, modo illud ei in mentem veniat, non multum laboret. Sicut eidemmet Antonio accidisse refert Cassianus: nam, cum circa noctis initium ad orationem se composuisset, tandem in illa perseverabat, donec postridie suis oriens sol radiis vultum eius feriret; hinc & ipse cum eodem exostulabat, quod tam matutine oriens sua sibi lucem eriperet, qua mentem eius interiorius Pater ille luminum illustrabat. De hac orationis specie sic loquitur Bernardus, *Rara hæc hora est, & parua mora, & breue omne illud tempus, quod eidem impenditur: quod esto etiam longissimum sit instar flatus præteruolat.* Hanc vero in se sentiens Augustinus, dicebat: *Intruducume in affectum nimis inustatum, ad nescio quam dulcedinem, qua si perficiatur in me, ignoro quid futurum sit.* In hac ipsa etiam orationis & contemplationis specie Bernardus tres gradus diuersos statuit: primum comparat comestioni, secundum potationi, quæ maiori & facilitate & suauitate sit, quam ipsa manducatio, neque enim vllum potus habet in masticando laborem: Tertius vero est inebriatio. Atque huic proposito adaptat, quod in Canticis Canticorum sponsus ait, *Comedite amici, & deinde bibite, tertio inebriamini* ab amore isto, *carissimis*: atque hoc est perfectissimum, quæ omnia magis sunt accipere, quam agere. Sicut enim hortulanus alias aquam è puteo magna brachiorum agitatione & labore haurit, alias, illo quiescente nec manum mouente, cælo decidit pluuia, quam terra sponte sua imbibente, nihil aliud hortulanum hic agere necesse est, quam pluiam suscipere, eamque ad arborum radices per lacunas deducere, vt fructum

S. Antonii
in orando as-
seditas.

Serm. in Do-
min. infra
octauam
Epiphaniæ.

Lib. 10. Con-
fess. c. 40.

Contempla-
tionis species
Manducatio
Potatio
Inebriatio.
Serm. 52. ex
paruis.

Cant. 5. 3a

Meditatio
aqua de pu-
teo hausta.
Contemplatio
pluuia com-
paratur.

ctum

Atum ferant. Pati modo se res habet in his duobus orationis generibus: quod primum magna conquiratur industria & studio, cui Deus cooperetur & adminiculetur; alterum vero, iam factum ante & velut coctum quodammodo inueniatur. Primum labore paras ac sudore, emendicas, & de ista mendicitate comedis: at alterum plenam & instructam tibi mensam proponit, quam tibi Deus ad famem tuam pellendam præparauit, mensam inquam opiparam, & refertissimam. Vnde aiebat Sponsa; *Introduxit me Rex in cellaria sua.* Et Isaias, *Et lasificabo vos in domo orationis mee.*

Hæc oratio singularissimum quoddam Dei donum est, quod dare solet quibuscumque voluerit; interdum quidem in compensationem & retributionem acceptorum ab iis obsequiorum, tum quod quis eius nomine multis in rebus se mortificarit, ac permulta passus sit, interdum nullo ad præterita merita respectu, quia liberalissima quædam ac gratuita eius est gratia, eamque ipse dat quibuscumque voluerit, iuxta illud Evangelii pronuntiatum, *Non licet mihi quod volo facere?* Denique res est, quam alter alterum docere non possumus. Atque ideo nonnullorum reprehenduntur ac prohibentur scripta, quod docere conati sint id, quod nec addisci nec doceri potest; & per artem ac præcepta tradere, quod longe omnem artem transcendit; tamquam si infallibiliter ac certo aliquem contemplatiuum reddere possent. Quod merito Ioannes Gerson in quodam quem aduersus Ruisbrochium librum conscripsit, his verbis carpit: *Florem à sua radice præsecuisti; nam sicut flos à sua radice recisus, & manu contritus ilico flaccescit, suamque pulchritudinem & elegantiam amittit: ita plane fit in his rebus, quas in hac alta & sublimi oratione intime Deus suis communicat, ut; dum eas homo è proprio remouet loco, & aliis declarare & communicare vult, suam eam statim decorem & splendorem amittant. Hoc faciunt illi, qui*

declarare verbis & docere cupiunt id quod non doceri, ne quidem intelligi potest. Quid mihi illæ anagogiæ mysticæ, illæ animæ transformationes, illud silentium, illud annihilari, illud sine mediis vniti, ille Thaulericus fundus verbis indicata profunt; si tu quidem ea intelligas, ego vero minime, & quid mihi velis dicere nesciam? Quare bene nonnulli hoc inter diuinam hanc scientiam & alias omnes discrimen statuunt, quod reliquæ scientiæ ut intelligantur; ipsos ante terminos earum nosse oporteat, in hac vero non ante terminos intelliges, quam scientiam ipsam fueris adeptus. In illis Theoria præcurrit praxis; in hac vero Theoria praxis præcedat necesse est.

Dico præterea, oratio hæc non modo non doceri, aliisque tradi potest, sed ne tu ipse quidem velle debes eidem te applicare, ne ad eam sustollere, si Deus ipse ad eam te non subuehat. ei applicet, aut eo sustollat: magnæ quippe id foret superbiæ ac præsumptionis indicium, orationemque quam habes amittere, & plane nudus manere merereris. Dicit proinde Sponsa in Canticis, *Introduxit me Rex in cellam vinariam.* Singularissimum quoddam Dei donum est, quod animam ipse in conclaue suam intro-mittat, quo tam familiariter cum ipsa agat, & in cellam suam vinariam inducat, ad eandem amore suo replendam & inebriandam. Sponsa ipsa eodem se sponte non ingessit, sed eam sponsus ipse arrepta manu introduxit. Ad osculum oris eius aspirare, vel sustollere te nec ipse potes, nec debes; nam, nisi ipse eo te subuehat, magnæ audaciæ ac remeritatis id foret. Atque ideo sponsa id facere non fuit ausa, neue huc se ingerere / fuit namque humilior ac modestior, sed supplex ipsamet sponsum rogat, ut hoc sibi osculum impertiat, aitque: *Osculetur me osculo oris sui,* perinde ac si diceret, inquit Bernhardus, Ego viribus meis ad hunc amorem, vnionem, & contemplationem tam sublimem pertingere non valeo, nisi eam

Matt. 20.15,

Non licet mihi quod volo facere? Denique res est, quam alter alterum docere non possumus. Atque ideo nonnullorum reprehenduntur ac prohibentur scripta, quod docere conati sint id, quod nec addisci nec doceri potest; & per artem ac præcepta tradere, quod longe omnem artem transcendit; tamquam si infallibiliter ac certo aliquem contemplatiuum reddere possent. Quod merito Ioannes Gerson in quodam quem aduersus Ruisbrochium librum conscripsit, his verbis carpit: *Florem à sua radice præsecuisti; nam sicut flos à sua radice recisus, & manu contritus ilico flaccescit, suamque pulchritudinem & elegantiam amittit: ita plane fit in his rebus, quas in hac alta & sublimi oratione intime Deus suis communicat, ut; dum eas homo è proprio remouet loco, & aliis declarare & communicare vult, suam eam statim decorem & splendorem amittant. Hoc faciunt illi, qui*

Contemplatio doceri nequit.

eam ipse mihi dare dignetur. Ipse nos, quæ eius bonitas, & effusa liberalitas est, ad hoc oris sui osculum, & ad altissimam hanc orationem & contemplationem, si modo eam nos habere voluerit, sustolleret: neque enim res est quam aut docere ipsi possimus, aut cui nos applicare possimus vel debeamus.

CAPVT V.

Duo hi orandi modi sacra Scriptura verbis declarantur.

DVos hos orationis, quos diximus, modos egregie clareque nobis Spiritus sanctus apud Ecclesiasticum declarat. Dicit namque eo loco de viro sapiente, per quem Ecclesia communiter iustum intelligit, *Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur.* Primo ordinariæ orationis modum ponit; summo mane nimirum & diluculo strato exurgere debet: atque illud tempus est orationi faciendæ peropportunum, & ideo in Scriptura notissimum. Hinc in ea legimus: *Mane adstabo tibi.* Praueni in maturitate, & clamami. *Praueniunt oculi mei ad te diluculo, ut meditare eloquia tua. Ad te de luce vigilo.* Addit, *ad vigilandum:* quia vigilans & alacer sit oportet, non autem dormire, aut orationem velut quoddam ceruical aut puluillum vsurpare. Quid amplius? *Cor suum tradet orationi:* ut non solo corpore illi præsens adsit, animus vero ac mens alibi in negotiis peregrinetur, quam sancti Doctores vecordiam cordis vocant *somnolentiam.* Cor enim languidum, graue, & somnolentum magnum est ad orationem impedimentum; hoc namque illam impedit reuerentiam, quæ cum Deo tractare volenti necessaria est. Quid autem hanc in iusto reuerentiam producit? *Ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur.* Cum enim confi-

dero in Dei me præsentia versari, & abire me vt tam potentem sublimemque maiestatem alloquar, hoc me reuerenter & attente coram eo cogit consistere. Hæc videlicet præparatio ac dispositio est, quam dum ad orationem accedimus, præferamus oportet. Sed iam vltius, quamnam iustus orationem faciat videamus: *Aperiet os, inquit, suum in oratione, & ante omnia pro delictis suis deprecabitur,* pro eisdem erubescens, & pœnitens. Talem scilicet à parte nostra facere ipsi orationem debemus, nostra inquam delicta & culpas plangere & Deum rogare vt pro sua clementia nostri miscreatur, & peccantibus signoseat. Satis vero nobis esse non debet, dicere, Cum primum ad Deum conuerterer, generalem omnium flagitiorum meorum confessionem institui, ac tum aliquot eisdem plangendis, plorandis, & pœnitentiæ pro eisdem suscipiendæ dies dedicaui. Neque vero par est, vt, postquam semel confessi sumus, eorum obliuiscamur, sed ea semper præ oculis & in memoria habere oportet, iuxta illud Prophetæ, *Et peccatum meum contra me est semper.* Vnde bene S. Bernardus super illa verba, *Lectulus noster floridus,* sic scribit: *Lectulus tuus, id est cor tuum adhuc fetidus & maleolens est, quia nondum vitiorum ac consuetudinum, quas è mundo tulisti, puritiam deposuisti, & sponsum inuitare audes, vt ad eundem dormiturus declinet; iam inquam de aliis altioribus amoris & arctæ cum Deo vnionis exercitiis tractare cupis, tamquam si perfectus fores. Ante cor tuum lacrymis lauare, & expiare stude* (*Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo,*) ac virtutum floribus exornare, ac postea sponsum tuum ad lectulum poteris inuitare: vti sponsum fecisse constat. Age primo de osculo pedum, te demisse humiliando, deque peccatis tuis plurimum dolendo, ac de osculo manuum, vt scilicet opera tua bona Deo offeras, & veras solidasque de manibus eius virtutes recipere

Serm. 46. in Cantic. Cant. 1.15.

Psal. 6. 7.

Rodriguez exercit. pars 1.

X cipere

cupere proctres: tertiumque illud osculum oris, vnionem inquam illam altissimam non ante habere velis, quam ad id te Dominus dignetur sustollere. De antiquo quodam & admodum spiritali Patre memoria præditum est, viginti & amplius annos eum illis viæ purgatiuæ exercitiis impendisse; nos vero in ea statim defatigamur, & statim ad osculum oris, & amoris Dei exercitia transire cupimus. Sed bono solidoque ante opus est fundamento, vt tam altum illi ædificium superimponatur. Præter alia multa bona & vtilitates, quæ in hoc exercitio continentur (de quibus postea dicendi erit locus) singulare quoddam aduersus peccata omnia remedium in ea constat contineri: qui enim peccatum assidue detestatur, Deum se offendisse dolet, deque eo intime confunditur, non facile in ipsum relabatur. contra, quod aliqui, qui admodum spiritalia & orationi dediti videbantur, & forsitan etiam erant, turpiter prolapsi sunt, non aliam fædi huius lapsus causam esse volunt sancti, quam quod hoc exercitium non quantum & quam diu par erat, coluerint: quia ita se aliis exercitiis, & suauioribus saporibusque considerationibus sectandis dabant, vt propriæ cognitionis, & peccatorum suorum considerationis exercitia penitus obliuiscerentur. Inde factum, vt præsumptuose nimis sibi confiderent, nec tam timide quam quidem necesse erat, & caute se gesserint; atque ideo prolapsi sunt, quo minime oportebat. Quia scilicet statim vilitatis suæ obliui sunt, ideo etiam ab ea, quam habebant, altitudine cotruerunt. Parproinde est. orationem nostram multo tempore solum (vti suadet Sapiens) circa peccatorum admissorum deplorationem versari, donec tandem porrecta nobis manu dicat Dominus, *Amice ascende superius.*

Iam videamus, quænam sit alta & specialissima illa oratio, quam Dominus, sum placuerit, suis inspirat. Subdit ergo

Sapiens, *Si enim magnus Dominus voluerit, Spiritu intelligentia replebit illum.* Si inquam voluerit: neque enim ius hereditarium id est, sed non nisi liberalissima quædam & quam maxime gratuita gratia. Tibi scilicet in oratione versanti cœlestis quædam derepente oborietur lux & radius, quo illustratus, magni facere mox incipies, quod ante non intellegebas. Hoc est donum orationis. Quoties antea ipsam vsurpasti, nec rem hanc aduertisti, vti eam modo aduertis? Vocatur autem id *Spiritus intelligentia*: quia reuera non videtur esse aliud, quam simplex & nuda quædam apprehensio; adeo scilicet homo per lucem hanc quietatur, & serene tranquillatur. Sicut contingit interdum in hoc mundo, vt homo dum in imaginem quandam perfectam, & omnibus numeris absolutam oculis incidit, eamque diutius visu fixo & irretorto, ac sine vlllo mentis discursu, sed magna quadam delectatione, suspensione, & admiratione contemplatur: ea inspicienda satiari nequeat: ita in alta ac sublimi hac oratione & contemplatione fieri certum est: aut potius dicendum, non aliam Beatorum in cœlo orationem videri, dum Deum contemplantur. Beatitudo siquidem in sola visione & contemplatione Dei consistit; in cœlo enim absorpti & immergi erimus, Deum & videndo & continenter amando, idque simplici quadam maiestatis illius diuinæ visione, eius præsentia & gloria fruentes, sine vlllo profus mentis discursu, ac tædio vel defatigatione, quæ tandem ex vnus eiusdem rei conspectu nasci solet; quinimo *canticum* illud ac diuinum illud manna semper nobis *nouum* videbitur, atque adeo noua semper & recenti admiratione perfundemur.

Hoc ergo modo perfecta & alta illa oratio, quam contemplationem vocant, hic in terris habetur, quando scilicet illam Dominus dare dignatur; quod, cui ea obtigit, nunquam Deum intuenendo vel contemplando satiatur, idque sine

Traçt. 3. c. 21. & p. 2. Traçt. 7. c. 4.

Cur aliqui viri spirituales prolapsi.

Meditatio peccatorum non deponenda.

1. cor. 14. 20.

sine vilo discursu aut defatigatione, sed simplici duntaxat intuitu. Addit, *Replebit illum.* Hæc namque gratia tam abundans & copiosa est, vt redundet; nec tam angusto queat vase contineri. Vnde etiam subiungit quod hic consequitur, *Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientia sua. Et in oratione confitebitur Domino.* Vnde statim succedunt colloquia. Hoc namque tempus proprium est ad cum Deo loquendum, quando videlicet anima à cœlesti illa luce & sapientia iam mota, edocta & subleuata est. Acque hoc B. P. N. tempus esse ait ad colloquia facienda peropportuna *Occurrente, inquit, nobis spiritali motu ad colloquia veniamus.* Quod in primis notandum est: postquam scilicet ipsi potentiaram nostrarum discursum adhibuimus meditando & considerando, & iam æstu suo meditatio cor inflammauit, & aliquo iam nos impelli mouerique sentimus, tunc commodum colloquiorum, familiarioris cum Deo tractationis, petitionum, & gratiarum concedendarum tempus est: oratio namque è corde, quod iam à Deo motum est, procedens, ab eo solet exaudiri, & apud Maiestatem eius gratiam inuenit. Nam, vt ait Augustinus, quando *hominem Deus ad quid postulandum mouet, signum est dare eum velle quod petitur.* Hæc est oratio specialis, quam Dominus dat cuiuscumque voluerit: *Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentia replebit illum.* Si, inquam Dominus, qui magnus & potens est, voluerit, facile sublimem hunc & eminentem orationis modum habere possumus.

Si vero ad tam excellens orationis genus nos euehere Domino non placuerit, non propterea, inquit Bernardus, dolere, contristari, aut animum despondere debemus, sed sufficere nobis virtutum exercitium debet, & quod nos Deus in sua gratia conferuet, neu in peccatum anat prolabi. *Vtinam, inquit, desur mihi*

pax bonitas, gaudium in spiritu sancto, misereri in hilaritate, tribuere in simplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Et hic contentus ero, Cetera (contemplationes inquam istas sublimes) Apostolis virisque Apostolicis relinquo, Montes excelsi ceruus, petra refugium erinaceis. Alii illi contemplationis montes in vsum sunt illorum, qui quadam ceruorum ac damarum velocitate, ad perfectionem euolant: ego, qui non nisi erio sum, imperfectionum ac peccatorum spinis & aculeis vndeundique plenus, ad illius foramina petrae, quæ est Christus, confugiam, vt me intra sacra eius vulnera abscondam, culpasque ac delicta mea sanguine inde prorumpente abluam, atque hæc mea futura oratio est. Si ergo S. Bernardo vnicum virtutum exercitium, ac dolor contritioque de peccatis sufficiat, & aliam illam orationem excellentem viris Apostolicis, aliisque illustribus sanctis, quibus eam Dominus conferre dignabitur, relinquat, æquum erit vt & nobis ea satis sint, & nostrum in oratione exercitium sit, de peccatis dolere & erubescere, passiones nostras mortificare vitia ac malas inclinationes & habitus euellere, omnes denique quæcunque in via virtutis nobis occurrere possunt repugnantias ac difficultates expugnare studere; de specialissima vero illa & sublimi oratione nihil solliciti sumus, sed expectemus donec, ad eam nos Dominus subuehere sustollere voluerit, quin etiam tum, cum ad eam vocati videbimur, valde circumspecte & caute nos geramus oportet, quod multis id expositum esse soleat fraudibus & illusionibus. Credit siquidem subinde homo, ad hoc se orationis genus à Deo vocari, quod nescio quam in amoris Dei exercitio dulcedinem, suauitatem, & felicitatem experiatur: adeo vt huc ipse diuinitus non vocetur, sed se sponte ingerat & intrudat. Nam illudit ei satan & caliginem offundit, vt de serat scilicet & omittat ea quæ sibi

Psal. 105. 18.

Virtutum studium virtutum fuga orationis nota sra sint materia.

Lib. exercit. spirit. in se. p. 1. & 2. Exercit. 1. hinc ad.

Lib. de verb. Dom. serm. 1. 6. 29.

Serm. 47. in Cant.

Z. u. d. Bl. f.
in specul. spi-
ritual. c. 11.

necessaria sunt, & tandem nihili faciat, nec in vno, nec in altero proficiat. Nam, (vt apposte peritissimus quidam rerum spiritualium Magister ostendit) quem admodum insignis temeritas & impudentia foret, si Regis mensæ, sine eius iussu & permissu affideret is, cui expresse Rex imperasset vt ad eam staret, sibi que sedenti ministraret: ita parum reuenter decenterque facit is, qui dulcis contemplationis otio totus vacare cupit, euidenter tamen ad eam ab ipso Deo non vocatus. Quare prudens quoddam hac in re consilium suggerit S. Bonauentura, monetque in eo se hominem exercere debere, quod securum & vtile est, in vitiorum scilicet & prauorum habituum suorum eradicatione, verarumque virtutum in animum insitione: hoc namque iter & planissimum & tutissimum est, & in quo nulla subest fraus, impostura nulla, imo vero quo mortificationi, humiliationi, & resignationi accuratius ac studiosius incubuerit, eo Deo futurus est grator, plusque apud eum meriturus. At in aliis illis modis excellentibus & extraordinariis, multæ, ait idem Bonauentura, demonis latere solent illusiones & imposturæ. Sape namque quis putat à Deo proficisci, quod ab eo non provenit, & multum & magnum esse id, quod vix aliquid & nihil est: quocirca extraordinaria sunt per ordinaria examinanda, non hæc per illa. Atque hæc communis Sanctorum Patrum doctrina est, vt iam iam ostensuri sumus.

De process.
Relig. c. 20.

Contemplatio
periculosa.
Meditatio
vna.

CAPVT VI.

Doctrina superior amplius declaratur.

Gregor. lib.
7. Moral. c.
27.
Bernard.
serm. 46. in
Cant.

Ad maiorem doctrinæ huius confirmationem & declarationem, notant hoc loco sancti Patres, ac rerum spiritualium magistri, vt ad altam illam, de qua ante egimus, orationem & contem-

plationem perueniamus, magna multaque passionum nostrarum mortificatione opus esse, & solidum ante virtutum moralium, frequenti diuturniorique illarum exercitio, fundamentum iaciendum: quod nisi fiat, frustra nos & irrito conatu ad contemplationem velle ascendere, aut eam exercere. Oportet, inquit, vt prius sis Iacob lucians, quam Israel Deum videns, ac dicens, Vidi Deum facie ad faciem: ante, inquam, passiones & prauos appetitus edomes, quam ad intimam illam cum Deo vniõnem peruenias. Vnde Ludouicus Blosius, cum qui ad excellentem quandam diuini amoris gradum gestit pertingere; sua tamen vitia serio corrigere & mortificare, & inordinatum erga creaturas amorem eradicare non procurat, similem esse ait homini, qui plumbo ferroque onustus, & manus pedesque vinctus, in sublimem cupit arborem ascendere. Quocirca spiritus institutoribus ac magistris præscribunt, vt ante, quam eis, quos in spiritualibus erudiendos susceperunt, hanc contemplationis doctrinam proponant, cunctas inordinatas passiones mortificare, & virtutum è contra habitus acquirere, patientiæ, humilitatis, obedientiæ, huicque exercitio sedulo doceant insistere. Hoc ipsi vocant vitam actiuam, quæ contemplatiuam antecedit oportet. Hac de causa, non pauci qui hac via non processerunt, sed sine certo ordine ad contemplationem peruenire voluerunt, postquam iam multis annis orationi vacassent, omni se virtute vacuos, impatientes, iracundos, superbos esse comperiunt, adeo vt, dum vel minima horum vitiorum sese offert occasio, quam primum stomachabundi in verba indignationem & impatientiã restantia prorumpant: vnde colligere est, quam parum adhuc perfecti & mortificati sint. Præclare id R. P. N. Generalis, Euerhardus, Mercurianus, quadã in epistola, quã hac de re scripsit, his verbis ostendit: Multi defectu discretionis potius, quam desiderio profectus,

fectus, aliud quoddam orationis exercitium esse inaudientes, communi multo subtilius, amoris Dei inquam, & actuum anagogicorum, & silentii nescio cuius; ante tempus ad vnitivæ viæ exercitium ascendere voluerunt, quod nimirum illud & magis heroicum, & perfectius esse, ac facilius multo & suavius per illud tam vitia expugnari, quam virtutes acquiri intelligerent. Et quoniam ante tempus oportunitatis huic se applicare voluerunt, & multum temporis perdiderunt, & parum profecerunt, ac annis plurimis etiam transactis, passionibus suis adeo yegetas habent affectiones adhuc ita indomitas, commoditatesque suas non minus sectantur, tamquam si nullum hæcenus cum Deo habuissent commercium: tam quoque adhuc vivit in ipsis propria voluntas, tam difficulter denique iudicium suum subiiciunt, quando Superiores iis quod non allubet, aut voluntati propriæ displicet iniungere volunt, quasi eo primum die ad Religionem venissent. Rei huius illa unica causa est, quod volare voluerint antequam haberent alas, & transviam velut saltu fieri, eamque compendiosiore facere, non autem eo quo par erat passu procedere, nec ante se mortificationi, virtutumque exercitio dediderunt; itaque sine fundamento bonum construere ædificium non potuerunt, sed super arenam fabricarunt, ac proinde in medio cursu deficiunt. Hæc ille.

Ut autem appareat quam vera & communis generalisque sit hæc doctrina, in eo communiter omnes sancti Patres conveniunt, dum tres illas partes vel modos orandi, secundum tres vias, quas vocant, purgativam, illuminativam, & vnitivam constituunt (quam doctrinam Sanctus Dionysius Areopagita tradidit, atque ex eo post Nazianzenus, atque adeo omnes quotquot de rebus spiritualibus scripserunt, hausere) in hoc inquam conveniunt, esse nobis ante, quam ad orationem illam tam altam & excellen-

tem adspicimus, ea quæ ad purgativam & illuminativam viam spectant, sectanda: Ante scilicet dolorem & contritionem de peccatis excitandam, vitia pravaque inclinationes edomandas, variasque virtutes ad exemplum Christi, in quo illæ eminenter resplendent, comparandas: si enim ulterius, his non præmissis, vellemus pergere, sine fundamento id esset construere, ac semper proinde imperfecti claudicaremus: proinde ac si studiosus ad superiores & doctiorum classes admitti vellet, nondum cognitis iis quæ in inferioribus traduntur, & ad ultimum scalæ gradum ascendere, vixdum primo transenso.

CAPVT VII.

De oratione mentali ordinaria.

SEPOSITA itaque oratione specialissima & extraordinaria, cum quid sit, & quæ eius habendæ ratio, nec docere nec tradere possimus, nec in nostra sit potestate ad eam pertingere, nec eam etiam nobis Deus præscribat, nec denique de illa à nobis rationem exacturus sit; in præfens de oratione mentali ordinaria & communi, quæ aliquo modo doceri, & laboribus, consiliis, & gratiæ diuinæ superpetiis comparari potest, agemus. Inter reliqua, quæ nobis in Societate beneficia contulit Deus, non postremum illud est, sed reliquorum facile summum, quod, quem orationis modum servare debeamus, nobis sigillatim tradiderit, quod à Sede Apostolica sit in libro Exercitiorum B. P. N. Ignatii approbatus; sicut videre est è Bulla eisdem præfixa, qua sanctissimus Dominus Paulus Papa tertius ea postquam serio matureque examinasset, approbat & confirmat, atque in primis vtilia & salutaria esse asserit, omnesque Christi fideles, ut se in iisdem exerceant, cohortatur.

X ; Hanc

Hunc orandi modum Deus omnipotens Beato Patri Nostro communicavit, ipse nobis, & quidem eodem ordine, quo à Domino ante accepit. Quocirca confidamus oportet fore ut Deus hac nos via & modo, quem ipsemet præscripsit, adiuuet & dirigat, cum hoc ipso tam Beatum Patrem, quam socios eius, ac postea etiam alios plurimos lucrifecerit, in illo quodque ipsam Societatis firmam designationem atque institutum, ut ipsemet testatur, communicavit. Unde non est necesse, ut alios extraordinarios orationis modos ac methodos inquiramus, sed eum quem illo loco habemus, ut bonos & obsequentes filios decet, servare sedulo procuremus.

In trium potentiarum exercitio, quod omnium exercitiorum primum est, docet nos Beatus Pater quo sit in reliquis exercitiis modo oratio facienda: scilicet, in singulis punctis quæ meditaturi sumus, tres esse animæ nostræ potentias, memoriam, intellectum, ac voluntatem, exercendas. Primo namque per memoriam oculis intellectus obiciendum est punctum vel mysterium quod meditando excutiendum est, ac deinde statim per intellectum discurrendum, meditandum, & consideranda illa quæ ad mouendam voluntatem magis opportuna videbuntur: postea vero voluntatis ipsius sequi affectus & motus debent. Tertium illud præcipuum est, & in quo sistendum, & quod maxime spectandum est.

Hic namque meditationis finis est, & fructus, quem ex omnibus intellectus considerationibus ac discursibus elicere oportet. Omnia porro hæc ad voluntatem: tum ut ad bonum aspires, tum ut malum detestetur, excitandam spectant. Hac de causa exercitium hoc trium est potentiarum cognominatum, quod ipsum primum sit, in quo hic orationis modus nobis traditur; esto non minus in reliquis exercitiis sequentibus, quam in hoc tres potentiarum animæ exercendæ sunt.

Modus hic orandi, quem Beatus Pater Noster hoc loco nobis tradit, & Societas omnis vsurpat, non est singularis, nec inuentiones habet, quæ illusionibus obnoxia sunt, uti habent alii, sed admodum communis est, & à præscis Patribus frequentatus, ac naturæ humanæ, quæ discursibus gaudet, & ratione vitur & regitur, ratione item persuadetur, conuincitur, ac flectitur, accommodus, ac proinde facilius, securior & utilior. Non ergo instar stupidorum & attonitorum in oratione esse debemus, nihil penitus facientes (ingens namque hoc error foret & illusio) sed in ea Deum, mediante potentiarum nostrarum exercitio, inuocare, & vna cum ipso cooperari; quia creaturarum ipse suarum cooperationem exigit. Atque hoc est, quod in suo Exercitiorum libro Beatus Pater nos docet. Reliqui autem orandi modi, in quibus discursus locum non habent, sed sola negationes, & nescio quæ silentia, è mystica Theologia desumpta, communiter doceri nec debent, nec quæri, uti supra dicere memini. Unde dum Nouitii & nuperi, qui passiones suas & exercitium virtutum vix tum perspectum habent, in particulare hosce modos incidunt, mille illusionibus & fraudibus diabolicis scætant; & dum aliquid se credunt lucrifecisse & profecisse, passionibus adhuc pleni sunt tam indomitis quam ante, quæ deinde per hanc orationis dulcedinem, escam & illicium velut consopitæ & quiescentes, postea cum magno animarum periculo excitantur & reuiuiscunt. Accedit huc, quod è singularibus & extraordinariis his orandi modis præfracta quædam iudicii enascitur durities, quæ post fraudi & illusioni cuiuslibet viam sternit, quam proinde Beatus Pater Noster Ignatius summopere etiam tenebat, quod non raro eos, qui priuatos hosce modos sectarentur, huic obnoxios esse diceret. In quolibet ergo puncto, quod in oratione meditandum suscipietur, postquam memoria menti repræsentarit mysterium super quo discursum formare cupimus,

CAPVT VIII.

De necessitate meditatio-
nis.

primus ipsum erit intellectu excutiendū, meditando, & super ipsum discurrendo, mox vero ipsi voluntatis affectus sequantur oportet. Adeo ut rem primo memoria proponat, deinde ipse discursus & meditatio intellectus sequi debeat: hoc namque fundamentum est, à quo omnes actus & exercitia, quæ in oratione facimus, nasci debent, ut quidquid demum in oratione fit, in virtute huius fiat. Rei huius ratio è Philosophicis principiis petita, clara est: voluntas enim nostra cæca quædam potentia est, quæ nullum quidem vestigium figere potest, quin intellectus præcedat. Commune siquidem Philosophorum axioma est, *Nihil volitū quin præcognitum*, & nihil velle voluntas potest, quin id ante per intellectum transierit, qui ceu seruus tædifer est, face prælata voluntatem illuminans, conducens, & ostendens quid desiderare debeat, quid vero abhorre. Quare bene acuteque Augustinus, *Inuisa diligere posse ait, incognita nequaquam*. Et æque eleganter Gregorius: *Nemo potest diligere quod prorsus ignorat*: obiectum namque voluntatis bonum est quod intellectu concipimus. Idcirco enim rem aliquam diligimus ac desideramus, quod illam ut bonam & amatu dignam apprehēdimus; & vice versa ideo quid abhorremus ac fugimus, quod id malum & abominatione dignum imaginamur. Proinde si quando suam aliquem voluntatem ac propositum mutare volumus, rationibus allatis intellectum eius confutare & euincere conamur, ostendendo nimirum id quod agere proponit, nec bonum, nec conueniens esse; alterum vero & melius esse & expedire; ut sic vnum repudiet, alterum amplectatur. Adeo ut actus & discursus intellectus reliquorum, quos in oratione facimus, actuum & exercitiorum sit fundamentum. atque hanc ob rem adeo necessaria est meditatio, quod sequentibus capitibus pluribus sumus declaraturi.

H Vero de sancto Victore perfectam esse posse orationem negat, nisi eam aut præcedat aut comitetur meditatio. Et est hæc doctrina Sancti Augustini, dicentis orationem sine meditatione tepidam esse, quod etiam egregie efficaciterque probat; nisi enim quis se in propria miseria infirmitateque cognoscenda & consideranda exerceat, illudetur, & sibi conuenientia in oratione petere nesciret, ut nec eo seruore quod petere par est. Hinc multi, quod seipsi non cognoscant, nec proprias culpas cōsiderent, valde errant illusi, & ea de se præsumunt, quæ minime præsumerent, si seipsi perspectos haberent; ac proinde longe alia hi in oratione agunt & versant, quæ ea quibus opus habent. Quamobrem si orandi artē, & ea quæ tibi conueniunt, à Deo petere nosse velis, tuis ante imperfectionibus & miseriis meditandis & considerandis incumbere, & hac via scies, quid tibi petendum sit; vbi vero magnam euidentemque necessitatem tuam plane perspectam habueris & intellexeris, tunc ipsum quam feruentissime, & eo quo oportet modo petes; ad exemplū sc. pauperis mendici, qui omnium egenus, haud difficulter nouit & intelligit quanta sua sit & necessitas & inopia.

Sanctus Bernardus ostensurus non esse ad perfectionis apicem subito euolandum, sed paulatim ascendendum, ait, *Nemo repente fit summus, ascendendo, non volando apprehenditur summitas. Ascendamus igitur velut duobus pedibus, meditatione & oratione: meditatio siquidem docet quid desit, oratio ne desit, obtinet: illa viam ostendit, illa deducit: meditatio denique agnoscimus imminetia nobis pericula, oratione euadimus*. Hinc dixit Augustinus, *Intellectus cogit abundus est principium omnis boni*. Qui namque considerat quæ Deus bonus sit in se, quæ misericordē se exhibuerit erga nos, quātū nos dilexerit,

Tract. de laude oration.

Serm. I. de S. Andrea.

*Meditatio
Dei bonitate
& nostram
offendit misfe-
riam.*

rit, quantum nostri causa cum egerit, tum passus sit, statim ad tam beneficium Dominum amandum incenditur; & qui culpas & miseras suas intuetur, sese humiliat & paruit facit; & qui considerat quam tepide frigideque Deo serui-erit, quam sepe ac grauius illum offenderit, qualibet se pena & castigatione dignum sentit. Per meditationem itaque anima omnibus se virtutibus ditat & exornat.

Psal. 113.

Hac de causa tam serio eam nobis Sacra Scriptura commendat: *Beatus, inquit Pfaltes, vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte: quia erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.* Et, *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.* Illi namque sunt qui eum ex toto corde requirunt, & hoc causa est eius exquirendi.

Psal. 118. 2.

Ideo etiam hoc idem Propheta à Deo postulabat, ad legem eius custodiendam: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.*

Psal. 118. 34.

Et è contra dicit, *Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte periissem in humilitate mea, id est in meis angustiis & afflictionibus, ut id exponit Sanctus Hieronymus.* Proinde vna de maximis, quas sancti meditationi & considerationi ascribunt laudibus, aut sane omnium maxima, est, quod ipsa magna omnium virtutum, vniuersorumque bonorum operum sit adiutrix, soror lectionis, nutrix orationis, directrix operis, omniumque pariter perfectio & consummatrice existens, ait Gerson.

Psal. 118. 9.

Ut vero vnum alterius contrarii consideratione & intuitu melius cognoscatur, dico vnam de præcipuis omnium quæ in mundo sunt malorum causis esse, quod ipsa desit consideratio, iuxta illam Prophetæ expositionem, *Desolatione desolata est terra, quia nullus est qui recogitet corde.* Vnica, cur tanta sit quoad spiritualia in terra desolatio, quod tot tantaque in mundo peccata

Io. Gerson.

effusis habenis dominantur, causa est, quod vix vllus intra se ingrediatur ut ipsa Dei mysteria in corde suo recogitare & animo versare velit.

Defectus meditationis omnium malorum causa.

Ierem. 12. 11.

Quis enim peccatum mortale committere audeat, cum cogitat Deum propter peccatum mortem oppetiisse, & tam graue malum ipsum esse, ut Deum necesse fuerit humanam carnem assumere, ut in toto rigore iustitiæ pro eo Patri faceret satis? Quis peccare ausus sit, cum recogitat Deum vel ob vnum peccatum lethale impios incendiis æternum duraturis adiudicare? Quis cogitans & expendens illa Domini verba, *Discidite à me maledicti in ignem æternum; illam inquam æternitatem, illud in æternum, & quod, quamdiu Deus erit Deus, tam diu in inferno ardere debet, ob momentaneam voluptatem æterna præligat tormenta?* Dicebat Sanctus Thomas Aquinas vnum esse, quod penitus capere & intelligere non posset, quomodo scilicet quis in peccato mortali existens, secure ridere & voluptates captare possit: quod certo nouit se, si tum emoriatur, recta ad infernales carceres detrudendum, cum tamen sciat ac momentum quidem vitæ certum se habere. Purpuratus ille Siculus medias inter epulas, cantus musicos, & delectationes conuiuiales versabatur, quod tamen ceruici eius nudus immineret ensis, è laqueari de seta suspensus, toto corpore pavidus contremiscebatur veritus ne is ad singula momenta delaberetur; vnde nihil illum poterat oblectare. Quid erit ergo, si cui non temporalis, sed æterna, quæ è tenui vitæ filo pendet, mors intentetur, quia aut derrepente emori potest, aut sanus ac vegetus vesperi dormitum concedere, & mane apud inferos agere? Vnde vir quidam pius ad hoc propositum, duos sibi videri dicebat duntaxat carceres in Republica Christiana esse debere vnum sanctæ Inquisitionis, alterum stultorum. Aut credit, inquit, homo infernum qui semper ardeat, paratum esse peccanti, vel non credit: Si non credit ad san-

ad sanctæ Inquisitionis carcerem rapiatur, vt infidelis & hæreticus; si vero credit, & nihilominus in peccati mortalis statu perseverare vult, fatuorum & dementium receptaculis includatur: quæ enim maior hæc dari dementia ac vesania potest? Non dubito, quin, si quis hæc attente perpendat, fræni cuiusdam instar illi futura sint, quo à peccando retrahatur. Hanc ob causam omni dæmon conatu & studio hanc nobis meditationem & considerationem dissuadere contendit. Sicut Philistæi Sampsoni, quem iam vincum habebant, oculos ante omnia eruerunt; ita & Diabolus peccatorem ante omnia excæcat, &, cum fide illi dissuadere & eripere nequeat, hoc saltem procurat, vt ita credat, tanquam si non crederet (vt videntes non videant, & audientes non audiant, neque intelligent) Procurat, inquam, vt non consideret id, quod credit, nec magis ipsum ad animum admittat, quam si plane non crederet; oculos scilicet illi occudit, quod vulpi huic eodem recidit. Nam sicut parum tibi proffit oculos aperire, si in tenebris agas, quia nihil penitus videbis; ita, inquit Augustinus, nihil prodest in luce versari, si oculos occlusos & obseratos habeas; quia nec tum quidquam videbis. Propterea ergo tanti momenti est meditatio & oratio mentalis, vt quæ oculos aperire facit.

CAPVT IX.

De magno quodam bono & fructu, quem è meditatione elicere debemus: & ideo eam faciendam esse, vt fructum ex ea aliquem capiamus.

CONSULTVM & salutare imprimis est, vt, dum orationi insistimus, affectus & desideria voluuntatis exerceamus: de qua re statim agemus; verum ante omnia requiritur, vt hi affectus ac desideria in ratione bene fundentur. Homo namque rationalis est, & ratione, & per

Rodriguez exercit. pars 1.

viam intelligentiæ agi ducique gaudet. Vnus proinde de præcipuis, ad quos meditatio dirigenda & ordinanda est, scopus esse debet, vt eius adminiculo ab omni fraude & illusionem liberemur, in veritatibus solide fundemur, & ad id, quod nobis conuenit & cõgruum est, vltro & grãtante nos applicemus. Atque hic vnus de primarijs debet esse fructibus, quos vt è meditatione colligamus, procurare debemus. Atq; ideo hoc punctum imprimis notandum est, quod illud hæc in materia permagni momenti ac facile primum sit. Initio autem danda homini opera, vt solidum virtutum omnigenarum fundamentum ponat, & in iisdem stabilietur. Vt porro melius hoc ipsum è meditatione colligamus, ipsaq; singularem meditanti fructum adferat, non debet ea aut superficialiter & obiter, aut languide & tepide fieri, sed viuaciter, attente, cum vigore ac mentis tranquillitate. Vnde vitæ huius breuitas, rerum mundanarum fragilitas, inanitas ac vanitas, & quomodo in morte terminentur omnia, tractum & per quietis otium tibi meditanda & consideranda sunt, vt hoc pacto omnia terrena despiciendo, cor tuum ad cœlestia semperque duratura amanda penitus transferas.

Frequenter quoque eodem modo considerandum, animoq; versandum, quam hominum opinio & æstimatio, quæ tamen tantopere nos emouere solet, vanã sit; cum nihil tibi hæc vel demat vel addat, neve deteriore te, vel meliorem reddere queat, vt sic eam parui facere, & contemnere addiscas. Atque ita de reliquis. Hoc scilicet modo quis à fascino & impostura satanica liberatur, & ad ea, quæ conueniunt, facienda inducitur, & animum applicat, ac spiritualis redditur. *Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit Thren. 3. 26. super se.* Supra seipsum scilicet se extollit, & generosa quadam, rerumque omnium mundanarum contemptrice mente assumpta, cum Apostolo ait: *Propter quem Phil. 3. 8. omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercorea, vt Christum lucrifaciam: id est,*

Y quæ

Materia meditationis
94.

quæ ante ut lucrum & emolumentum ar-
bitrabar, iam sapientior redditus, ad lu-
crificandum Christum ut detimentum
ac stercus æstimo.

Magna est inter vnam meditationem
& aliam, inter vnum cognoscendi modum
& alium differentia: aliter enim rem
quampiam cognoscit doctus & sapiens,
aliter simplex & idiota. Ille scilicet vere,
& prout ipsa in se est, cognoscit, at hic su-
perficalem & exteriorem tantum appa-
rentiam. Si imperitus & rusticus quis pre-
tiosam gemmam inueniat, eam solum ob
exteriorem fulgorem & pulchritudinem
concupiscit, & in pretio habet; at pru-
dens gemmarius, non tam ob eximium
splendorem & gratiam, quam quod eius-
dem valorem pretiumque, perspectum ha-
beat, eam desiderat & æstimat. Pari mo-
do inter se differunt, is qui diuina myste-
ria & res spirituales debito modo medi-
tari & considerare nouit, & is quicquam
prorsus ignarus est: quod hic illas super-
ficialiter & velut in extimata cie confide-
ret, uti, quamuis ipsi, ob decus & splen-
dorem, quem in ipsis notat, eximia &
congrua videantur, ipsas tamen aut pla-
ne non, aut frigide saltem, concupiscat,
at qui illas debite meditari, & pro digni-
tate nouit expendere, minime decipitur,
nec errat, & totus ipsis inhiat; nam
quod absconditi thesauri, & margarite
pretiosæ, quam inuenit, valorem optime
perspectum habeat præ illo omnia reli-
qua parui facit, quinimo contemnit &
proterit. *Abijt & vendidit omnia qua ha-
buit, & omni eam.*

Matt. 13. 46.

Matth. 9. 20.

Marc. 5. 25.

Luc. 8. 43.

Discrimen hoc in Evangelio nobis de-
clarauit ipsemet Redemptor Iesus, sub
involucris & symbolo historiae de mulie-
re illa sanguinis fluxum patiente. Cum
enim Redemptor ad curandam, aut po-
tius à mortuis reuocandam Archisyna-
gogi filiam, plurimis illum turbis comi-
tantibus abiret; mulier quædam, quæ duo-
decim ipsis annis fluxum sanguinis passa
erat, & omnem in medicos irritum euentu,
quin potius magno valetudinis detrimen-
to, substantiâ profuderat, eo viso, ardenti

quodam sanitatis recuperanda acta desi-
derio, per confertam hominum multitu-
dinem perumpit, & magna concepta fi-
de ac spe, dicit intra se: *Si tetigero tantum
vestimentum eius, salua ero.* Venit ergo,
& tangit, & statim sanguinis illud pro-
fluuium stetit. Conuertens ilico se Chri-
stus ad turbas, petit: *Quis me tetigit?*
Tum Petrus & reliqui discipuli, *Præce-
ptor, turba te comprimunt & affligunt, &
dicis, Quis me tetigit?* Scio quidem id, in-
quit Dominus, nec hoc volo: sed tetigit
me aliquis, non quidem eo modo, quo
reliqui, qui me hinc inde comprimunt,
sed modo quodam particulari: *nam &
ego noui virtutem de me exisse.* Hoc scilicet
volebat, hoc est Christum tangere,
& hoc denique interrogat: quia alius il-
le tactus rudior, quo cum vulgus & reli-
qua turba tangit, paruifaciendus est. In
hoc ergo totum meditationis negotium
versatur, ut ita nimirum Christum eius-
que mysteria tangamus, ut eorum in no-
bis vim, virtutem, & fructum sentiamus.
Ad hoc permagni refert, ut magna cum
attentione in meditatione versemur, tra-
ctim & non præcipitanter mysteria sin-
gula ruminando, & minutim enuclean-
do. Quod enim non masticatur, nec a-
maricat, nec sapit; ideo namque & infir-
mus pilulam integram deglutit, ne illius
amaritudinem gustet. Pari modo ideo
peccatum, mors iudicium, infernus pec-
catori amara non videntur, quod ea mi-
nutim non masticet, sed integra deglu-
tiant, rudi & crasso modo, ac velut in fa-
sce compacta accipiendo considerando-
que. Ideo quippe mysterium incarnatio-
nis, passionis, resurrectionis, ac reliquo-
rum Dei beneficiorum nullum tibi gu-
stum ac saporem continere videntur,
quia ea minutim non expendis, non ru-
minas, nec eo quo debes modo excus-
taque hoc sinapis & piperis granum ma-
stica & comminue, ac videbis, quo-
modo paulatim aduret, & la-
chrymas oculis tuis
excutiet.

***

CAPYT

CAPVT X.

Alia adferuntur bona & commo-
da, quae in meditatione inclu-
duntur.

ALIVD quoque, & quidem non parvi
momenti, bonum & fructum in me-
ditatione comprehendi, docet S. Thom.
veram nimirum deuotionem, quae in vita
spirituali tam necessaria est, & tam ab ijs,
qui in eadem ambulant, desideratur. De-
uotio porro nihil est aliud, quam quae-
dam voluntatis ad omne bonum prom-
ptitudo & dispositio: vnde & vir deuotus
appellandus est is, qui ad omne bonum
promptus & dispositus est. Est & haec do-
ctrina omnium Sanctorum communis.
Addit deinde S. Thomas, duas huius de-
uotionis causas esse, vnam extrinsecam
& principalem, Deum, inquam; alteram
intrinsecam à parte nostra, ipsam scilicet
meditationem. Haec namque volun-
tatis ad ea, quae virtutis sunt, promptitu-
do, ex ipsa intellectus consideratione ac
meditatione nascitur: eo quod haec, post
Dei gratiam, suum in corde nostro ignem
excitet & accendat. Vnde vera deuotio &
feruor spiritus non in dulcedine & gustu
sensibili, quem nonnulli in oratione per-
cipiunt & sentiunt, sed in voluntatis ad
omnia, quae Dei cultum spectant, prom-
ptitudine & dispositione consistit. Atque
haec deuotio permanens & durabilis est,
alia vero illa statim pertransit & euane-
scit: quia aliud non est, quam quidam
deuotionis sensibilis, è subito quodam,
quo quis erga rem quampiam appetibili-
lem & amabilem fertur, desiderio pro-
gnata affectus: saepe quoque ex ipsa com-
plexione naturali prouenit, quod quis
videlicet mitis molliisque sit indolis ac
complexionis, & cor tenerum habeat,
quod statim ad pathos & affectus & la-
chrymas emouetur, quae deuotio mox
cessarit, ipsa quoque bona cessant pro-
posita. Est haec namque nonnisi tenet
quidam amor, in sensibilibus gustibus &

consolationibus fundatus: quia quam-
diu hic gustus & deuotio durat, tamdiu
homo deuotus & accuratus erit, ac silen-
tij amicus ac recollectionis, cum vero de-
ficit, deficiunt & haec. At qui in veritate,
per continuum meditando considerandi-
que exercitium, fundati sunt, & per ra-
tionem ipsam plane conuicti, & à fraude
omni & illusionem liberi, hi in virtute du-
rant & perseverant: qui, quamuis defi-
ciant consolationes & sapidi illi gustus,
ijdem manent, qui erant ante, quia ma-
net causa, ob quam tales erant, ipsa scilicet
ratio, quae eos conuicit & emouit. Il-
le demum fortis & masculus amor est, &
ex hoc solo veri Dei serui, qui que fra-
ctum aliquem fecere, agnoscentur, non
autem ex gustibus & consolationibus. Pas-
siones nostrae vulgo comparari solent ca-
tellis latrantibus, & rictum aperientibus,
vt aliquid consolationis accipiant, qui-
bus si suum singulis Deus fructum obij-
ciat, conuiescunt, & latrare desinunt;
at pane illo consolationis deuorato,
rursum singulae latrare incipiunt. Ac
tum demum apparet, quid vniquisque
sit.

Gustus & consolationes bonis mobi-
libus etiam assimilantur, vt quae statim
consumuntur; solidae vero virtutes, im-
mobilibus & radicatis, quae durant &
perseuerant, ac proinde etiam maioris
sunt pretij.

Inde fit (quod & non raro experimur,
& consideratione dignum est) vt nonnul-
li, qui magnis in oratione consolationi-
bus perfunduntur, postea, vbi tentationes
& conflictus ingruunt, deficiant, atq; ad-
eo etiam fatiscentes succumbant; alij vero
vice versa qui magnam in oratione aridita-
tem semper sentiunt & quid sit consolatio
& gustus, plane nesciunt, in tentationi-
bus tamen superandis viriles, & à lapsu
sint quam remotissimi. Cuius rei non alia
causa est, quam illa, de qua hic ago,
quod scilicet illi nonnisi gustibus sensu-
bilibus niterentur; huius vero in oratione so-
lide fundentur, minime decipiuntur, à
veritate se conuinci patiantur, & in ea

Deuotio est
promptitudo
ad omne bo-
num.

Acquiritur
meditatione.

Deuotio sen-
sibilis est perma-
nent.

Deuotio sen-
sibilis perit.

Ratio sequen-
da, non conse-
latio.

Passiones ad-
petunt conse-
lationes.

Consolatio ba-
num mobile,
deuotio im-
mobile.

*Proposium
exequere, si
eius motuum
sunt.*

stabiliantur, atque hinc in eo constantes perseuerent ac maneant, quod semel persuasi sunt, & mente amplexi. Vnde etiam vnum (& est id imprimis salutare) de medijs, quæ dari solent ad in bonis præpositis, quæ in oratione quis concepit, perseuerandum, eaq; opere exequenda, est, vt idem motuum & ratione, quoad bonum hoc propositum & desiderium concipiendum permotus est, conseruare studeat: quod enim tunc emouit ad desiderandum, etiam postea eum ad idem conseruandum, & opere exequendum adiuuabit.

Latet & aliud hac in re bonum, scilicet quod, quando quis hoc pacto se in oratione ab illusionibus liberari satagit, & conuicti sinit, etsi forte postea sigillatim medijs ac motiui, quo tunc permotus est, non recorderetur, in huius tamen illusionum carentiæ & resolutionis, quam in ea concepit, virtute, à veritate & ratione ipsam conuictus, firmus, & ad tentationi postea resistendum, & in virtute perseuerandum fortis & inuictus persistat.

*p. 2. Alphab.
34. lit. M. &
de silicet. Ec-
cles. part. 41.
Alphab. 37.
lit. A.*

Hanc etiam ob causam Gerson tantum meditationem facit: nam rogatus, Religiosone in cella manenti vtilior & fructuosior fore lectio, an oratio vocalis, an opus aliquod manuale, an demum meditatio? Respondit, omnium, salua semper obedientia, quæ semper præponderet ac præualeat oportet, optimum fore meditationi vacare. Atque hanc dedit rationem. Nam esto, inquit, ex oratione vocali & spiritali lectione maiorem quis forte in præsens deuotionem & fructum sentiat, quam è meditatione; mox tamen cum librum de manibus deponit, vel orare vocaliter desinit, hæc deuotio perit & euanescit: at meditatio etiam in futurum hominem iuuat & disponit. Vnde etiam ait, necesse esse, vt nos meditationi habendæ assuescamus, vt, etsi & sonus desit verborum, & libri legendi ad manum non adsint, ipsa meditatio noster sit liber, itaque vera non desit deuotio.

* *

*Quis modus in oratione seruandus,
& quis ex eadem colligendus
sit fructus, ostendi-
tur.*

CONCALUIT cor meum in tra me. & in meditatione mea exar descendit ignis. His Palmographus verbis declarat, eoque in oratione seruanda sit ratio, prout etiam multi Doctores & Sancti hunc locum exponunt: qui omnes per ignem hunc, charitatis & amoris, tum erga Deum, tum erga proximum, ignem volunt significari, vt qui per celestium meditationem in Regij huius Vatis corde aestuabat & ardebat: *Concaluit*, inquit, *cor meum*, & introrsum aestuauit. Hic scilicet vnicus orationis effectus est. Quomodo autem & vnde hunc ipse ardorem concepit? Quomodo hic in corde eius ignis exarsit? Per meditationem. *Et in meditatione mea exar descendit ignis.* Hæc nempe medium & instrumentum est ad ignem hunc inflammandum. Adeo vt meditari, inquit Cyrillus Alexandrinus, sit velut silicem igniarium percutere, vt ardentem inde scintilla promicent. Ergo per discursum & meditationem intellectus durus ille cordis tui silex percutiendus est, donec in amore Dei, in humilitatis, mortificationis, ac reliquarum omnium virtutum desiderio inflammescat, nec ante tibi desistendum, quam ignem hunc tum elicias, tum accendas.

Licet vero meditatio summe bona sit & necessaria, non tamen tota oratio in discursibus & considerationibus intellectus versari debet. nec in illis nobis sistendum: hoc namque studere potius esset, quam orare, sed omnes quas habebimus meditationes & considerationes, non nisi ceu medium quoddam adhibendæ sunt ad virtutum affectus & desideria in corde excitanda & inflammanda. neq; enim vitæ Christianæ & religiosæ bonitas ac sanctitas in bonis cogitationibus, & sola rerum sancta-

*Meditatio v-
tilissima oc-
cupatio cuius
fructus per-
manet.*

sanctarum intelligentia, sed in solidis ac veris virtutibus consistit, ac praesertim in earundem actibus & operationibus, in quibus, ut ait S. Thomas, vltima ac summa virtutis sita perfectio est. Ac proinde rei huic maxime, dum orationem institumus, & insistendum & studendum.

Hoc vt primum, in materia hac, principium tenendum est: vnde etiam verus quidam Philosophus (vt citat Gerson) sic ait: *Inquirimus quid sit virtus, non vt sciamus, sed vt boni efficiamur.* Et si acus sit in suendo necessaria, non ipsa tamen consistit, sed filum; proinde stultus & fatuus foret sartor is, qui die toto acum induceret & educeret e panno, filum tamen ei non inderet: operam namque is luderet, & in vanum laboraret. Hoc porro faciunt, qui in oratione non aliud agunt, quam mente discurrere & meditari, de amore nihilum laborant. Meditatio infar acus sit oportet, quae primo quidem ingreditur, sed ita, vt post ipsam etiam amoris & affectus voluntatis, qua Deo vnire nos & copulare debemus, filum ingreditur.

Singillatim hoc nos monet B. N. P. in libro Exercitiorum, quin & saepius ipsum inculcat; punctis enim, quae meditanda sunt, breuiter per aliquas considerationes indicatis, ait statim: *Omnia mihi applicanda sunt, vt aliquem inde fructum capiam.* In eo scilicet orationis consistit fructus, vt quis id, quod meditat, sibi applicare, & ad se & ad propriam vtilitatem, prout sibi necesse fuerit, referre norit. Vnde bene S. Bernard. Sicut sol omnibus quid lucet, sed non omnes in discriminatim illuminat; ita scientia & meditatio, etsi quid faciendum sit, cunctos edoceat, non omnes tamen mouet & concitat ad faciendum, quod docet. Et aliud est, multas diuitias nosse, & aliud, eas possidere: & hominem diuitie facit non tam multas diuitias nosse, quam eas re ipsa possidere. Sic diuersum quid est, nosse Deum, & timere & amare Deum: & saepe hominem vere sapientem, doctum & diuitem non facit, multa de Deo nosse, sed eum timere & amare.

Affertur & alia huic rei explicandae comparatio. Sicut, inquit, famelico parum profuerit, mensae omnigenis exquisitissimisque epulis instructae assidere, si de ijs non comedat: Sic orantem parum iuuerit, opiparam & multis insignibus considerationibus abundantem mensam ante se habere, si ex ijs non comedat, eas sibi per voluntatem applicando, vt aliquem ex ijs fructum capiat.

Descendo iam ad magis particularia, & dico, affectus & sancta quaedam desideria, e meditatione & oratione nobis esse colligenda, primo interius in corde ea efformando ac concipiendo, vt postea suo tempore in opus prodeant. Vnde apposite S. Ambros. *Meditationis, ait, praceptorum In Psal. 118. caelestium intentio vel finis operatio est.* Sic in osten. 6. sancta illa & prodigiosa animalia, quae vidit Ezechiel, inter alia prodigia manus hominis habebant sub pennis; vt hinc discamus, ipsum intellectus volatum & discursum ad operationem ferri debere. Elicienti ergo ex oratione sunt affectus & desideria humilitatis, quibus scilicet & ipsi nos despicimus, & ab alijs despici gaudeamus: adhuc desideria, poenas, afflictiones & dolores pro nomine Dei tolerandi, & gaudere ijs, quos in praesens habemus: Affectus quoque paupertatis spiritus, volendo vt omnium vilissima, quae domi sunt, nobis cedant, & aliquid et in rebus necessarijs desit. Dolor item & contritio de peccatis, & firma ante distumpi cupiendi, quae peccare, proposita. Gratitude et ob accepta beneficia, veraque & integra in manus Dei resignatio; desiderium denique Christi Iesu Domini nostri ac Redemptoris, in omnibus, quae in ipso resplendent, virtutibus imitandi. Atque huc omnis nostra refertur ac spectare debet meditatio; hic quoque fructus est ex ea nobis elicendus.

Vnde sequitur, cum meditatio & discursus intellectus vsurpetur ceu medium quoddam & motuum ad voluntatem ad hosce affectus emouendam, & ille sit totius huius negotij finis; in tantum meditatione & intellectus discursum adhibendum, in quantum ad hoc necessarium erit, &

Quid mihi diuitia, si non conceditur vti.

Meditationis finis est operatio.

Affectus varij e meditatione elicendi.

1. 2. 3. ar. 2.

Super Meditacione a-
mor: Charita-
tiam.

Bern. 23. in
Gen.

Deo
nosse, & amare.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

*Meditatio ce-
dat affecti-
bus.*

non aliter. media siquidem fini propor-
tionari & committi debet. Proinde cum
iam voluntatem ad aliquam virtutem,
puta dolorem de peccatis, mundi contem-
ptum, amorem Dei, pro ipso patiendi de-
siderium, aliumve similem affectum con-
citatum motamque senserimus; ipsum dis-
cursus filium statim abrumpendum (imitatio
videlicet fabros cœmētarios, qui laqueari
domorū aut pontium per se iam solidato,
lignea sustentacula omnia submouere so-
lent) & in illo affectu ac desiderio volun-
tatis tandiu insistendum, quoad nobis
satisfecerimus, ipsumque animam nostram
profunde impresserimus. Est hoc magni
momenti documentum quod etiam nobis
B. N. P. in Exercitiorum libell. præscribit;
ait quippe, ut in eo puncto, in quo deu-
otionem & sensum quem volumus, sentie-
mus, maneamus & sistamus, nec ad alia
puncta transire anxie laboremus, donec
primo eo satiemur, & expleamur.

*Voluntatis
affectibus in-
sistendum.*

Addit. 4.

Similia.

Et sicut hortulanus, dum aliquam hor-
ti areolam irrigat, mox ut aqua per eam
currere incipit, ipsius cursum sistit, eamque
in aridæ telluris sinum leniter penetrare
ac descendere sinit, & antequam plane
humectata ac satur fuerit, vitarius non
pergit. Pari modo, cum boni affectus &
desiderij aqua iam per animam nostram,
quæ ceu sitibunda & arens quædam ter-
ra est, ut ait Propheta (*anima mea sicut ter-
ra sine aqua tibi*) currere incipit, omnem
discursus impetum abrumpamus, & il-
la irrigatione & voluntatis affectu, quo-
ad poterimus, contenti simus oportet,
donec in eam plane ea penetret & descen-
dat, & ipsi eadem satiemur.

Aliam quoque ad hoc declarandum, si-
militudinē, nec minus appositam, adfert
Chrysostr. Vidistine, inquit, unquam, quo-
modo agriculus gestiens vbera materna
fugere, eadem iam primum arrepta, huc
illucque distrahat, ut modo quidē ori inse-
rat, modo rursus dimittat, sed statim ut
emanantis lactis gustare dulcedinem in-
cipit, fixus loco maneat, & cum quiete
id exugat? Sic se res habet omnino in
oratione; antequam enim cœlestis ille

ros in animam descendat, homo lucil-
luque discursat, sed illo iam delapso,
quiescamus, illaque suavitate & dulcedi-
ne in quiete perfruamur oportet.

CAPVT XII.

*Quanti referat voluntatis actibus
& affectibus iam excitatis
insistere & immo-
rari.*

MAXIMI sane refert, in actibus & af-
fectibus voluntatis conquietere &
immorari: quos etiam sancti & vitæ spi-
ritus Magni omnes tanti faciunt, ut
in eo bonam perfectamque orationem, quin &
ipsam quam vocant contemplationem,
asserant consistere; quando nimirum ho-
mo per meditationem iam non tam amo-
ris spectat vel confectatur incentiua, quæ
amore iam inueto & optato fruitur, & in
intentionis ac desiderij sui termino con-
quiescit, dicēdo cum sponsa in Canticis:
Inueni quem diligit anima mea, tenuis eum,
nec dimisitam: atque hoc est, quod ibidem
eadem sponsa ait: *Ego dormio, & cor meum
vigilat;* quod in perfecta oratione intelle-
ctus quodammodo consopitus dormiat,
discursus scilicet & speculatione in terminis, &
voluntas vigilet, & in sponsi sui amore quo-
dammodo colliquescat. Tam vero spon-
sæ sponse somnus placet, ut eam ante
somno excitari veteret, quam ipsa expergi-
sci velit; *Adiuuro vos, filia Ierusalem, per ca-
preas ceruorum, camporum, ne suscitatus, neque
vigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Ad
meditatio, & reliquæ, quas orationis at-
signant partes, ad hanc contemplationem
dirigantur & ordinantur, ac velut gradus
quidam sint, quibus ad eam ascendatur.
Vnde Augustinus ait: *Lectio inquirat, medi-
tatio inueniat, oratio postulat, contemplatio
de gustat, & fruitur eo, quod ante inquisi-
uit, postulauit, & inuenit.* Et huius occa-
sione adducit illud Euangelij: *Quarite, &
inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. & ad-
dit: Quarite legendo, inuenietis; manando
pulsate orando, & aperietur vobis contem-
plando.*

plando. Vnde sancti Patres, vt refert Albertus Magnus, hoc esse docent inter fidelium Catholicorum & Gentilium Philosophorum contemplationē discrimen, quod omnis Philosophorū cōtemplatio aliud non spectet, quam vt ipsa veritatum cognitarum cognitione intellectus perficiatur, ac proinde in solo intellectu sistat; eius namque scopus & finis est quotidie plura & plura scire & nosse: Catholico- rum vero ac sanctorum contemplatio, de qua in præsentiariū agimus, in intellectu solo non quiescat, sed vltius ad voluntatem excitandam, delectandam, & amore diuino inflammandam incendendamque fertur, iuxta illud Sponsæ: *Anima mea liquefacta est, vt locus est.* Singil- latim potro id notauit sanctus Thomas, de contemplatione quippe loquens, ait, quamuis cōtemplatio essentialiter in in- tellectu sita sit, vltimam tamen eius per- fectionem in amore, & voluntatis affe- ctu consistere: adeo vt primarium con- templationis nostrę intentum & finis vo- luntatis esse debeat affectus & amor Dei.

An non lingua sola loquitur? quomodo ergo etiā pupillæ oculorū loqui possunt? Sic autem sibiipſi Hieronymus respon- det: Quando lachrymas coram Deo pro- fundimus, tunc pupillę oculorum ad De- um voces dare dicuntur; quemadmodum tamenſi lingua non loquamur, ad Deum nihilominus corde clamare possumus; sicut ait Apostolus: *Misit Deus Spiritum Fi- lij sui in corda vestra, clamantem, Abba Pa- ter.* Et in Exodo Moyſi dixit Dominus: *Quid clamas ad me?* verbum tamen non proferebat, sed tantum intus in corde suo tanto seruore & efficacia orabat, vt ei diceret Deus: *Quid clamas ad me?* Pari ergo modo & nos in oratione oculis ad Deum clamare debemus, lachrymis, inquam, gemitibus, suspirijs, & cordis desiderijs.

Lachrymæ sunt sermo oculorū.

Gal. 4. 6.

Exod. 14. 15.

Cordū clamor optimus.

CAPVT XIII.

*Respondetur querela & expostulationi nonnullorum, dicentium, non posse se, nec scire meditari, aus intellectu discurre-
rere.*

PER hæc simul respondetur communi nonnullorum querelæ, dicentium, non posse se, nec scire in oratione intellectu discurrere; quod nullę ipsi consideratio- nes occurrant, quibus meditationis pun- cta dilatent & extendant, sed statim ipsis aqua hæreat, & habitus deficiat. Non est autem, quod propterea se magnopere torqueant aut crucient: quoniam (vt diximus) hocce orationis negotium magis in affectibus ac desiderijs voluntatis, quam in intellectus discursibus & spe- culationibus consistit. Monent hoc lo- co rerum spiritualium Magistri, cauendū esse, ne meditatio intellectus ni- mia sit, & nimis proluxa: hoc namq, mo- tionem & affectum voluntatis (qui præ- cipue est spectandus) multum impedire solet; ac tum maxime, cum subtilibus & sublimibus speculationibus quis insistit. Cuius rei ratio naturalis est: certum est enim, si fons aliquis non nisi modi-
cam

Gentiles in-
dilecti, San-
cti volunta-
tem possunt.

Sent. 1. 6.

2. 2. 1. 1. 1.

1. 1. 1.

Lib. de stan-
do. 2. 1. 1.

Ab illo qui
vultum est
vultum est
vultum est
vultum est

1. 1. 1.

1. 1. 1.

cam aquilam emittit, & hæc per multos tubos deriuatur, quo plus aquæ per vnũ fluit, eo minus per alium manaturum: sic animæ virtus, cum finita & limitata sit, quo magis per intellectus meatum se diffuderit, eo minus per voluntatis canalem defluet. Vnde videmus per experientiam, si quam anima deuotionem ac pios sensus habeat, & interim intellectus per subtilem aliquam speculationem & curiositatem distrahat & vagetur, cor statim exarescere, & deuotionem illam extinguere. Causa rei huius est, quia aqua hæc per alium intellectus canalem nimis dense fluit, atque ideo ipse voluntatis tubus & conductus exaruit. Hanc etiam esse causam, ait Gerson, cur indoctiores sæpe magis deuoti sint, & melius orationem peragant, quam docti, quod illi minus per intellectum distrahantur, nec alijs speculationibus & curiositatibus se occupent ac diuagentur; sed statim per simplices ac faciles considerationes voluntatem concitare & mouere satagant; magis proinde hos mouent humiles illæ atque obuiæ considerationes, maioresque in ipsis affectus cient, quam in alijs sublimes & subtiles, vt videre est in sancto illo coquo, quem supra diximus è foco materiali, quem semper præ oculis habebat, materiam & occasionem hausisse de æterno incendio cogitandi; ac tantam inde deuotionem acquisuisse, vt in medijs occupationibus culinarijs donum habuerit lachrymarum.

Core exarescit, dñ intellectus speculatione subtili nimis distrahitur.

Simplices sæpe melius meditantur.

Tract. 3. c. 8.

Affectus sit sublimis, est consideratio sit communis.

Psal. 54. 7.

Est hoc imprimis notandum, scilicet affectum & desiderium quammaxime sublimem & spirituale esse debere, non curandum autem, vtrum cogitatio & consideratio repat, atque obuia sit & communis. Plurima rei huius exempla habemus in sacris litteris, in quibus Spiritus sanctus sub simplicibus atq; obuijs considerationibus altissimos & profundissimos nobis sensus declarat. S. Ambrosius super illa Prøphetæ verba: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & requiescam?* scribens, percunctatur: Cur Propheta, in altum ascendere & euolare volens, colum-

bæ pennas petat, non autem altarum anim, cum aliæ tamen sint multo columba perniciores & agiliores? Et responderet, quia sciebat, melius ad perfectionis apicem euolare, & sanctius sublimiusq; orationem peragere alas columbæ, i. e. simplicibus corde, quam sublimia & acuta ingenia, iuxta illam Sapientis sententiam: *Cum simplicibus sermocinatio eius.*

Vnde non est, quod homo cõtristetur, aut sese torqueat, quod discurrere mente, & considerationes punctis meditationis dilatandis commodas inuenire nequeat: quinimo melior ac potior illorum conditio est, quibus nimis speculationis venam occludit Deus, & e contra venam affectionis recludit, vt intellectu quieto & tranquillo, ipsa in solo Deo volũtas conquelescat, totam se in summi boni amore & fruitione impendens. Si tibi det Deus, vt simplici quadam & facili consideratione (puta cogitando solum, Deum propter te humanam naturam assumpsisse, in presepio reclinatum esse, in crucem denique pro te actum) in Dei amorem rapiaris, atque ardens tui humiliandi, & pro eius amore mortificandi desiderium concipias; longe profecto melior & fructuosior illa oratio est, quæ si altas & sublimes considerationes & discursus, eosq; plurimos haberes, quæ te in eo, quod in oratione optimũ & substantialissimũ est, quinimo eius & finis & fructus, occupas. Vnde patebit, quam grauiter errent illi, qui tum non bonam se orationem instituisse credunt, cum nullæ ipsis considerationes, in quibus occuparentur, occurrerunt, tum vero bonam, quando ijs abundarunt.

S. Egidius, vt in Chronicis Minoritarũ legitur, vir sanctus & humilis, sic quadam die cum S. Bonauentura, qui Generalis Ordinis Minister erat, locutus fertur: Multas profecto vobis doctis Deus Opt. Max. gratias concessit, quibus eum laudare & seruire potestis; nos vero idiotæ & indocti, qui nihil litterarum nouimus, quid faciemus, quæso, ad ei placendum? Cui Bonauentura: Etsi aliam Deus homini gratiam non daret, quam quod is ipsum

ipsum amare posset, hæc vna profecto nimis quam satis esset, vt maiora illi ob hanc, quam ob alias omnes simul obsequia deferrentur. Tum petenti Ægidio; Potestne idiota tanto erga Iesum Christum amore ferri, quanto doctus? Vna, inquit Bonauentura, simplex vetula plus Deum amare potest, quam profundus aliquis in Theologia Magister. Vnde Ægidius, prope exurgens, magno feruore hortum ingreditur, & ad eam partem, quæ urbem respiciebat, corpore & voce conuersa clamabat, Vetula, paupercula, indocta, simplex, Dominum nostrum Iesum Christum ama, & maior esse poteris, quam F. Bonauentura. Et his dictis, pro more, extra scriptura, alienatis sensibus, tribus continenter horis in eodem loco mansit.

CAPVT XIV.

Duo præscribuntur monita, que ad bene orationem instituendam, & fructum ex ea eliciendum magno nobis adiumento futura sunt.

AD bene orationem instituendam, & eam, quem oportet, ex ea fructum capiendum, multum nos iuuabit primo isthoc fundamentum bene expendere, & præsupponere, nimirum, orationem non tam finem esse, quam medium, quoad perfectum & perfectionem nostram conducamur. Adeo vt in oratione velut in termino & fine nos sistere non oporteat; neque enim perfectio nostra in magna quæ habetur consolatione, dulcedine, & contemplatione, sed in perfecta sensu mortificatione, in magna de nobis ipsis, ac passionibus & appetitibus nostris victoria sita est, vt scil. nos, quoad eius fieri potest, ad beati illius status austinæ originalis, in quo creati sumus, & in quo caro & appetitus rationi prorsus erant subiecta & conformia, ratio vero vni parebat Deo, perfectionem, reducere studeamus. Vt Rodriguez exercis. pars 1.

Primum enim nolum.
Oratio non est finis, sed medium ad perfectiorem.

aurem huc perueniatur, oratio oculum & surpanda est.

Quemadmodum enim in fornace ferum rigidum igne mollescit, vt ipsum tundi, duci, curuari, & quocunq; faber voluerit, flecti possit; sic & in oratione fieri constat. Si dura ac difficilis nobis sit mortificatio, si durum voluntatem nostram frangere, durum denique ingruentes aduersitates ac difficultates pati, ad orationis caminum confugiamus oportet; in eo namque deuotionis calore & igne, atque etiam exemplo Christi cor mollescit, vt duci, malleari, & quamcunq; in partem, ad melius Deo seruiendum opus erit, flecti queat. Hoc scilicet officium & munus est orationis, hic fructus, quem ex illa elicere oportet. Gustus proinde & consolationes, quas in ea Dominus dare solet, eo non spectant aut dirigenda sunt, vt in ijs sistamus, sed vt earum adminiculo promptius alacriusque virtutis & perfectionis viam curramus.

Oratio est ignis cor mollescit.

Psal. 118. 32.

Hoc videlicet declarare Spiritus sanctus nobis voluit, in istis Moyse, à Dei colloquio ad populum redeuntis, radijs. Scriptura quippe refert, mirum tunc è vultu illius splendorem & iubar emicuisse, idq; in modum cornuum. In cornibus porro omne animalium situm esse robur solet: vt hinc nimirum discamus, ex sola oratione vires nos & potentiam ad bene operandum haurire debere.

Cornua Moyse orationis robur designant.

Id ipsum & suo Redemptor noster Iesus exemplo docuit, cum pridiana passionis suæ nocte tertio se ad orationem contulit, quo eius ope in agonem & angustias sibi iamiam subeundas animaretur; non quod hoc eum pacto corroborari oporteret, sed duntaxat vt suo nobis exemplo, vt obseruat Ambrosius, hic præiret. Apparuisset autem tum ei & Angelum Evangelista commemorat, à quo est confortatus; ipsum porro adeo animatum & vegetatum ab oratione surrexisse, vt mox diceret discipulis: *Surgite, eamus obuiam inimicis, Mat. 26. 46. ecce appropinquat qui me tradet.* Se, inquam, ipse obtulit, & vltro in illius manus tradidit. *Oblatum est, quia ipse voluit. Esa. 53. 7.*

Oratio ad patiendum corroborat.

In Luc. 6.

Mat. 26. 46.

Luc. 23. 43.

Esa. 53. 7.

Z Vm.

Vtique vt hinc disceremus, orationem esse nobis ceu vnicam ad difficultates in virtutis via oborientes exsuperandas rationem & medium, vsurpandam.

Oratio est cythara cordis attemperatio.

Addit porro Chrysostomus orare nihil esse aliud, quam cordis nostri cytharam ira attemperare & componere, vt gratam Deo symphoniam edat. Ad hoc itaque orationi vacamus, vt cor nostrum attemperemus, passionum & affectuum, atque adeo omnium actionum nostrarum chordas concordemus & moderemur, vt cuncta tum rationi, tum Deo congrua & conuenientia sint. Atque hoc est, quod quotidie in conferentijs & exhortationibus spiritualibus inuicem & dicimus & audimus, orationem videlicet nostram esse debere practicam, id est, ad opus destinari, vt nimirum eius subsidio difficultates expugnentur, ac quaelibet resistentiae & repugnantiae, in via spirituali exorientes, superentur. Atque hac de causa Spiritus sanctus prudentiam, *scientia sanctorum*, nomine appellat: quod prudentia ad operandum dirigatur, ad distinctionem scientiae litteratorum, quae dumtaxat ad sciendum refertur. Bene igitur docent sancti Scriptores, orationem generale quoddam & efficacissimum esse aduersus omnes tentationes nostras, & quaslibet in vita hac mortali occurrentes necessitates & pericula, remedium. Atque hoc vnum de praecipuis orationis praeconijs & laudibus est.

Oratio fit practica.

Pro. 9. 10. Scientia sanctorum practica.

Oratio generale remedium.

In his. Relig.

Oratio sola omnes animas morbos sanat.

Oratio omnipotens.

Sanctus quidam Monachus apud Theodoretum sic loquitur: Corporales aegritudines proprio singulas remedio curant medici; quinimo non raro, vt vel vnam sanent, varia multipliciaque adhibent: quia omnia haec remedia nimis quam angusta sunt, & finitae limitataeque virtutis: sed oratio generale quoddam & efficacissimum est, in omnibus necessitatibus, & ad omnigenis tentationibus & insultibus hostilibus resistendum, vtque omnes virtutes comparentur remedium, quod infinitum bonum, id est, ipsum Deum, animae applicet, & in eo se fundet & nitatur. Hanc etiam ob causam oratio-

nem omnipotentem vocant: *Omnipotens oratio cum sit, omnia potest.* Quamobrem consulto nobis hoc ipsum orationis remedium aduersus omnigenas tentationes Redemptor noster Iesus praescripsit, dicens: *Vigilate & orate, ut non intretis in temptationem.*

Secundum monitum, quod ad superioris executionem permultum nos adiuvabit, est, vt sicut dum ad orationem accedimus, ipsa meditationis puncta praeuoluerit ac praeparare debemus, sic & fructum ex eadem eliciendum praevideamus. At dicet aliquis, quomodo fructum, quem ex oratione capiam, nosse potero, antequam ad eam accedam, vt cum in mente praevisum habeam? Velim hoc clarius & pluribus mihi declares. Libentissime. An non paulo ante ostendi, ideo nos ad orationem accedere, vt in ea necessitatum nostrarum spiritualium remedium inveniamus, ac de nobis ipsis victoriam referamus, nec non passionum & malarum inclinationum nostrarum impetum retundere discamus; ipsam quoque, ceu viam & medium esse, vt vitam meliorem sanctioremque ineamus? Ante ergo quam quis orationem aggrediatur, secum longo tempore mature perpendat oportet ac videat, quanam sit maxima sua spiritualis necessitas; quid, quod maxime profectum suum remoretur, quae passio & appetitus animae suae infestissimus? Atque hoc est, quod praevigilatum ac praevisum illum habere necesse est, vt in eo insistat, & id ex oratione eliciat. Exempli gratia; Magnam in me inclinationem sentio, vt ab hominibus magni ducar & aestimer, atque in pretio habeat, ac respectibus humanis mirum in modum commoveri, & dum aliqua contemptus ac vilipendij sese offert occasio, turbari & indignari; quin etiam interdum signo aliquo id exterius prodere: hoc mihi videtur esse infestissimum, hoc maxime profectum meum remorari, hoc animae meae pacem ac quietem interturbare, hoc mihi gravissimorum lapsuum causam esse. Si ergo haec maxima tua sit necessitas, remedium tuum

tum erit, vt ipsum superare & de anima extirpare contendas: atque hoc est, quod prauideri, & ante oculos & cordi te habere necesse est, vt ipsum orationis opere cordi tuo eradices.

Errat proinde grauitur is, qui fortuito & imprauiſe ad orationem Dei accedit, id ſcilicet ex ea eliciturus, quod inexpectato in mentem veniet; venatorem imitatus, qui in omnem euentum, ac nulla certa ſibi designata fera ad venandum abit, quicquid ſe obtulerit capiendum, capturus: id interim relinquens, nec curans, quo maxime opus habebit. Non ſic ad orationem accedamus, vt ſcilicet id accipiamus, quod primo nobis occurrerit, ſed in id ſtatim oculos conijciamus, quo maxime egebimus.

Infirmus, qui ad Pharmacopolium abit, non id emit, quod primo illi in manus venit, ſed quod morbo ſuo curando nouit opportunum ac ſalutare.

Alius ſuperbia ad vſque fauces tumet, alius impatientia plenus eſt, alius proprij iudicij tenacior, & voluntatis ſuæ amantior, vt tum apparet, cum harum rerum ſe vel minima offert occasio, & ipſe quotidie in ijs velut fur in flagranti delicto deprehenditur; interim hic ipſe in oratione varijs ac peregrinis conceptibus efformandis inſiſtit, in id manus conijciendo, quod primo ſibi eſt obuium, aut præ alijs ſapit, modo hinc, modo inde aliquid decerpens. Non eſt, mihi crede, illa bona proficiendi ratio, ſed in id ſemper homo poſſimum reſpiciat, quo maxime indigebit, & ipſum curare & tollere ſatagat, cum hac de cauſa orationi ſe applicet.

Ad hoc propoſitum adfert S. Ephrem exemplum cæci illius Euangelici, Chriſto Ieſu per viam in clamantis, vt ſui miſeratione moueretur: Considera, inquit, quomodo Chriſtus interroganti, *Quid tibi vis faciam?* ipſe ſtatim maximam ſuam neceſſitatem, & id, quo magis eruciabatur, repræſentariſ, oculorum ſcilicet carentiam, & hanc ſibi tolli petierit, dicens: *Domine vt videam.* Putaſne, eum quid aliud,

quo reuera etiam indigebat, petiſſe, dicendo fortaſſe, Domine da mihi veſtem, quia nudus & inops ſum? Nihil minus: illud non petijt, ſed cætera omnia relinquens, maximam ſuam neceſſitate oſtedit. Hoc & nos in oratione facere oportet; maximam ſc. neceſſitate noſtram repræſentare, & in ea oſtendenda tam diu inſiſtere, donec votorum reddamur cõpotes.

Ne quis vero ſit exultationi locus, notandum eſt, eſto certum ſit, quod quando is, qui ad orandum accedit, particularium, quæ ſibi delunt, virtutum affectus elicitur, vt ipſa meditationis puncta & materia cõuenientia ſint, & proportionata ad hoc, vt voluntas ſua celerius, & maiori firmitate ac feruore ad hoſce affectus moueatur, itaq; fruclũ, quẽ ſpectat, facilius colligat; ſcire nihilominus oportere, quod cumq; exercitiũ & myſteriũ, quod meditatione recogitatur, hominẽ ei qua opus habet rei poſſe applicare. Oratio namque cæleſte velut manna eſt, eo cuiſlibet ſapore ſapiens, quem ex ea guſtare & colligere voluerit. Si enim humilitatem ex ea deguſtare volueris, hunc tibi guſtum dabit peccatorum, mortis, paſſionis Domini, & beneficiorum cælitus receptorum conſideratio: ſi dolorem & confuſionẽ de peccatis tuis, hanc harum materialium quælibet haud dubie ſuggeret: ſi denique guſtum patientiæ, etiam hunc ſufficienter oratio dabit; atque ira de cæteris.

Eſt materia cuiusque ſibi apta ſeligenda.

tamen quæ in oratio cælesti manna omni gustum ſancit.

CAPVT XV.

Quomodo intelligendum, quod vna res in oratione cordi habenda & ſpectanda ſit, ea, inquam, qua maxime habebimus opus, & tam diu illi inſiſtendum, donec eam obtineamus.

NON ſic id intelligendũ, quaſi ſemper vnã eandẽq; in oratione rẽ ſpectare oportet.

Meditatio ad certum finem referenda.

Similia.

Exhortat. ad relig. de er. matura ſpir. 12. p. 260. Luc. 18. 41. Mar. 10. 41. Casu d. Chriſti petiti viſum, qua maxime indigebat.

*Atque vir-
tutum, qui se
in meditatio-
ne offerent, no
reiciat, quia
in vicem sub-
stituunt.*

oporteat: nam vt demus humilitate, aut alia re simili, maxime & fingillatim nos indigere, non propterea aliarum inter orandum prohibemur virtutum adibus & exercitijs insistere. Offert se, v.g. tibi actus voluntati Dei te in omnibus, quæ de te ipse facere aut voluerit, aut decreuerit, conformandi, quamdiu potueris, in eo se detine. Optima namq; illa erit oratio, & bene impensa, atq; humilitati obtinendæ adeo nõ oberit, vt maxime potius sit profutura. Offert sese gratitudinis, & gratificæ beneficiorum, tum generalium, tum particulariũ à Deo acceptorũ recognitionis actus, mane in eo quantum lubuerit: æquissimum namq; est quotidie ob recepta beneficia, ac præsertim quod ad Religionem nos vocauerit, Deo gratias agere. Offert se quoq; tibi ingēs de peccatis præteritis dolor, & eorundē in futurũ detestatio, ac constans quoddã propositũ mille mortes oppetendi, quam Deum vel leuissime offendere, in eo te detineas: id enim de optimis & vtilissimis est actibus, in quibus te orationis tempore exerceas. Offert se denique ingens in Deum amor, ardens erga salutem animarum zelus ac desiderium, & magna laborum quorumcunq; pro eadem suscipiendorum sitis, in ea persistas velim: simul etiam in gratia tum tibi, tum proximo, tum etiã vniuersę Ecclesię necessaria petenda. Atque hæc vna & primaria orationis pars est. Hæc omnia, aliaque id genus in oratione pertractare fas est, & ea valde bona futura oratio est.

*Oratio variis
affectibus ha-
bere potest.*

Sollat. 9. c. 7.

Gen. 4. 24.

Sic Psalmos, qui perfectissima quædam oratio sunt, omnigenis varijsq; affectibus plenos esse cernimus. Propterea etiam Cassianus & Abbas Nilus, orationem agro omnis generis floribus refertissimo, aut sero è varijs variorum odorum floribus contexto, assimilarunt: *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* Est & alia in hac varietate vtilitas, scilicet adminiculo eius, orationem multo nobis faciliorem reddi solere, ac proinde diutius in ea nos posse persistere & perseverare. Nam circa vnum idem-

que semper oberrare, fastidium progignere solet, varietas econtra oblectat & recreat.

Hoc porro volumus, multum se. ad nostrum in spiritu profectum interesse, rem vnam ad aliquod tempus cordi habere, & serio curare, & eam imprimis, qua in anima maxime opus habere nos competeriemus; atque ei potissimum in oratione nos insistere debere, eam instanter à Domino efflagitando, & ali quoties per diem vnum atque alterum exercendo, hanc etiam præcipuo nobis studio curandam, & semper tum præ oculis, tum animo infixam habendam, donec eius tandem reddamur compotes. Hoc namque modo etiam quælibet in hoc mundo negotia pertractantur. Vnde dicere vulgo homines solent; Liberet nos Deus ab homine, qui vnam duntaxat rem agendam habet. D. Thomas de oratione loquens, eo de- siderium aliquod ait esse melius & efficacius, quo magis ad rem vnam restringitur: atque ad hoc adstruendum ad fertillud Dauidicum: *Vnam petij à Domino, hanc requiram, & semper postulabo, donec eius reddar particeps.*

Vt qui quandam pernosse artem vel scientiam vult, nõ sic eam ad discit, vt hodie vnam, & cras aliã, & mox rursus aliam addiscere incipiat, sed ad aliquod spatium temporis vni totum sese applicat, donec eam perdidicerit. Pari modo, qui in quadam virtute absolutus ac perfectus euadere studet, in ea se aliquanto tempore quammaxime exerceat necesse est, orationem atque adeo omnia exercitia sua, ad illam obtinendam dirigendo. Præsertim, quod virtutes omnes morales, ex doctrina eiusdem Thomæ, connexæ sint, id est, ita inuicem colligatæ & concatenatæ, vt, qui vnam perfecte possiderit, etiam reliquas omnes sit habiturus. Quocirca, si veram humilitatem possideris, vna cum ipsa & reliquas virtutes habebis. Superbiæ ergo fibras omnes stirpitus corde tuo euelle, & profundissimam ei humilitatem insere; nam si hanc perfecte habueris, magnam quoque

que habebis obedientiam, & patientiam, de nulla re conquereris, omnis tibi labor facilis, omniaque etiam asperima, tibi exigua & leuia videbuntur, si cogites, quam parum habere promerearis. Si humilitatem habueris, habebis & charitatem erga fratres; omnes namque ut bonos intueberis, te ipsum vero solum ut malum: magnam quoque habebis iudicij simplicitatem, & neminem diiudicabis; ita namque proprias imperfectiones & nauos senties, ut de alterius minime sis futurus sollicitus. Atque idem de cæteris virtutibus dicere possemus.

*Oratio breui
men particu-
laris ad idem
confertur.*

Consultu proinde quoque est, ut & examen particulare ei applicetur rei, cui applicatur oratio, & hæc ambo simul ad eundem scopum dirigantur: hoc namque modo, omnibus scilicet exercitijs nostris eodem collimantibus, magnus profectus acerbis coaceruatur.

*Tuo sermone
sicut dicit de
sua.*

Plura etiam addit Cassianus: vult namque, ut non modo in examine & oratione mentali, rei huic, qua maxime egebimus, insistamus, verum etiam sæpius per diem ad Deum per orationes iaculatorias, suspiria ac gemitus cordis animum sustolamus; quin & alias penitentias, mortificationes, ac particulares deuotiones hunc ad finem suscipiamus, uti postea pluribus sumus ostensuri. Nam si illa sit mea maxima necessitas, si illud vitium, passio, & inclinatio mala, qua maxime mihi dominetur, & qua maxime me faciat impingere; si ab eius vitij extirpatione, & huius virtutis impetratione omnium viciorum aliorum eradicatio, & virtutum omnium consequutio dependet; sane omnis, qua huic rei impendetur, diligentia & labor, optime collocata erit.

*Prædicta
sunt in
sermone
suo.*

Chrysostomus porro orationem similem esse ait fonti in horti cuiusdam medio constituto: nam ut sine illo omnia sicca & arida sunt, cum illo vero omnia vernant, florent & rident: sic ab hoc orationis fonte omnia irriganda esse, & ab illo omnes virtutum, obedientia, in-

quam, patientia, mortificationis, silentij & recollectionis, plantas in suo virore, vigore, & decore conseruari. Sed quemadmodum hortus vel pomarium semper aliquem habet florem vel arborem, qua præ alijs chara est, pluris fit, & qua ante alias irrigatur; ut, quamuis cæteris irrigandis desit aqua, huic tamen vni nunquam deesse liceat, & quamuis alijs colendis non suppetat tempus, huic colenda semper suppetere debeat: ita & in anima nostra viridario plantarioque vsuenerit. Omnia quidem ibi per orationis aquam irriganda & conseruanda sunt; semper tamen oculi in vnam rem maxime & ante alias conijciendi suat, in illam, inquam, qua magis indigebis, in illam præcipue opus est intendere, & ad hanc colendam nunquam tibi deesse tempus debet. Et sicut, dum horto egredieris, illum præ alijs florem seligis, qui tibi maxime arridet, eumque decarpens domum abis; sic & in oratione illi præcipue rei manus erit admouenda, qua ante alias tibi erit opus, hæcque tibi ex eadem colligenda.

*Vni tamen
rei obtinenda
præ cæteris
insistendum.*

Hoc pacto sufficienter responsum manet communi illi obiectioni ac quaestioni, num scilicet bona illa sit oratio, in qua quis talem fructum elicit, qui conformis sit exercitio ac rei, quam meditatur? Iam ante ostendimus, etsi in id præcipue hominem collineare oporteat, quod ipsi maxime necessarium est, nihilominus bonum etiam & consultum esse, aliarum virtutum affectus actusque exercere & practicare, prout mysterium, de quo meditatur, exiget. Sed notandum hic (quod sane permagni refert) hos ipsos actus & affectus, quos in oratione circa virtutes in eadem occurrentes concipiemus & habebimus, rei, de qua meditatio instituitur, conformes, non superficialiter ac leuiter debere fieri, sed mature ac tractim, quiete in ijs & per otium nos detinendo, donec saturatiemur, & eas nobis inharere, & cor ab ijsdem repleri sentiamus, etsi alioquin tota hora ijs impendatur, uti ad alia

Vnum quaerendum, reliqua, si se offerant, accipienda.

Affectus voluntati firmiter inculcandus, nec transcurrendum.

supra indicauimus. Plus enim valet & prodest talis actus & affectus vnus, hoc modo continuatus, quam multos diuersarum virtutum actus concipere, & non nisi obiter eisdem percurrere.

Vna de causis, ob quas nonnulli non tantum in oratione proficiunt, est, quod tam leuiter per virtutum actus transeant, & velut subsultim hinc inde cursitant: hic, verbi gratia, ad rem veniet actus quidam humilitatis, & faciunt actum humilitatis, & ilico ad alia transeunt; occurreret mox non minus commode actus quidam obedientiae, & actum faciunt obedientiae, deinde alius patientiae; itaque ad instar felium per calentes fauillas discurrentium discurrunt, quae esto ignitae essent, ipsas tamen non adurerent. Vnde dum ab oratione surgunt, omnia oblivioni tradita euanescent, & tam sunt tepidi & immortificati atque antea.

Qui affectus plures transiunt, nullum menti insigunt.

Cap. 75. super Audi filia.

Reuerendus Dominus Magister Auila reprehendit eos, qui, cum vna in re bene sunt, mox, vbi alia oblata fuerit, priori deserta, ad aliam delabuntur: atque Diaboli id impostura & arte fieri, vt dum sic ab vno ad aliud, in morem picarum, transiliunt, omni orationis fructu eos priuet.

Vnam virtutem prius consideranter menti insigas, antequam dilabaris ad alia.

Vnde necesse & utile est, vt tamdiu in virtutis alicuius affectibus & desiderijs maneamus, donec ea animae nostrae infusa & impressa sit. Exempli gratia, si contritionis & doloris de peccatis actum exercere cupis, tamdiu in eo permanere necesse est, donec ingentem peccati horrorem & detestationem in te ipso experiaris, dicasque cum Propheta: *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum*: hoc namque firmum te faciet propositum concipere mille potius mortes obeundi, quam vel vnum peccatum lethale admitrendi. Vnde bene obseruauit Augustinus in *Enchirid.* homines, quod quaedam peccata abhorreant, & ex se detestentur, verbi gratia, blasphemiam in Deum, parricidium, ideo illa non nisi rarissime committere: contra alia peccata, ait, consuetudine ipsa viluisse, quia, inquam, hor-

Ps. 118. 163.

rorem & metum horum homines amiserunt, hinc facile in illa incidunt. Pari modo, si in humilitate exercere te velis, tamdiu te in affectu ac desiderio contemptus ac vilipendij detineas necesse est, donec affectus hic & desiderium animam tuam penetraret, & omnes superbiae & elationis fumi atque impetus euanescant & pereant, teq; ad contemptum & paruam tui aestimationem sentias inclinari, atq; ita de reliquarum est virtutum affectibus & actibus sentiendum.

Vnde etiam liquido patebit, quanti ad profectum nostrum in spiritu momenti sit futurum, rem vniam tantum cordi habere, & illi ita, vt dixi, insistere, atque in eadem perseverare. Si enim affectus & desiderium contemptus & vilipendij, vel alius quis similis affectus, vna hora mane, & altera vesperi, & tanto spatio rursus die sequenti in nobis permaneret; certum est, longe alium in corde nostro affectum cum excitaturum, & alio virtutem modo in anima nostra impressum iri, & penetraturam, quam si tantum obiter cum percurreremus.

Apposite Chrysostomus: *Quemadmodum vna, inquit, pluuia atque irrigatio terrae, etsi alioquin feracissima, non sufficit, sed multas descendere pluuias & frequentes irrigationes opus est; sic vt virtus animae inferatur & imprimatur, multae orationis irrigationes praecedant oportet.* Huic proposito adfert illud Psalmistae: *Septies in die laudem dixi tibi.* Septies scilicet per diem animam ipse suam orationis aqua irrigabat, & in vno eodemque affectu se detinebat, sepius eum reiterando; sicut ad oculum in multis Psalmorum locis videre est. In vno si quidem vigesies & septies repetit: *Misericordiam in aeternum misericordiae tuae; Misericordiam diuinam hoc pacto praedicando & exaltando.* In alio vero in quinque illis (quos solum habet) versibus vnde nos ad Deum laudandum excitat & inuitat.

Ipsae quoque Christus suo nos exemplo

plo hunc modum orandi, & in vna eademque re manendi, in oratione, quam in horto habuit, docuit. Neque enim satis illi fuit semel hanc ad Patrem suum orationem fundere, sed secundo & tertio eandem orationem petijt, eundem sermonem dicens. Et addit Euangelista, postrema vice prolixius eum orasse, quam in principio, diutius in oratione sua perseverando, vt nos edoceret in vna eademque re, dum oramus, insistere, idem bis tertiove repetendo & resumendo. Hoc namque pacto, & per hanc perseverantiam & constantiam, eam virtutem & perfectionem, quam desideramus, obtinebimus.

CAPVT XVI.

Quomodo inter orandum dudum vni rei insistere poterimus, & traditur praxis cuiusdam modi orandi in primis utilis, vt nimirum ad casus particulares descendatur.

IA M reliquum est, vt tradamus, quis modus nobis tum seruandus sit, cum affectum in vna eademque re longo tempore detinere & fouere volumus, cum tanta is vtilitatis sit, vti ante diximus.

Commune & ordinarium, quod ad hoc dari solet, medium est, eundem actum & affectum voluntaris continuare, vel eum subinde denuo reiterare & repetere; perinde ac si quis rotam volentem de nouo manu impelleret, ne quiescat, vel ligna camino adderet; ad hoc quidem interdum primam illam adhibendam considerationem, quæ in principio ad hunc nos affectum & desiderium emouit, voluntatem quando eam iam inrepetere cernimus, per ipsam expegefacere allaborando, cum Propheta dicitur: *Conuertere anima mea in requiem*

tuam, quia Dominus benefecit tibi. Vide, quanti tua id referat, & quam rationi sit consentaneum, vt pro Deo id facias, cui tot es nominibus affectus.

Quando vero prima iam consideratio ad hoc parum proderit, nec nos emouebit, alia noua consideratio adhibenda erit, vel ad aliud punctum transeundum; hanc ob causam varia puncta præparata semper nos habere par est, vt postquam iam vnum, à quo minime vltra permouendi videmur, decursum fuerit, transeamus ad aliud & rursus aliud, quod nos de nouo emoueat, & affectum erga id, quod volumus, concitet.

Ad hæc, sicut in mundo ad euitandum fastidium, quod ex assidua vnius cibi sumptione sequi solet, diuersimode eum condire consueuimus, vt ipse nouo illo condimento nouus, ac nouum nobis saporem habere videatur: pari modo, vt multo tempore in vna eademque re in oratione, quæ anima nostræ cibus & alimentum est, perseverare possimus, consultum fuerit diuersimode eam condire.

Fiet id aliquando quidem ad aliud punctum, & aliam considerationem transeundo, vti paulo ante dictum est: quia quotiescunque quis per diuersam rationem & considerationem in vna eademque re mouetur & incitatur, toties eam alio quodammodo & alio modo videtur condire, atque ita ea velut noua redditur.

Præterea, esto nec noua assumatur ratio, nec noua consideratio, ipse vnius etiam eiusdemque virtutis affectus diuersimode coqui & condiri potest. Verbi causa, ager quis de humilitate; interdum quidem is potest in propriarum miserrarum & infirmitatum cognitione occupari, seipsum ob easdem confundendo, & despiciendo, interdum vero desideria excitabit, quibus despici, paruipendi, ac negligi cupiat, humanam opinionem & estimationem floccifaciendo, sed potius eam vt vanum quid deridendo:

Deficiente prima consideratione, alio quarando.

Quomodo orans diu in vna re perseverare possit.

Nona scilicet consideratio.

Idem affectus quomodo reuouari possit.

Varij modi eiusdem affectus humilitatis conseruandi.

inter-

interdum quoque se confundet, & ruborem incutiet, oculos in crimina & flagitia, quæ quotidie committit, conijciens, & veniam illorum, & euitandi remedia postulat: alias bonitatem Dei se tolerantis admirabitur, cum ne ipsi nos inuicem aliquando tolerare possimus: alias denique immensas illi ager gratias, quod se in alia maiora peccata prolabi non sit passus.

Actus repetiti virtutem augent.

Et sic per hanc varietatem euitatur fastidium, quod ab rei eiusdem continuatione sequi solet, ac facile fit ac sapidum in vnius eiusdemque virtutis actibus affectibusque perdurare & perseverare; hoc enim pacto ipsa magis in cor penetrat, & profundius imprimitur; quia tandem, sicut lima, quoties per ferrum transit, toties aliquid de eo aufert; ita quoties actum aliquem humilitatis, alteriusve virtutis faciemus, aliquid toties de contrario vicio tollitur ac deraditur.

Ad particulares virtutis actus descendendum.

Præter hunc est & alius in oratione in vna eademque re ad multos dies perdurandi modus, isque facilis & utilis ad particulares scilicet casus descendere. Notant hoc loco vitæ spiritualis Magistri, satis nobis esse non debere generale quoddam ex oratione Deo seruicendi, proficiendi, aut ad perfectionem in communi aspirandi, desiderium aut propositum elicere, sed ad id singillatim, in quo magis nos Deo seruire, & gratiores esse posse nouimus, descendere debere. Satis quoque esse non debet, generalem quandam erga virtutem etiam particularem affectum colligere, vt scilicet velimus in genere esse humiles, obediētes, mortificati; quia isthoc generale desiderium & velleitatem etiam scelerati quique habent. Nam sicuti virtus in se pulchra est & honorabilis, & magnæ tam quoad hanc vitam, quam aliam utilitatis, facile est illam sic in genere amare & desiderare. Sed in hac ipsa virtute, quam volumus, ad casus particulares delabamur oportet; verbi gratia, si magnam quandam cum Dei voluntate conformitatem habere volumus, in particu-

Virtus in genere non amabilis.

laribus rebus nos ei conformare studeamus, tam in morbis, quam bona valetudine; æque in morte ac in vita, in reuocatione non minus, quam in consolatione: si de humilitate etiam imperanda agitur, ad particularia descendendum, & casus particulares notandi, in quibus nostri despectus & vilipendij occasiones plerumque occurrere solent, vel possunt: Ac sic dereliquis virtutibus. Hi namque maiorem difficultatem in sui praxi inuoluunt, in hoc virtutis est difficultas sita, per hoc virtus magis appetet & probatur, hæc quoque optimiliter habendæ sunt media. Et prius rebus minoribus ac faciliōribus, quas nobis maiorem, si occurrerent, factuas difficultatem putamus, praxeos exempla sumenda sunt, ac semper aliquid addendum, & altius paulatim ascendendum, ita nos in ijs exercendo, quasi eam nobis re ipsa offerrentur, donec eo tandem perueniamus, vt nihil omnino in hac ipsa virtute, quam desideramus, remota vel obstaculi sentiamus, sed omnia perfringamus, & nihil occurrat difficultatis, quin transcendamus, pleniūque victores simus. Cum vero postea aliquæ eius exercendæ reuera occasiones occurrant, in illis nos ante alias exerceamus oportet, nos ad eas superandas, & fructum ex eis capiendum disponendo, quosque iuxta statum suum. Quinimo quidam Dei seruus dicere soleat; semper aliquid nobis in oratione proponendum esse, quod die illo vsurpare & praticare velimus. Vide ergo, ad quam particularianostri in oratione descendere velint.

Hoc inter cætera, in quibus nos in oratione exercere debemus, non postremum est: nam, vt ante dictum est, oratio nostra debet esse practica; id est, ad operandum directa & destinata, quæque nos in virtute, quam spectamus, operandæ & exequendæ, difficultatibus occurrere valentibus, perfringendis, & repugnantiæ omni superanda adiuturæ. Per magni proinde refert, vt primo in hæc nos exerceamus, & nostri aliquid particulum

culum faciamus, milites strenuos imitando, qui antequam verum confictum ineant, umbraticis hastiludiis, torneamentis, & velitationibus arenariis, aliisque exercitiis militaribus se exercere solent, ut, cum reuera manus cum hoste conferenda erunt, preparati & exercitati inueniantur. Vnde hoc Cassianus exercitium, tum ad vitia superanda, ac passiones domandas, tum virtutes obtinendas mirifice commendat. Plutarchus quoque & Seneca docent, ignaros non intelligere, quanti ad labores ipsos minuentos referat, cogitatione eosdem ante precipere & prae meditari. Perutile est, inquit, labores & difficultates semper animo agitare, & sibi proponere; nam sic ut qui semper res faciles & delectabiles cogitat, torpidus fit & segnus, & si quando molestum & difficile quid occurrit, magnam difficultatem in eo aggrediendo lentur; & quia in gloria molitui assuetus est, tergum ilico vertit, & de blandis gratisque rebus cogitare incipit: sic qui infirmitatum exiliorum, carcerum, omnigenarumque aduersitatum, quae incidere possunt, cogitatione se assuefacit, longe, cum haec ingruent, paratior & magis dispositus erit, atque adeo plus perterere haec in principio, quam in extremo nocere comperiet. Vnde bene S. Gregorius: *Minus iacula feriunt, quae prauidentur;* & istus qui animo praecipit, non ita nocet, quam qui inopinatus & derepente ingruit. Constat enim magis nos percelli ab hosti subito aggrediente, quam ab eo cuius aduentus praecognitus est & prauius.

Mirabile propterea exemplum est, quod quoad hoc de B. P. N. Ignatio legimus. Huic quadam tempestate aegrotanti praecipit medicus, ne quem tristitiae locum daret, & omnes cogitationes contristatatas a se eliminaret. His auditis secum cogitare ipse attente cepit, quidnam tam aduersae & triste accidere posset, ut serena animae suae pax & tranquillitas eo perturbaretur, ipseque propterea affligeretur, cumque cogitationis oculis omnia percurrens, *Rodriguez, exercit. pars 1.*

risset, nihil omnino reperit quo se constari turbatque posse censebat, praeterquam si (quod illum etiam maxime afficiebat) aliquam ob causam Societatem nostram perire & dissolui contingeret. Cum vero ulterius pergens se examinaret, quam diu haec in se afflictio & pena duratura esset, si forte isthaec dissolutio contingeret, putabat se, si nulla culpa sua euenisset, per horae quadrantem duntaxat per orationem mentem in Deum recolligendo ab illa posse turbatione liberari, & priori paci & solitae mentis hilaritati restitui. Addebat insuper eam se animi quietem & tranquillitatem integram etiam conseruaturum, etsi Societas dissolueretur. Haec itaque bona & perutilis orationis species est.

S. Iacobus in Canonica sua sic scribit, *Lac. 5. 13. Tristatur aliquis vestrum, oret, ad orationem confugiat, & in ea consolationem & remedium inueniet.* Sic scilicet Plaltes faciebat, uti de seipso testatur, *Requit consolari anima mea, memor sui Dei, & delectatus sum:* id est, cum dolor & tristitia me obrueret, ad Deum recurrebam, ad ipsum cor meum iustollebam, & statim anima gaudio & consolatione perfunde batur.

Haec scilicet Dei voluntas est, sicque id ipse fieri vult, cum vero ipsi id placeat, ceteris omnibus id placeat necesse est. Sicut ergo postquam patiendi iam venit occasio, & labor aliquis se obtulit, bonum & consultum est ad orationem confugere, ut aequa mente is, & cum utilitate suscipiatur: sic quoque magni refert, hoc ipsum remedium ante usurpare, ne id nobis postea nouum, sed facile admodum & leue videatur.

Vna de causis, cur in aduersitatibus & aërumnis suis Iob adeo fortis & constans fuerit, ut ait Chrylostomus, est, quod eas eo quo diximus modo prauidisset, eas praemeditando, sibi in imaginatione diu ante depingendo, & in iisdem se exercendo tamquam in re quae sibi posset aliquando accidere. Sic id de se ipse testatur, dicens, *Quia timor quere*

Lac. 5. 13.
Psalm. 76. 4.

In difficultatibus & ante eas ad orationem confugiendum.

Hom. de auaritia.

Iob praeseditur susura.

timebam, euenit mihi, & quod verbar accidit. At si id cogitatione non prauertisti, & in ipso etiam eius desiderio difficultatem aliquam sentis, quid erit ergo de opere ipso? Si etiam tum cum in oratione versaris, & adhuc procul ab occasionibus remotus es, vires & animum in te non sentis ad hoc vel illud officium, exercitium, laborem, contemptum amplectendum, quid erit quando & extra orationem eris, & ipsa occasionis & operis difficultas te perterrefaciet, atque ipsum Christi exemplum, quod te haud dubie animat & vigorat, tibi consideratione & meditatione non proponis? Si etiam, postquam id instanter in oratione petisti, se offerente occasione, deficis; quid erit, cum prænunitus non eris, & in oratione id non postulasti? Si etiam qui nulla proposita facit, sæpenumero impingit, quomodo non labetur, qui vel sero, vel nunquam bonum propositum facit?

Particulares casus infiniti.

Hoc si obseruetur, amplissima datur ad circa vnam eandemque rem in oratione, & circa vnum & eundem affectum multis horis, quin etiam diebus continenter perseverandum materia. Casus namque particulares, qui possunt occurrere, & ad quos possumus descendere; infiniti sunt, quibus omnibus vt par esse & sufficere homo possit, non sane parua res est. Vbi vero eo pertinges, vt te ad omnia animum & vires habere, & ad ipsa æquanimitèr suscipienda dispositum putes, noli credere idcirco, iam te ad summum venisse, nec rem confectam esse; nam adhuc grandis tibi restat via. Magna quippe est inter dictum & factum, inter desiderium & opus ipsum differentia. Certum est namque opus desiderio longe difficilius esse: quia in opere ipsum obiectum præsens adest, in desiderio vero solum imaginatio. Vnde etiam sæpe contingit, vt in oratione feruentissimi simus, & omnia nos transcendere obstacula posse credamus; postea tamen, dum ad opus descendendum est, & occasio aliqua occurrit, procul nos ab eo quod proposuimus, abesse comperiamus. Proinde

Excursio longe difficilior propositio.

fatis non est, hæc te in animo desideria sentire, sed danda tibi opera, vt euadant talia & tam efficacia, vt in opus prodeat: ipsum namque virtutis probatio & experimentum est. Si autem vides, opera tua à propositis dissentire, & dum se offert occasio alium te longe esse, quam dum orationi insisteres, erubescere & confundere, quod non nisi concipiendis desideriiis oratio tibi deseruiat; aut potius erubescere, quod non vera, sed phantastica & imaginaria duntaxat hæc desideria sint, cum res quadam læuissima postea animum turbet, inquietet, & retrocedere te à proposito faciat.

Atque vt faber, quando opus quod conficiendum suscepit, bene nõ successit, ferrum fornaci reinserit, vt ipsum recudat, & debitam ei det formam: pari modo tibi ad orationis fornacem redeundum est, vt hæc tua desideria melius reuincantur, nec ante quiescendum, quam opus cum desiderio concordet & consentiat, ac nihil sit in quo offendas.

Imo vero, ne tum quidem, cum ad occasiones post occursum bene te sentis dispositum esse, totum credas confectum negotium esse; quia in vno eodemque opere varij ac multi sunt hominis conscendendi gradus, antequam ad summam virtutis perfectionem veniat. Principio namque necesse est, vt te in omnibus, quæ tibi occurrunt, occasionibus patienter admittendis exerceas: quia hic primus virtutis est gradus. Perfer saltem patienter, si non potes hilariter & æquanimitèr: atque hoc sufficit, vt in eo te ad dies aliquot, aut etiam diutius, exerceas. Ac licet etiam omnes occasiones occurrentes patienter iam perferre didiceris, tamen adhuc multum tibi restabit viæ, antequam ad virtutis perfectionem pertingas. Nam, vt docent Philosophi, inde colligas quædam virtutis perfectionem attingisse, si eius opera prompte, faciliter & delectabiliter operetur. Vide ergo num humilitatis, paupertatis spiritus, patientiæ, &

aliam reliquarum virtutum opera prom-
 pte, facile, & cum voluptate ac iucundi-
 tate suscipias: atque hinc colligere po-
 teris, num virtutem iam plane sis affec-
 tus. Vide inquam, num tam tibi gra-
 tum sit despici ac contemni, quam iu-
 cundum à populo magni pendì & hono-
 rari. Atque hæc est regula, quam nobis
 B. P. N. assignat, ex Euangelio de prom-
 pta. Vide num ita tibi arideat ac placeat
 summa in victu, vestitu, & lecto pauper-
 tas, & quod deteriora quæque quæ do-
 mi sunt in usum tuum cedant, ac auaro
 opes, abundantia, & opulentia. Vide de-
 nique, num ita lætetur mortificatione,
 ac mundus deliciis, quiete, & volupta-
 tibus. Si ergo ad talem in vna quaque vir-
 tute perfectionem perueniendum sit, sa-
 tis profecto habebimus, in quo nos, non
 vna solum die, sed & pluribus, & fortasse
 etiam annis multis exerceamus.

CAPVT XVII.

*In ipsa mysteriorum consideratione
 tractim etiam nobis procedendum
 est, neque illa quidem superficialiter
 & obiter percurrenda. Aliqua
 proponuntur media, quæ ad
 hoc nobis vsui
 erunt.*

PER magni quoque refert, in ipsa my-
 steriorum diuinorum consideratione,
 diucius in vna eademque re permanere,
 nec obiter præcipitanterque per eadem
 currere. Plus namque utilitatis nobis
 afferet mysterium vnum bene & pro-
 ut oportet consideratum & expensum,
 quam multa superficialiter ac leui manu
 inspecta. Hac de causa in exercitiorum li-
 bro tanti B. P. N. ipsas Repetitiones facit,
 vt post singula exercitia statim, vnam at-
 que alteram eius repetitionem fieri iu-
 beat, quod enim prima vice non inueni-
 tur, fortasse inuenietur perseverando: quia

qui querit inuenit, & pulsanti aperietur. *Matth. 7. 8.*
 Moses semel petram virga feriens, aquam *Num. 20. 12.*
 non elicit, sed iterato aqua manare
 incepit. Cæcum illum, de quo in Euange- *Sensim dat
 sic dona
 Deum.*
 lio, simul & semel Dominus visu non do-
 nauit, sed paulatim, & per vices. Primo
 namque saliuam oculis eius applicuit,
 rogans num quid videret: respondit ille,
 se quidem in confuso & rudi modo ali-
 quid videre, sed quid sit, interstinguere
 non posse; *Video homines, inquit, velut ar-
 bores ambulantes.* Tum Dominus denuo *Marc. 2. 24.*
 manus oculis admouens, eum ita persua-
 nauit, vt & clare videret, & visa ab inui-
 cem distingueret. Sic & in oratione vsu
 venit, vt dum semel atque iterum ad rem
 eandem redimus, & in ea perseveramus,
 ipsa melius & amplius innotescat.

Perinde ac dum quis obscurum aliquem
 locum ingreditur, initio quidem nihil
 profusus videri; at, si aliquantulum in eo
 maneat aliquid videre incipit. Particula- *Meditationis
 sine pratico
 resolutione.*
 riter autem semper in ipsa rerum quas
 meditamur consideratione tam diu nos
 detineamus oportet, donec plane illu-
 stemur, veritatem penitus perspiciamus,
 & ab ea conuincamur, & id quod facere
 oportet, resolute proponamus. Hic
 namq; inter fructus ex oratione elicien-
 dos facile primus est; & in eo bene nos
 fundari oportet, vt ante dicere memini.

Veniamus iam ad media quæ nobis ad *Cap. 9.*
 mysteria sic meditanda & ponderanda
 vsui auxilioque esse poterunt. Quando
 diuinam suam lucem Dominus emittit,
 animeque oculos illustrat, tam multa ei
 consideranda, & in quibus se detineat,
 occurrunt, vt cum Propheta dicere que-
 at: *Reuela oculos meos, & considerabo my-
 steria & mirabilia de lege tua. Labor ei
 & 162.*
*go super eloquia tua, sicut qui inuenit post
 victoriam spolia multa.* Qui secundus
 locus declarat & explicat primum. Sic
 Beatus Franciscus & Augustinus dies no-
 ctesque integras breuium illarum sen-
 tentiarum, *Nouerim te, nouerim me, &c. Deu
 meus & omnia,* considerationi impende-
 bant. Quæ orandi ratio non absimilis est illi,
 quæ beatos illos cæli ciues in cælo vsurpare

Uta. 6. 3.

ait Isaias, qui in diuina illius Maieſtatis contemplatione ſuſpenſi, inceſſanter ac perpetuo canunt, & identidem repetunt, *Sanctus, ſanctus, ſanctus*. Idem & Ioannes in Apocalyſi facere ait prodigioſa illa animalia, ante thronum Dei ſtantia, *Et requiem*, inquit, *non habebant die ac nocte, dicentia, Sanctus, ſanctus, ſanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt.*

Apoc. 4. 8.

Verum vt eo perueniamus. faciamus oportet quod à parte noſtra faciendum eſt; aſſueſcamus ſcilicet diu mysteriorum ipſorum conſiderationi inſiſtere, ſingularia quæ in iis occurrunt bene expendendo, & minutim enucleando; & multo tempore hac in re nos exerceamus.

2. p. Alfab. 76. litt. D. & Alfab. 77. litt. Z.

Vnde etiam Gerſon, vnum de præcipuis, quæ ad orationem bene faciendam, adhibere poſſumus mediis, quodque nobis huc valde conferet. Continuum eſſe ait eiſdem exercitium. Non eſt id autem huiusmodi, vt verbis & argumentis doceatur, vt multis auditis concionibus ac diſcurſibus, aut varios de orandi modo conſcriptos tractatus legendo addiſcatur, ſed manu operi admouenda, & in eo nos exercendo. Quando ſuum mater aliqua filiolum docere vult incedere, horam integram non impendit dandis præceptis, quæ ei in incedendo obſeruanda ſunt; dicendo, vt modo ſic, modo aliter pedes figat; ſed ipſum potius in eundo exercet, & reiſpâ facit incedere: atque hoc demum pacto puer incedere diſcit & aſſueſcit. Hæc itaq; vnica ſcientiæ huius addiſcendæ eſt ratio.

Oratio non præceptis, ſed exercitatione diſcitur.

Et licet verum ſit, ad donum orationis, ac aliud quodecunque ſupernaturale impetrandum, nullum exercitium per ſe ſufficere; ſed à liberali & gratuita Domini manu ipſum deſcendere debere: quia Dominus dat ſapientiam, & ex ore eius prudentia & ſcientia, nihilominus diuina eius maieſtas exigit, vt in eo ipſi tali modo nos exerceamus, tanquam ſi hac ſolum via & medio ipſum impetrare deberemus. quia diſponit omnia ſuauiſſer; hinc opera gratiæ diſponit confor-

Prou. 2. 6.

Deus exigit cooperationem creaturæ.

miter, & ad modum naturalium & ſicut reliquæ ſcientiæ atque artes exercitio acquiruntur, ſic etiam hanc exercitio nos cupit edocere. Atque vt cytharam continenter pulſando quis fit cytharedus, aſſidue incedendo puer incedere diſcit; ita ſemper orando, perfecte orandi habitum ſibi homo comparat. Atque hanc eſſe rationem ait Gerſon, cur hodie tam pauci contemplatiui inueniantur, quod ſcilicet hoc exercitium hodie in vſu non ſit. In priſcis illis Monafteriis tam multos inuenire viros erat, orationis & contemplationis ſtudio inſignes: hodie vero vix vnum reperias, qui donum habeat orationis.

Si autem de contemplatione apud eos ſermo ſit, non minus attoniti ſtupent, quam ſi quem peregrina & barbara loquentem lingua, aut metaphyſicas aliquas quæſtiones tractantem audirent, quæ non intelligunt. Rei huius cauſa eſt, inquit, quod olim ſancti illi Monachi aſſidue ſe in oratione exercebant; & quos de nouo admittebant tyrones, ſtatim huic exercitio applicarent, & vt ipſum ſibi familiare redderent, omnimodis alaborarent: ſicut tum in S. Pachomij, tum in aliorum ſanctorum Monachorum Regula legere eſt. Vnde Monafteriis omnibus veluti maximi momenti rem Gerſon ſuadet, vt ſpirituales aliquos, doctos, & in oratione exercitos viros habere procurent, qui nouitiis Religionem primùm inueniendis iam inde ab initio orandi methodum tradant, & quo ſe in oratione modo exercere debeant, præſcribant.

Beatus vero Pater noſter adeo monitum hoc cordi habuit, & in ſuis conſtitutionibus paſſim inculcauit, vt non modo in principio in Domibus probationis, aliquem eſſe iubear, qui Nouitios hunc orandi modum doceat, ſed in ſingulis etiam Collegiis ac Domibus Societatis quendam rerum ſpiritualium Præfectum designari, qui videat quomodo vnusquisque in orationis exercitio ſtudioque ſe habeat ac proficiat: quod per.

permagni rem illam ponderis esse intelligeret.

*Amor Dei
velit orationem
non facilem.*

Est & aliud, quod ad continuationem huius exercitij, & ad in eo perseverandum ac permanendum non mediocriter adiuuabit, magnopere scilicet erga Deum & spiritualia affici. Sic de se testabatur

Psalm. 97.

Psalmistæ, dum diceret, Quomodo dilexi legem tuam Domine? Toto die & nocte meditatio mea est: in ea inquam meditanda omnis mea voluptas sita & gaudium. Et meditabar in mandatis tuis quæ dilexi.

Psalm. 47.

Si porro & nos Deum ex toto corde diligere, libenter noctu & interdiu de eo meditaremur, atque ita nunquam nobis meditando materia deesset. Quam porro mater de filio, quem tenere diligit, libenter cogitat; quam etiam parum longe petitis mentis discursibus & considerationibus opus habet, ut eiusdem recordatione se oblectet? statim namque ac de illo loquitur, omnia illius intorsum viscera commouentur, & sine vltioribus discursibus ac considerationibus lachrymæ illi ex oculis prorumpunt. Hinc si apud viduam de coniuge eius defuncto, quem maxime amabat, age reincipias, statim eam illacrymantem & suspirantem videbis. Si itaque tantum potest amor naturalis, (quid dico amor naturalis? imo si etiam lasciuus & uenerius amor ita sepe amantem, ut videmus, absorbere solet, ut is non nisi de re amata cogitare posse videatur) quanto magis ipse supernaturalis erga infinitam illam Dei bonitatem & pulchritudinem amor id facere poterit. Longe namque potentior est gratia, quam aut natura, aut culpa. Si Deus vnicus & omnis thesaurus noster foret, statim versus illum totum animi nostri desiderium & cor raperetur: *ubi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Libenter id quisque animo voluit & agit, quod amat, & quo delectatur. Hac de causa de forti muliere ait Spiritus sanctus, *Gustauit & vidit. Necnon, Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus.* Gustus quippe & delectatio præcedit visum, vilis vero maio-

*Amor meritorum
ex-
citatur, & esse
deum mouet.*

Mat. 5. 27.

Præm. 11. 18.

Psalm. 32. 9.

Gustus &

visus scilicet.

rem delectationem & amorem intentionem causatur. Hinc etiam S. Thomas, *com. iuuant. 2. 2. q. 180. art. 7. ad 1.* hac de re agens contemplationem amoris esse dicit filiam, quod vnicus fons & origo illius sit amor. Addit insuper, finem illius esse amorem: ex eo enim quod Deum quis amet, ad eum meditandum, cogitandum & contemplandum emouetur; & quo magis perspicit & profundius contemplatur, eo etiam maiori erga ipsum dilectione fertur. Quæ enim ex se bona sunt, si inspiciantur etiam contemplando, nos ad sui amorem inuitant; & quo diutius ea nos & diligentius inspiciamus, hoc etiam ea amamus magis, & maiori ex eorum contemplatione & amore gaudio profundimur.

*Amor contemplationis
mater & finis.*

CAPVT XVIII.

Ostenditur clare per praxin, quomodo in nostra sit manu semper bonam orationem instituere, & aliquem ex eadem fructum capere.

Oratio specialissima & extraordinaria, de qua ante locuti sumus, singulari & particulare quoddam Dei donum est, quod ipse indiscriminatim & passim omnibus non elargitur, sed ei duntaxat cui dare voluerit: at ordinariam ac simplicem orationem mentalem, de qua agendum modo, omnino nemini Dominus derogat. Vnde grauerant nonnulli, qui ideo se orationem facere non posse, & eidem habendam ineptos esse credunt, quod sublimem & opulentam illam orationem & contemplationem non sunt assecuti; cum tamen alia illa orandi ratio & bona sit, & imprimis fructuosa, & illius adminiculo ad ipsius perfectionis culmen possumus pertinere, atque adeo ipsa, si sublimem & elatam illam nobis Dominus dare vo-

Cap. 4. & seqq.

Orationis donum Deus nulli denegat.

Aa 3 Iucit,

lucit, optima & commodissima ad eandem sit dispositio. De hac ergo oratione in presentiarum dicemus, quomodo videlicet in nostra per Dei gratiam sit potestate, eam semper bene & prout oportet peragere, & aliquem ex eadem fructum colligere. quod profecto maxime cuiusdam consolationis est occasio.

Duobus porro modis facillime ex iis quæ dicta sunt id colligere possumus. Primus est, quia modus orandi, quem B. P. N. nos edocet, in tribus animæ nostræ potentiis tunc exercendis consistit, per memoriam nimirum intellectus oculis obiciendo ac representando punctum vel mysterium, super quo nobis erit oratio instituenda; deinde per intellectum in ipsum punctum penetrandum est, discurrendo, meditando, & ea considerando, quæ ad voluntatem excitandam commodissima videbuntur: statim vero ipsi voluntatis affectus & desideria sequantur oportet. Atque tertium illud esse diximus præcipuum, ac fructum, qui nobis ex oratione capiendus sit. Adeo ut non in dulcedine sensuali, nec in consolationibus, quas interdum sentimus & experimur, sita sit oratio, sed in actibus, quos per animæ nostræ facultates concipimus. Hoc porro facere semper in nostra situm est manu, esto simus & aridissimi & desolatissimi. Etsi enim pumice sim aridior, in mea tamen potestate est, adiuuante Dei gratia, quendam detestationis ac doloris de peccatis actum, nec non alium amoris Dei, alium patientiæ, alium humilitatis, alium desiderij, quo velim contemni & vilipendi, elicere, ut sic Christo Iesu, qui pro me despectus & spretus fuit, me conformem.

Hi actus semper sunt in nostra potestate.

Notandum autem hoc loco est, non ideo quempiam dici posse bonam orationem facere, aut ex ea fructum haurire, quod hosce actus cum sensibili quadam consolatione ac voluptate peragat, neu quod magno eorum quæ agit sensu perfundatur: neque enim in hoc horum ipsorum actuum bonitas

Bona oratio a voluntate non ab appetitu

ac perfectio, uti nec eorumdem meritum consistit. Est autem hoc in primis notandum; quod vulgo permulti in eo satis grauius errare solent, cum contristantur & pusillanimes fiant, quod bonam se orationem facere non putent, eo quod fortasse tantum de peccatis & culpis dolorem, nec tantum erga virtutes affectum & desiderium, quantum quidem vellent, non sentiunt. At sensus hi ab appetitu sensitivo solum proficiuntur; voluntas vero potentia spiritualis est, nec ab illo vilitatis dependet: proinde necesse non est, suos quempiam actus taliter sentire; sed satis est, ut sua id voluntate velit.

Vnde Theologi & sancti Patres, dum de contritione ac dolore de peccatis loquuntur, poenitentes hoc pacto consolari solent, ideo, dum peccati mortalis grauitatem ad animum reuocant, contristantes, quod in lachrymas toti nequeant resolui, & sensibilem illum dolorem in se non sentiant; nam ipsi quidem sua vellent viscera præ dolore dirumpi. Docentque veram contritionem ac dolorem de peccatis non tam in appetitu sensitivo, quam in sola voluntate consistere. Ideo te poeniteat ac pigeat peccasse, quod peccando offenderis Deum, qui pro omnibus & super omnia amare dignus est. Hæc namque vera est contritio. Illum vero alium sensum, si quando eum Dominus dare dignatus fuerit, cum magna gratiarum actione admitte; si minus, graue id tibi non videatur, quia tale quid a te Deus non exigit. Certum namque est, id illum à nobis non petiturum, quod in nostra non est manu. Sensus porro ille, quem habere velles, sensibilis quadam consolatio ac deuotio est, quæ in nostra facultate sita non est. Aliud proinde à nobis Deus Optimus Maximus nõ efflagitat, quam quod in nostra est potestate, dolorem inquam quendam voluntatis, qui ab nulla harum rerum dependet.

Idem

Idem quoque est de actibus amoris erga Deum dicendum; vt Deum scilicet ex tota voluntate nostra super omnia creata diligamus; quia ille amor & fortis & appetitiuus est, & quem a nobis exigit Deus: at alius non nisi tener amor est, nec in nostra manu consistens. Idem & de aliarum virtutum actibus, nec non omnibus bonis propositis, quæ concipimus, censendum est.

Sola voluntate sine delectatione ad peccatum mortale sufficit. Ergo & ad meritum.

Rei huius veritas è contrario longe fiet manifestior: certum namque est, eum qui sola voluntate peccatum mortale cupit committere, & in ipsum consentit, etsi alioquin nullo alio erga ipsum sensu feratur, nec delectationem ex eo vllam percipiat, mortaliter peccaturum, & infernaliter propter hoc supplicia promeriturum; sic contra, vbi bonum tantum vult, esto nullam aliam ex eo delectationem ac sensum habeat, Deo placiturum, ac cœlestem gloriam promeriturum; præsertim cum ad præmiandum sit Deus quam ad castigandum paratur.

Altu desolati benedicti super plus merentur.

Quin imo non raro fit, vt id genus actus, quando ita aride sine vlllo gustu ac sensibili consolatione fiunt, magis sint meritorij, Deoque gratiores; quod tunc & puriores sint, & fortiores & durabiliore, & plus homo tunc de proprio in eos conferat, quam dum deuotionem sensibilem experitur. Quocirca id etiam solidioris virtutis, & voluntatis in Dei seruitio firmatoris signum est. Qui enim tales sine vllis adminiculis, sine vlllo delectationis sensu ac consolatione spiritali actus peragat, quid faceret, si his suppetiis suffulciretur?

In Menis. Item. c. 3.

Quare scite Reuerendus Magister ac Dominus Ioannes Auila sic ait: alius ille, ceu infans lactens inter brachia quodammodo adhuc gestatur; hic vero instar prouectioris; suis met nititur & incedit pedibus.

Blosius vero eos qui huiusmodi sunt,

is famulis assimilat, qui suis sumptibus ac dispendiis alicui Domino famulantur. Permagni vero interest, vt hoc modo orationem obire assuescimus: plerique enim mortalium magnam vt plurimum in oratione ariditatem sentiunt, alia vero illæ consolationes & gustus non nisi extra ordinem homini adueniunt.

Plerisque in oratione aridi.

Quemadmodum ij qui per altum mare retriremi vehuntur, quando iam ventus deficit, ipso remorum impetu propelluntur; Pari modo qui se in oratione exercere student, si quando prospere illustrationum & blanditiarum Domini vento destituuntur, potentiarum suarum, à Spiritu sancti gratia impulsarum, remis progrediantur oportet, etsi alioquin ea tam copiosa non sit, nec abundans.

Consolatione deficiente potentia anima uiendum.

Secundo, possumus huc & alia via peruenire: Oratio enim (vti diximus) non tam finis est, quam medium, tum ad in spiritu proficiendum, tum ad passionem & prauos habitus nostros edomandos vsurpandum, vt via penitus complanata, & impedimentis obstaculisque submotis totos nos Deo dedicemus. Quando ab oculis animæ Pauli Apostoli squamæ & albumina, partim per lucem illam cœlestem, partim per vocem illam diuinam, *Ego sum Iesus, quem tu persequeris*; ceciderunt, quam mutatus subito, conuictus, resolutus, & ad voluntatem Dei faciendam flexilis redditus est, dicens, *Domine quid me vis facere?* Hic bonæ scilicet orationis fructus est.

Cap. 14.

Oratio est medium ad perfectionem.

Att. 9. 8.

Dicebamus quoque satis nobis esse non debere, quod generalia quædam ex oratione proposita ac desideria eliciamus, sed sigillatim ad id esse descendendum, quo maxime indigemus; adhæc animam nos preparare & omnimodis eomunire debere, ad occasiones quæ per diem occurrere possunt ac solent, bene excipiendas, & ad in omnibus cum ædificatione aliorum procedendum. Hoc porro, vt ad propositum nostrum id applicemus, semper

Cap. 16.

Ad specialia descendendū & occasiones præmeditanda.

*Quisq; ora-
tionem ad id
referat quo
maxime in-
duget.*

semper, per Dei gratiam, in nostra manu-
situm est; semper quippe in id oculos a-
nimumque intendere possumus, quod
ante omnia & maxime nobis necessarium
est. Hic ergo in humilitatem, ille in
patientiam, alius in obedientiam, alius
denique in mortificationem ac resigna-
tionem sui, oculos coniciet; & eorum
quisque ab oratione valde humilis, val-
de resignatus & indifferens, ac mortifi-
candi cupidissimus surgere contendat;
atque adeo id imprimis semper ex
oratione colligere studeat, ut illo dicbe-
ne & cum ædificatione proximi viuat,
pro suo statu quisque & vocatione. Quod
si feceris, bonam vtilemque sane ora-
tionem habueris, & meliorem haud du-
bie, quam si multis in eadem lachry-
mis & consolationibus sensibilibus per-
fusus fuisses.

*Talis oratio
erit fructuo-
sissima.*

Hoc si quis faciat, nullam dolendi
contristandique causam habet, eo quod
multos discursus & considerationes non
habeat, aut aliis piis sensibus & deuotio-
nibus non reficiatur: neque enim in eo
orationis vis & perfectio consistit, sed in
illo, de quo ante sumus locuti. Iplas
quoque distractiones, & omnes, quæ
inuitos nos importune inter orandum
inquietare solent, cogitationes, parui
faciat oportet (de quo tamen ordinarie
conqueri solemus.) Vbi ergo eas aduer-
tis, & ad teipsum reflectis, in id statim
oculos & manum conice, quod tibi ne-
cessarium esse comperies, nec non in fru-
ctum quem te oportet ex oratione colli-
gere: atque hoc pacto refarcies & com-
pensabis tempus, quod per alienarum re-
rum cogitationem inutiliter tibi effluxit,
deque dæmone, qui per impertinentes
illas suggestiones & cogitationes oran-
tem te ira distrahere conatus est, aliqua-
lem vindictam sumes.

*Distractionū
salutaria quo
pacto refar-
ciendo.*

Est hoc perutile sane orationem bene
facere volenti monitum. Quemadmo-
dum is, qui cum aliis itinere se dedit, si
quando in via aliquantisper dormiuit, &
focij cum multum antegressi sunt, iam

expergefactus, ira festinat, ut eos attin-
gat, & vno horæ quadrante tantum iti-
neris conficit, quantum fortasse hora
tota fecisset, si non dormisset. Simili
modo tu, quando post distractionem
diuturnam ad teipsum redis, vltimo
horæ quadrante ita sedulo & nauiter
negotium tuum agere debes, ut vel eo
facias quod hora integra fecisses, si at-
tentior fuisses. Teipsum ergo tunc, ref-
que tuas examina, & dicito, Quidnam
erat quod ex oratione colligere volebam?
quem ex ea fructum decreueram capere?
An humilitatem, indifferentiam, resi-
gnationem, an denique quandam cum
Deo conformationem? Hunc sane ni-
hilominus ex ea colligam, etsi frenden-
te & inuito diabolo? Cum vero toto o-
rationis tempore nec quidquam boni e-
gisse, nec eum quem prætendebas, ex
ea fructum cepisse tibi videberis, in ipso
saltem eius examine (de quo postea lo-
quemur) id facias oportet, & sic quic-
quid in oratione peccatum est refarcies,
ac supplebis, & semper aliquem ex ea
fructum colliges.

CAPVT XIX.

*Facilia aliquot suggeruntur media
& modi, quibus adiutus homo bo-
nam vtilemque orationem
instituet.*

SUNT & alij modi iique admodum faci-
les, qui magno nobis ad orationem
bene instituendam vsui erunt; & quibus
simul etiam liquido patebit, quomodo
semper in nostra potestate sit, bonam
fructuosamque orationem facere, nec
non orationem mentalem omnibus
conuenire, atque adeo nullum omni-
no esse, qui eam non queat institue-
re.

1. Quantum ad primum, mire pro-
fecto huc facit, quod vitæ spiritualis ma-
gistris quoad hoc commentent. Suggestio-
runt

runt igitur ut omnem ab oratione fictionem fucum atque artificium affectatum excludamus; sed ita nos in ea geramus, uti se vulgo homines in temporalibus suis negotiis gerunt. Hinamque primo serio apud se meditantur quid agant, quem ea successum habeant; & quam ea adhuc melius peragendi sit ratio. Simili modo simpliciter & sine vilo artificio seruis Dei se, quoad orationem, examinet oportet, à se petendo; Quomodo profectus ac salutis meae negotia se habent? Hoc vnam namque nostrum negotium est, neque aliam ob rem vitam hanc viuimus, quam ut in hoc serio incumbamus. Religiosus itaque rationes à se exposcens, mature serioque apud se cogitet ac percunctetur, Quomodo isthoc mihi negotium succedit? Quenam hinc decem, viginti, triginta, vel etiam quadraginta annis, quibus in Religione vixi, fructum feci? Quid sum lucratus? Quomodo in virtutibus, humilitate ac mortificatione profeci? Videre volo quam reddere Deo rationem potero commoditatum, oportunitatum, & mediocum, quae in Religione ad peculium & talentum, quod ab ipso accepi, ad augendum amplificandumque adeo comoda habui. Et, si hactenus tempus meum non recte impendi, nec aliquem ex eo vtilitatem capere potui, melius posthac id volo impendere, atque operam seriam dare, ne eo quo hactenus, vita mea reliqua modo elabatur.

Adeundem quoque modum quisque in suo statu simpliciter & sincere, ac sine arte vulla, singillatim apud semetipsum poterit exquirere, quomodo in officio suo se gerat, quomodo id in posterum conuenienter, & secundum Dei beneplacitum acturus sit, negotia sua Christiane facturus, familiam ac domum ita gubernaturus, ut domestici ac subditi omnes Deo Optimo Maximo seruiant; quomodo denique aequa-

Rodriquez exercit. pars 1.

nimiter occasiones, modestias, & grauiamina, quae status & officium secum trahit, excepturus. In quo sane sat magnam cogitandi, plorandi & corrigendi sui materiam inueniet. Atque hic optimus & vtilissimus quidam orandi erit modus.

2. Narrat de quodam Dei famulo Ioannes Gerson, sapius eum de se sic referre solitum: Quadraginta & amplius iam sunt anni, quibus omni quopotui studio & contentione orationis attem mihi comparare procuravi, nullum vero ad bene orandum inuenire medium potui efficacius, breuius, & compendiosius, quam me pueri, vel pauperes mendici, caeci, nudi, & ab omnibus destituti instar coram Deo sistere. Hoc Orationis genus Propheta regio perfamilia fuisse constat, modo quippe se vocat infirmum, modo orphanum, alias caecum, nonnunquam inopem, denique & mendicum. Quorum nominum pleni eius sunt Psalmi. Quin & experientia scimus, multos, qui hunc orandi modum frequentarunt, sibi que familiarem fecerunt sublimem quoddam orationis genus esse affectuosos. Hoc ipsum & tu usurpa, & dare tibi hac via Dominus dignabitur id quod habere desideras. Oratio pauperis, optima est oratio. Vide namque, ait Gerson, quanta pauper patientia & humilitate ante diuitis ianuam parua aliquam stipem expectet, quam serio & festine eo se conferat vbi eleemosynam scit erogari. Sicut ergo pauper nudus & derelictus, magna humilitate & reuerentia ante diuitis fores eleemosynam petit, & aliquod necessitatis ab eo suae remedium expectat: simili modo & nos in oratione Deo sistere debemus, nostram indigentiam, necessitatem, ac miseriam illi apertendo, & à liberali & munifica manu eius remedium & opem expectando. Sicut oculi ancilla in manibus Dominae psalm. 22. 2 sua, expectando quod ipsa datura est: ita oculi nostri ad Dominum Deum no-

B b strum

Guliel. Taris laudas Gersonem quoad hoc exercitium.

Humilitas orationem reddit frugiferam.

De monte co. templat.

Pauperes in oratione imitandi.

Seruo quisque de simplici- ter se de vita sua ratione inspecta examinet.

Formula se- rio exami- nandi.

Officiu suu- in statu se- riuo serio- tingu.

strum, donec misereatur nostri.

3. Abbas Paphnutius in abditissima
 Tratum spi- 3. Abbas Paphnutius in abditissima
 m. Villegas in agens solitudine, cum multa de Thai-
 Extrauagant. de meretrice, quae animarum multa-
 rum erat laqueus & pestis, quin imo
 nonnullorum iurgiorum & caedum cau-
 sa, inaudisset, ipsam Deo lucrari &
 ad meliorem frugem conuertere sara-
 gens, habitu saeculari assumpto, &
 pecunia instructus, urbem in qua ipsa
 commorabatur, adiit, ipsamque Deo,
 occasione ex aliquibus eius verbis sum-
 pta, conuertit; cum enim ipse locum
 ad peccandum secretiorem peteret, ait
 ipsa, Certus esse potes hoc loco à nul-
 lo mortalium te videndum, sed ocu-
 los Dei, quantumlibet secreto loco te
 abdas, effugere minime poteris, quin
 ab iis videaris. Ipsa narrationis series
 longa est, sed relictis aliis circumstan-
 tiis, veniamus ad id quod proposi-
 to nostro deseruit. Postquam ergo
 Thaida conuertisset, eam in eremum
 conduxit, & cellulae cuidam angustae
 includit, ipsiusque ostium plumbeo si-
 gillo obfirmavit, vnica duntaxat reli-
 ctia fenestella, per quam quotidie ali-
 quid ei panis & aquae paucillum dare-
 tur. Cum ergo ab ea Paphnutius iam
 recederet, petiit ipsa, ex quo orandi
 genere Deum iratum potissimum pla-
 carer? Respondit sanctus Abbas, Ore
 tuo immundo ipsum Dei nomen no-
 minare non mereris, sed haec tua erit
 oratio: Positis in terram genibus, &
 facie ad Orientem conuersa, identidem
 dices, *Qui plasmasti me, misere-
 re mei.* Triennio itaque continenter
 hunc orandi modum seruauit, ipsum
 Dei nomen ore suo proferre non ausa,
 sed assidue sibi sua peccata &
 multitudinem plurima, & grauitate hor-
 rendam ob oculos ponens, & iis quae
 Paphnutius edocuerat verbis, miseri-
 cordiam eorum & veniam à Deo ef-
 flagitans. Tantopere porro haec Deo
 oratio placuit, vt, cum hoc exacto tri-
 ennio Abbatem Antonium Paphnu-

Dei nomen
 peccatrix no-
 minare non
 audeat.

Oratio Thai-
 dae.

Qui plasma-
 sti me misere-
 re mei.

tius rogaret, suane Thaidi Deus pec-
 cata remisisset; suos Antonius Mona-
 chos euocatos nocte sequenti iulle-
 rit separatim apud se quemque in ora-
 tione vigilare, vt horum alicui Deus
 reuelaret causam, ob quam Paphnu-
 tius eo venisset. Omnibus ergo oratio-
 ni incumbentibus, Paulus, qui inter
 discipulos Magni Antonij facile primus
 erat & praecipuus, quendam in celo
 lectum, pretiosis cortinis & stragulis
 adornatum vidit, eumque à quatuor vir-
 ginibus custodiri. Ergo tam pretiosum
 cubile conspiciens, cogitans intra se
 dicebat: Nulli alij merces & donum
 hoc reseruatur, quam Patri meo spiri-
 tuali Antonio. Haec animo volenti,
 allapsa subito vox de caelo, quae dice-
 ret, Thalamus hic non Patri tuo An-
 tonio, sed Thaidi peccatrici destina-
 tus est. Et ecce quindecim post die-
 bus eam ad gloriam illam ac caelestem
 thalamum Deus est euocare dignatus.
 Haec ergo orandi formula tibi suffi-
 ciat, ac cogita, aliam qui vsurpes te
 indignum esse, nec promereri; & ma-
 gis fortasse Deo per hanc orationem,
 quam per aliam quamlibet, quam tibi
 fingis, placebis.

4. Extat tractatus spiritualis manu-
 scriptus, quem de frequenti commu-
 nione Monachus quidam Carthusianus
 conscripsit, in quo res quaedam sin-
 gularis de B. P. N. Ignatio, eiusque
 locis refertur, quam se auctor à viro
 fide digno asserit accepisse. Est autem
 haec. Cum illi pro more pedibus, & sar-
 ciulis suis onusti iter Barcinonam ver-
 sus haberent; vir quidam pius eos in-
 tuitus, compassione motus est, sed ad
 sarcinunculas eorum gestandas vitro ob-
 tulit, & instantissime eas sibi petiit im-
 poni; quod enim valido esset corpore,
 iis se ferendis parem aiebat. Etsi vero illi
 initio eas dare recusarent, tandem ta-
 men importunioribus eius precibus vi-
 cti dederunt, iter suum proseguendo.
 Postquam iam ad diuersorium ventum
 esset

esset, sibi quisque Patrum angulum queritabat, in quo se recolligeret, Deoque se commendaret. Quod baiulus ille conspicatus, etiam angellum quaesivit, in quo se, ad illorum imitationem, ad orationem genu flexo componeret. Iter ergo suum postea dum prosequuntur, percunctati illum sunt Patres, ecquid in angulo illo suo faceret quibus ille: Non ego aliud, quam dicere, Domine hi tui sunt serui, et ego ipsorum iumentum: quod ipsi faciunt, etiam ipsi facere volo: & hoc ipsum Deo tibi offero. Addit vero auctor ita virum illum per hanc orationem profecisse, ut postea admodum spiritualis factus, sublimis quoddam & eminentis orationis genus sit assecutus. Quis vero nostrum hunc orandi modum, si modo velit, habere non queat?

5. Cognoui ego senem quendam in Societate nostra Patrem, & quidem insignem concionatorem, qui aliam multo tempore orationem non faciebat, quam magna cum humilitate & simplicitate Deo dicere, Domine ego sum bestia, et orationem facere nescio, tu me quaesita doceas. Atque hoc ipse modo mirifice in spiritu profecit, & ad eminentem quendam orationis gradum peruenit, ut vere in eo locum habuerit illud Psalmographi, Ut iumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. Tu itaque te humilia, teque ut iumentum apud Deum esse crede; & Deus tecum erit. Multum namque apud Deum potest ipsa sui humiliatio, ut per hanc quis apud diuinam eius Maiestatem egregie rem suam agere, magnasque gratias queat impetrare.

Quocirca sancti Patres maximi momenti rem hic norant, scilicet, sicut humilitas optima est doni orationis obtinendi ratio, ita & orationem optimam humilitatis tum impetrandae, tum conseruandae & augendae rationem & medium esse debere. Proinde eum qui bene orare vult, ex oratione semper cum

maiore humilitate & confusione sui surgere debere aiunt. Vnde sequitur eum, qui nescio cum qua sui satisfactione, & vana in se complacencia, atque occulta sui ipsius aestimatione & opinione ab oratione surgit, credendo videlicet iam multum se profecisse, & spirituales paulatim fieri, orationem illam ut suspectam habere debere. Si ergo dicas, magnas multasque te habere considerationes non posse, nec ad sublimes contemplationes ascendere; humilia te, & hoc vnum saltem ex oratione elicere stude: nam ut ab hoc te excuses, nulla prorsus subest ratio. Atque ea demum optima erit oratio.

6. Quando quis in oratione recolligere mentem nequit, sed variis hinc inde cogitationibus & tentationibus agitatatus ab ea praepeditur, bonum sui ad eam introducendum medium id est, quod R. P. M. Auila, in quadam epistolarum suarum suggerit: Abiice te, inquit, humiliter ad pedes Christi, ac dicito: Domine in quantum hoc mea culpa est, summopere sane eius me poenitet, nec non occasionis & causae, quam a parte mea ipsi dedi: at in quantum tua voluntas est, poena & castigatio, quam ob gratia peccata mea, quae alias commisi, & ob praesentes negligentias & imperfectiones commissas merito commerui, quam libentissime eam accepto, summamque mihi voluptati est, hanc a manu tua crucem, ariditatem, distractionem, desolationem, & derelictionem spiritualem accipere. Quocirca patientia & humilitas haec valde bona erit oratio, Deoque longe acceptior, quam illa forte oratio, quam ipse habere volebas; ut postea pluribus ostendemus.

7. P. N. Franciscus Borgia, si quod die sibi bonam orationem fecisse non videbatur, eo se magis mortificare, maioreque in omnibus operibus suis diligentia & circumspectione ambulare studebat, ut hoc pacto aliquatenus commissum in oratione defectum suppleret, quod non ipse modo facere

Vana complacencia orationis linea.

Lib. 1. epist.

Humilitas & patientia bonam faciunt orationem.

Tract. 8. c. 26

In vita.

Male orasti, bene labora.

Missa oratio

Fructus orationis humilitas

Humilitas orationis

Gal. 7. 23.

Greg. 11. 1. 10

Male orasti, bene labora.

facere solitus erat, sed ut & omnes sui facerent, suadebat. Hoc scilicet bonum est medium, ad omnes in oratione admissos defectus refarciendos, uti & erit ad bene orationem instituendam.

Nilus de orat. c. 17. & 26. in Biblioth. SS. Patrum tom. 3.

In oratione Deus punit mala & bona retribuit.

Hinc Abbas Nilus de oratione agens, Quomodo, inquit, si quando per diem defectum aliquem, nostri obliti, committimus, & delinquimus, statim ob eum à Deo in oratione castigari videmur, quod vultum ipse suum in ea à nobis auertat: ita vice versa si quando in aliquo nos mortificauimus & superauimus, quamprimum ipsum in oratione experimur, ut eius operis nobis mercedem in ea statim, non dilata solutione, soluere velle Deus videatur. *Quidquid durum & asperum, patienter tolerabis, & fructum laboris tempore orationis reperies.*

8. Aliud quoque sanctus ille Abbas ad bene orandum medium, & quidem bonum imprimis, & iis quæ iam iam diximus conforme assignat, dicens: *Si orare desideras, nihil facias eorum, quæ orationi aduersantur, ut tibi appropinquet Deus, & tecum ambulet, magnaque tibi gratias conferat.* In genere vero omnes sibi persuadeant, seruo Dei imprimis curandum, ut cor suum expurget, se mortificet, ab omni sibi crimine caueat, semperque id propositum habeat ac decretum, quiduis potius pati & amittere, quam vel vnum lethale crimen committere. Atque in hoc illi in oratione imprimis intendendum, & identidem insistendum, ac sapius ipsum iteratis actibus repetendum: hoc namque, quamdiu in hac vita mortali agimus, nobis pernecessarium esse, & huic vni fundamento inædificare quemlibet nostrum debere quidquid postea perfectionis vult superstruere. Quod qui fecerit, ne ille perutilem fecerit orationem, nec ullam conquerendi, at potius magnam Deo gratias agendi occasionem habeat, etsi eminentius orandi genus non sit adeptus. Neque enim in eo sanctitas con-

Nihil admittendum quod orationi aduersetur.

sistit, quod præcellens orationis donum quis habeat, sed quod voluntatis diuinæ exactissimus sit obseruator.

Vnde etiam in eo Salomon sublimem illam suam, quam in Ecclesiaste habet, concionem ac parænesin concludit, dum ait, *Deum time, & mandata eius obserua, hoc est enim omnis homo: quasi diceret, In eo omne hominis esse, & vniuersum omnium obligationum quas habet, ad implementum situm est; & hoc si habeat, sanctus & perfectus esse potest.*

9. Rem omnem medio quodam, quod eximiam omnibus consolationi sit, volo concludere: quando scilicet in oratione illam introductionem, attentionem, deuotionem, & intimam illam vnionem, quam desideras, non sentis, operam salutem da, ut ipsum ardentem velis & desideres, ita namque supplebis, quod tibi arbitraberis deesse. Neque enim minus bona hæc voluntas ac desiderium Deo satisfacit, quam sublimis quædam & excelsa oratio: nec minus voluntate hac sanctoque desiderio lætatur, quam si tota anima amore liquefacta plene sibi iungeretur.

Hoc item medium Deus ipse B. Virgini Gertrudi proposuit, uti testatur L. Blosius. Cum enim sancta hæc quodam tempore quæreretur, quod cor suum tam alte in Deum librare non posset, quam aut ipsa vellet, aut facere debere sibi videretur; cælitus à Deo edocta fuit, satis Deo esse quod homo sincere & ex animo ardens quoddam eius rei desiderium habere velit; cum exiguum & forte etiam nullum ipse in se sentit. Tam magnum quippe homo coram Deo desiderium habet, quam magnum id habere ipse vellet. Et addit, Deum non minus libenter ac deliciose in corde huiusmodi desiderium habente (desiderium inquam ac voluntatem talis desiderij habendi) commorari, quam aliquis nostrum in vernantissimo ac floridissimo prato. Sublimi tua oratione Deus opus non habet; aliud

aliud præter cor tuum, non querit, hoc vnum spectat, hoc loco operis acceptat. Totum te illi in oratione offer, cor tuū illi præsentat, ac cum tali in ea feruore versari desidera, quo ardentissimi Seraphini coram eo consistunt; & hanc Deus voluntatem pro opere ipso intuebitur ac recipiet. Quocirca ea demum bona, iuxta hanc veritatem, erit deuotio, & optima consideratio, vt scilicet dum in oratione tepidos nos & aridos sentiemus, consideremus, quot serui Dei ea ipsa hora in oratione feruenter agant, forte etiam in lachrymis natantes, atque etiam sanguinem effundentes, imaginemur simul cum illis nos orate; nec cum illis modo, verum etiam cum omnibus Angelis ac spiritibus cælestibus, Deum amando & laudando; nosque ad ea quæ illi agunt referamus, hac ratione supplendo quod ipsi facere non possunt, ex toto corde quin & ore ipso, identidem verba illa Ecclesiæ repetentes, *Cum quibus & nostras voces vt admitti iubens deprecamur, supplicii confessione dicentes, Sanctus, sanctus, sanctus, &c.* quod ipsi dicunt, Domine, idem dico & ego; quod illi agunt, hoc ipsum & ego facere cupio, & quo ipsi modo te laudant & amant, equidem te laudare, benedicere & amare vellem. Interdum quoque nobis vtile erit ad nos ipsos referre, ad id scilicet tempus, quo alias bonam fecisse orationem nobis videbimur, dicentes: Quod tunc temporis volui Domine volo modo; sicut tunc me totum tibi obtuli, ita me offero in præsens, & sicut tunc temporis peccatorum me penitebar & humilitatem, patientiam, & obedientiam desiderabam, sic eam nunc Domine desidero, & à te efflagito.

Ante omnia vero mire fructuosum & vtile exercitium est, opera nostra cum operibus Christi coniungere, & eius, sanctissimæque eiusdem passionis meritis defectus nostros & imperfectiones tam in oratione, quam in reliquis ope-

ribus nostris commissos supplere, orationes nostras Patri æterno in amoris & feruoris, quo Christus ipse alias in terra orauit, & ipsum laudauit, vnione, ieiunia vero in ieiuniorum eius vnione offerendo; eum quoque rogando, nostram vt impatientiam per filij sui patientiam, superbiam per eius humilitatem, nequitiam per eius innocentiam supplere & instaurare dignetur. Hoc exercitium Dominus quibusdam de particularibus amicis suis, vt ait Blossius, alias reuelauit, vt hac ratione opera nostra meritoria faciamus, & aliquem valorem iis addamus, atque infinito meritorum Christi thesauro paupertatem nostram subleuemus.

Hoc exercitium amicis suis Deus reuelat. Lib. 9. Instit. spirit.

CAPVT XX.

Satis nobis ea esse debet oratio, quæ hæctenus proposita est; nec conquerendum expostulandumue, quod ad aliam illam eminentiorem nequeamus pertinere.

Verus humilis, vt ait Albertus Magnus, ad sublimem & eminentem orationis modum, & extraordinarios illos fauores, quos amicis suis interdum Dominus communicare solet, aspirare non audet, imo ne quidem id petere in cor suum admittit. Tam parui namque se facit, vt omni se gratia & spirituali consolatione indignum existimet; atque adeo si qua interdum consolatione eum Dominus visitare dignatur, non nisi summo cum timore eam recipit, has se ratus fauores & consolationes minime promereri, neque eum quem oportet ex iis fructum capere posse. Quocirca, si vere essemus humiles, ea hæctenus descripsimus: imo singularis

li. de adhaerendo Deo.

Tutior oratio ordinata.

Bb 3 cuius

cuiusdam beneficii diuini loco habere-
mus, quod per viam humilitatis nos de-
ducatur. hanc quippe viam insistentes
tuti erimus & conseruabimur, in alia
illa fortasse euanesceremus & perire-
mus.

Serm. 5. in
Quadrages.

S. Bernardus ita nobiscum Deum a-
gere asserit, sicut in hoc mundo patres
cum filiis paruulis solent: illi namque
his panem petentibus libenter eum dant,
at cultrum pani sciendo potestibus
eum negant, quod hunc iis minime ne-
cessarium esse norint, at aliquod potius
dammum inferre posse, eo se se laedendo;
Vnde ipse pater arrepto cultro panem
discindit, ut ita puer a labore omni libe-
retur & periculo. Eo prorsus modo a-
git Deus; dat nimirum tibi panem dis-
cisilum, gustus vero & consolationes
quæ in eminentissima illa oratione con-
tinentur, denegat, ne forte te lædas &
noceas, inde superbiendo, dum te esse
spiritualemputas, & aliis præfers; Vnde
longe maius tibi Dominus dat benefi-
cium, quod diuisum tibi det panem,
quam si cultrum daret quo tu ipse eum
diuideres: si per hanc orationem ma-
gnam tibi det constantiam & genero-
sum propositum ante moriendi, quam
peccandi, teque toto vitæ tempore præ-
seruet, ne in vllum lethale crimen pro-
labaris, quæ a te melior ac fructuosior
oratio posset desiderari?

Deus dat no-
bis vtiliora,
quam sint ea
qua petimus.

Hoc quoque respondit filij prodigi
pater filio suo primogenito: hic namque
tanto videns fratrem suum afortunum gau-
dio, plausu, & exultatione à patre in
gratiam admitti, indignari cœpit, & pa-
ternas ædes ingredi noluit, dicens; Tan-
to tēpore fideliter tibi domi sum san-
ctus; semper iussis tuis filialiter obsecraui
& morigerus fui; & nunquā mihi vel hæ-
dum dedisti, quem cum amicis meis
manducarem, huic vero nepotianti, qui
omnem suam substantiam consumpsit,
& mandata tua spreuit, vitulum sagina-
tum occidisti, splendidum epulum in-
struxisti, symphoniam adornasti, atq;

aliis lætitiæ modis excepisti: Respondit
autem pater, *Fili tu semper mecum es*: id
est, Non id eo facio tibi, quod illum tibi
in amore præferam; tu semper domi & a-
pud me conuerfarius: æquum etiam erit,
ut, quod ipse tibi præsto, agnoscas & æ-
stimes. An non satis tibi fauoris & be-
neuolentiæ ostendo, quod te semper a-
pud me detineam? Eodem plane modo
feres hic habere: num paruum quid tibi
videtur esse; Quod Dominus te sem-
per apud se & in domo sua detineat? Lō-
ge sane maius est, quod perseverantia
tibi det donum, & ita te sibi constrictum
teneat, ut ab eo nunquam peccando de-
sciscas, quam quod post lapsum tibi ma-
num tui filij prodigo factum, amicum
portigat: sicut etiam maius est, ita ten-
ti te ab eo, ut captum non committas,
quam post collisionem perlanati. Si ve-
ro hac ipsa quam habes orationis specie,
hoc tibi Deus det, quid conquisis? Si
per eam magnam quandam tibi ad om-
nia, quæ ad cultum Dei pertinent, per-
agenda promptitudinem, integram in-
differentiam ac resignationem tui in
omnibus quæ obedientia tibi præscribit,
concedat, quid amplius desideras? Si
per eam te in humilitate, ac sui timore
conseruet, detque ut caute ambules, ab
omnibus te occasionibus & periculis,
quæ occurrere queant, præseruando,
quam ingemiscendi habes causam? Hic
nempe fructus est, qui ex oratione, elio
ea etiam sublimior & eminentior foret,
tibi colligendus esset, &, licet tibi Deus
multas in ea consolationes & gustus da-
ret, ad hoc eas debes ditigere. Hoc
porro Deus in simplici hac & ordina-
ria oratione facit; ut qui orationis fru-
ctum & finem, sine extraordinariis il-
lis eleuationum, ac spiritualium con-
solationum medijs elargitur, ut rei-
psa experiantur, qui in eadem perseue-
rant.

Hinc duplici nomine propter hoc
Deo grates agenda sunt: primo, quod
ab euanescenti & superbiendi pericu-
lo,

lo, quod forte subesset, si alia via con-
duceremur, nos liberet, deinde quod
orationis nobis fructum & utilitatem
completissimam det. Ioseph Patriar-
cha hinc fratres suos asperere & præfra-
cte alloquebatur, illinc vero saccos
eorum frumento repleri, ac laute læ-
reque eos ab œconomo suo haberi ius-
sit. Eodem prorsus modo Deus agit no-
biscum.

Vix intelligimur in quo consistat o-
ratio, vel potius in quo noster situs
sit profectus & perfectio, quæ finis &
fructus vnicus est, ad quem oratio ordi-
natur. Sape vero dum male res suc-
cedit, putamus bene eam succedere; &
cum bene, tunc malum eius successum
esse arbitramur.

Tu porro illud ex oratione colligere
stude, quod ante colligendum monui-
mus, ac præsertim vt illam diem bene &
cum aliorum ædificatione transigere
proponas, vt supra dictum est; & bo-
nam tunc orationem feceris, etsi vel pu-
mice aridior, & saxo durior in ea appa-
rueris. Quod nisi ex oratione elicias,
ea bona dicenda non est, esto toto eius
tempore & lachrymis madueris, & ad
tertium vsque cælum in ea euectus fuis-
se videaris. De hoc ergo orationis ge-
nere posthac noli conqueri; de teipso
potius conquerito, ac dicito, In morti-
ficatione, in humilitate, in patientia,
in silentio, ac recollectione mentis,
non eo quo quidem oporteret modo
procedo.

Hæc sane bona quærela & expostula-
tio est: per hanc namque de teipso con-
quereris, quod ea non facias, quæ tibi
necessario faciendæ sunt, & vt facias in
tua sint manu: dum vero de oratione
tua conquereris, de Deo conqueri vide-
ris, quod eum, quem fortasse velles, ad
eum tibi aditum, accessum, quietem, &
consolationem non tribuat. Quare bo-
na hæc expostulatio non est, nec (vt
Bethulienus ait Iudith) est sermo, qui
Deum ad misericordiam pronocet, sed

potius qui iram excites, & furorem ac-
cendat. Et sane patet, quam in hoc se-
cus atque oportet, & inucto modo
procedamus: dum videlicet nequa-
quam cõquerimur de eo quod nos mor-
tificare, humiliare, vitam emendare
(quod tamen in nostra est potestate) no-
limus; sed de eo tantum, quod in nostris
manibus non est, & à gratuito Dei do-
no penitus dependet.

Cura ergo, vt te mortifices & supe-
res, atque illud hic age quod proprie
in tua situm est manu; Deo autem relin-
que quæ ipsius sunt curare: magis quip-
pe ipse erga bonum nostrum afficitur de
eo sollicitus, quam nos ipsi: hinc si nos
præstiterimus quod nostrum est, securi &
ruti esse possumus à parte sua eum, in
dando quod nobis conuenit, minime
defuturum. Pluribus de eo loquimur,
vbi de nostræ cum diuinæ voluntatis cõ-
formitate agendi locus erit, vbi simul
quærelæ & tentationi magis ex professo
& proposito satisfaciamus.

Fac quod in te
est, reliqua à
Deo præsto-
bit.

Tract. 8. c. 24
& seqq.
Vide super e.
s. ad finem ex
Bernardo.

CAPVT XXI.

Quæ sint cause, cur in oratione dis-
trahamur, & quæ distractio-
num curandarum sint
remedia.

EST hæc ordinaria quædam quæstio &
documentum, vnde etiam commu-
niter sancti Patres de ea agunt, atque sa-
tis in particulari Cassianus. Tribus
causis vel radicibus procedere distra-
ctionem in oratione posse docent. Pri-
mo è nostra socordia ac negligentia,
quod nimirum per diem in nimis multa
nos diffundamus cum pauca cordis no-
stri custodia, & exigua sensuum recolle-
ctione. Qui ergo ita effunditur, querere
non debet, vndenam postea orationis
tempore distrahatur, & cur eam inire ne-
queat. Certum est enim, imagines, figuras,
ac

Collat. 2. c. 7.

Distractio-
num tres cau-
sas.

Socordia non
fra.

ac representationes rerum, quas animo impressas gerit, postea cum in oratione turbaturas, & inquietaturas. Unde bene Abbas Moyses, Et si, inquit, in hominis potestate non sit, à variis cogitationibus non impugnari, in eius tamen manibus est, eas nonmittere, & dum se ingerunt, reuocare.

Coll. 1.
Cogitationes
quatenus sint
signantur nu-
stra.

Addit præterea in eius quoque manibus magna ex parte esse, ipsam illarum cogitationum qualitatem corrigere, & efficere ut sanctæ bonæque cogitationes occurrant, & illæ aliæ de rebus vanis & impertinentibus imaginationes sua è memoria deleantur. Si enim spiritualibus exercitiis se applicet, lectioni inquam, meditationi, orationi, ac bonis sanctisque operibus incumbat, bonæ sanctæque illi cogitationes occurrunt: at, si per diem de id genus rebus non agit, sed vanis & impertinentibus sensus suos pascit, certus sit his de rebus se cogitaturum. Et hoc similitudine quadam commoda declarat, quam item adferunt Anselmus & Bernardus. Hi itaque sancti cor humanum lapidi comparant molari; hic quidem semper molit, sed in eius qui præest, manibus est efficere ut vel triticum, vel hordeum, vel siliginem molat: nam quodcumque ei iniecerit, illud molet. Pari modo cor hominis semper aliquid agitare & cogitare debet, ac semper molat necesse est tua sed industria ac diligentia facere potes, ut vel triticum, vel hordeum, vel siliginem, vel terram molat; quodcumque demum ei ingesseris, illud agitabit.

Collat. 1. c. 18.
Cor lapidum
molari cogita-
tiones frum-
entium sunt.

Si itaque, iuxta hanc doctrinam, in oratione recolletus esse velis, per diem cor tuum recolletum, nec non sensuum tuorum portas bene oclusas habere procures oportet. Libenter quippe cum animabus, quæ sunt velut *horri conclusi*, Dominus conuersatur. Unde etiam commune id præcorum illorum Patrum erat consilium, & adfert illud Cassianus, *Quales orantes volumus*

Hortum con-
clusum amat
Deus.

Collat. 9. Ab-
bas: Isaac. c. 2

inueniri, tales nos ante orationis tempus preparare debemus: ex procedente enim statu mens atque animus in supplicatione formantur. Et Sanctus Bonaventura, *Qualis liquor vasis infunditur, talis erit id quod exeat; & quales herbas in horto cordis tui plantaueris, talia semina germinabunt.*

Et quoniam communiter & naturaliter illud quis sæpe cogitare solet, erga quod amore fertur; hinc si quidem cor tuum in oratione stabile ac firmum habere velis, & ut cogitationes de rebus vanis & impertinentibus de memoria tua deleantur & abeant, omnino est erga illas affectus mortificandus, ut scilicet terrena omnia contemnere, & in sola cœlestia oculos tuos conicere asueas: & quo magis in hoc proficies & cresces, eo etiam maior cordis tui erit firmitas ac stabilitas, atque in oratione attentio.

Solent deinde distractiones interdum à dæmonibus, qui aduersarius nostris est, tentatione proficisci. Quod enim, inquit Basilii, orationem medium ac canalem esse videt, cuius adminiculo vniuersum ad nos bonum deriuatur, omni quo potest studio & conatu ipsam impedire, & mille in eas moras nobis obicere studet, ut illi sublatò præsidio, facilius illi ad animam nostram per fraudes & tentationes aditus & accessus pateat.

Eodem quippe modo intercipere nos ille ac subvertere satagit, quo Holofernes dux Bethuliam sibi resistentem. Nam ut ille aquæ ductus & canales, quibus ad urbem aqua deriuabatur, incidit: ita omni dæmoniope hunc orationis canalem & conductum aut frangere penitus, aut saltem diuertere conatur, per quem ad animam nostram gratiæ & omnium bonorum spiritualium aqua dimanat.

Unde etiam Climacus asserit, sicut ad campanæ sonitum fideles & Religiosi

giosi visibiler ad Deum tum orandum, tum laudandum in Ecclesia congregantur; ita quoque inimicos nostros, demones inquam, ad eundem inuisibiler ad nos tentandos, & in oratione interturbandos conuenire.

Quidam de priscis illis Eremitis Patribus (vt in Prato spirituali Moschus tradit) cum nocte quadam ad orandum & psalmodiam pro more cantandam surrexisset, sonitum velut tubalem, quo ad conficiendum inuendum videbatur prouocari, audiit. Ad hunc cum turbaretur senex, nesciens vnde clangor is in vasta illa solitudine proueniret, utpote in qua nec milites; nec vllus belli esset apparatus; ecce repente illi apparuit diabolus, & ait, Esto nullum instare praelium & conficiendum putaret, minime ipsum tamen defuturum: nam hac demones voce ad seruos Dei oppugnandos & infestandos quodammodo exciri. Vnde, si ipse a conficiendo discrimine immunis & exemptus esse veller, cubitum concederet; sin minus, ad imminens certamen sese disponeret. at ipse, Domino confusus, orationi nihil veritus se dedit, inque eadem perseuerauit.

Inde vero potissimum ipsa orationis excellentia & dignitas apparet, quod eam cacodaemon, canepius & angue detestetur, & quocumque modo potest, orantem interturbare atque impedire conetur, uti praelare id Sanctus Nilus Abbas obseruauit. Quaelibet alia bona opera, puta ieiunium, flagra, cilicij gestationem agre non feret, nec tantopere ea disturbare nitetur; at orationi si quod tempus impendatur, maxime ipsum torquet, & ipsam omnimodis impedire & subuere allaborat.

Indefit, vt nonnunquam, dum orationi insistimus, magis exagitemur & tentemur, quam alio quolibet tempore. In ea siquidem vniuersum cogitationum agmen, & moles tota in nos ingruere videtur, ac subinde quidem adeo mala-

rum & immundarum, vt non ad aliud orationi nos dare videamur, quam vt ea hora ab omni tentationum genere impugnemur & infestemur. In ea namque nobis occurrunt & se offerunt ea, quae toto vitae tempore ante nobis non occurrerunt, neue in mentem vnquam uenerunt; adeo vt in tempus orationis omnia referuari videantur. Cuius rei causa est haec: nam quoniam diabolus orationem vnicum esse nouit omnium malorum nostrorum remedium, nec non vniuersorum bonorum spiritualium fontem & principium atque adeo efficax quoddam ad omnes virtutes obtinendas medium, hinc illi ea summopere displicet & omnem ipse adhibet conatum ad illam omnimodis impediendam.

Atque adeo a sanctis Patribus oratio partim tormentum, partim flagellum demonum appellari consuevit. Quod ipsum nobis ad eam maioris faciendam, & seruo magis illi incumbendum, stimulus esse debet & motiuum, idque eo magis, quo magis cacodaemonem ex inuidia ab ea nos diuertere & abstrahere velle videmus.

Hinc sancta mater nostra Ecclesia, a spiritu sancto gubernata (vt quidem Sanctus Thomas, Abulensis, & alii graues auctores obseruant) aduersarii nostri mores & consuetudinem, toto scilicet conatu suo tentandi & oppugnandi eos qui se orationi impendunt, probe cognitam habens, decreuit salubriter vt ad singularum Horarum Canonicarum initium versiculus ille, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*, diceretur: quo gratiam & opem a Domino petimus ad eo quo optaret modo orandum, & vt nos nos ab inimicorum nostrorum insidiis ac tentationibus tueri dignetur.

Tertio, haec distractiones & cogitationes, nonnunquam e nulla nostra culpa, sed propria duntaxat imbecillitate & infirmitate nostra ortum habent: sumus namque ita debiles & mi-

Cc seri,

In oratione sunt omnia.

Oratio flagellum demonum.

Deus in adiutorium meum intende: cur pramittatur horis.

Osul. 69. a.

3 causa Distractionis imbecillitas nostra.

feri, & natura nostra per peccatum ad-
eo sauciata & destructa fuit, ac præser-
tim ipsa facultas imaginatiua, vt ne v-
nam quidem orationem Dominicam re-
citare possimus, quin à variis & imper-
tinentibus cogitationibus interturbemur,
vti gemens deplorabat Sanctus Bernar-
dus. Quamobrem vtile fuerit, hoc ipsum
quod patimur, in orationis materiam
sumere; nos ipsos humiliando, dum con-
sideramus & agnoscimus, quanta nostra
sit fragilitas & delicias: hæc namque
humiliatio, & propria sui ipsius agnitio,
optima futura est oratio. Verum præter
hæc & alia quædam remedia, quæ cum
sancti Patres, tum vitæ spiritualis
magistri suggerunt suppedabitimus.

Remediū im-
becillitatis
ipsa esset ag-
nitio.

CAPVT XXII.

*Aligua alia dantur media, ad at-
tente reuerenterque in ora-
tione versan-
dum.*

In regul. breu.
201. & 206.
& in Constit.
ad Monachos
salutar.

Consideratio
præsentia Dei
satis distra-
ctio.

QVARTI Sanctus Basilius, quo-
modo cor suum homo in oratio-
ne firmum, attentum, & non distra-
ctum habere poterit? ac responderet,
nullum ad hoc præstantius aut efficaci-
us medium esse, quam si consideret se
coram Deo versari, & ab eo se, qualiter
& quomodo oret peruideri. Si enim
dum cum terreno aliquo Principe loquitur,
valde reuerenter & magno cum re-
spectu se gerit, ad singula quæ agit,
necnon ad gestus & modum, quo ead-
em agit, attendens, & ceu summam
inurbanitatem duceret, si aut tergum
Principi obuerteteret, aut sermones ali-
quos impertinentes proferret; quid
non faciet ille, qui attente considerat se
coram diuina Maiestate agere, & ab ea
non exteriora sua duntaxat, sed & inti-
ma cordis sui penetralia perspici? Quis,
inquit, fruiturus est, qui oculos & a-

nimum ab iis quæ agit, diuertere, aut
Deo tergum obuerteteret audeat, & coram
illo impertinentia quædam cogitare præ-
sumat?

Hac porro sanctus ille Monachus Ia-
cobus, cuius Theodoretus meminit,
comparatione & consideratione, quam
magna hæc irreuerentia foret, declara-
bat, quam & Sanctus Augustinus alibi
adducit: Si, inquit, homini cuidam, qui
eiusdem mecum naturæ sit, equidem fa-
mularer, & eo ipso tempore, quo cibum
& potum illi adferri oporteret, cum alio
quodam seruo fabularer; an nos iustam
ille mei & reprehendendi & castigandi
rationem haberet? Si item cum Iudicem
quendam adissem, illi, quas alius quispi-
am mihi intulit, iniurias enarraturus, e-
go semiprolata verba adhuc in ore ha-
bens, eum relinquerem, dorsumque il-
li verterem, cum alio quopiam de præ-
sentibus loquerer, an non me tibi vide-
tur Iudex ille merito vt inciuilem habitus-
rus, ac tribunali suo vt male moratum
exterminaturus? Id faciunt illi, qui, cum
ad orationem sese conferunt, cum Deo
collocuturi distrahuntur, de aliis ad or-
ationem non pertinentibus rebus cogi-
tantes.

Hoc item medium nobis assignat Be-
atus Pater Noster in vna Additionum &
Notationum, quas ad orationem bene
faciendam suggerit. In ea quippe mo-
net, vt paulo ante quam orationem au-
spicemur, spatio quo oratio Dominica
recitaretur, mentem in cælum librantem,
consideremus à Deo nos coram videtur,
ac proinde magna quadam cum reue-
rentia & humilitate eandem aggredia-
mur.

Ipsa vero durante meditatione procu-
randum, ne hæc Dei præsentia nobis ex-
cidat, iuxta illa Prophetæ: *Psalmo 18. ver-
siculo 15. Et meditatio cordis mei in conspectu
tuo semper.*

Imaginare, inquit Chrysostomus, te,
cum ad orationem accedis, in aulam il-
lam cælestem ingredi, in qua Rex Regum
stellato sedet solio innumertis tum Ange-
lis, tum

lis, tum sanctis circumcinctus, teque ab omnibus illis inspicere ac considerari, secundum illud Apostoli, 1. Corinthiorum 4. versu 9. *Spektaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus.* Consultit item Bernardus, quod sane & ipsi summet vsurpasse & practi-asse verisimile est: *Veniens,* inquit, *ad Ecclesiam pone manum tuam super os tuum, & dic, Exspectate hic cogitationes mala, intentiones & affectus cordis, & appetitum carnis: tu autem anima mea intra in gaudium Domini Dei tui, ut videas voluntatem Domini, & visites templum eius.* Ait vero Climacus, eum qui, quando orationem peragit, serio considerat, in Dei seculo conspectu versari, ceu solidam & immobilem quandam columnam esse, quae locomoveri nesciat, ac refert, se quadam vice, cum Religiosum quandam praeceteris in Psalmis de antandis attentorem notasset, & praefertim sub initium hymnorum, & vultus gestusque mutatione eum velut eum alio quopiam colloqui colligeret, ex eo deinde periisse, ut sibi diceret quid haecce mutatio significaret. Dixisse vero Monachum, Equidem in ipso diuini officii exordio magno quodam studio mentem meam ac cogitationes solèo recolligere, easque ad me aduocans, dico, *Venite adoremus, & prociadamus, & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster, & nos populus pas- sua eius, & oves manus eius.* Omnes illae considerationes ad attente & reuerenter in oratione agendum, bonae sunt & imprimis vtilis.

Alii vero suadent, ut deprecans & meditans se coram sanctissimo Altaris Sacramèto supplex prosternat, si quidem in eo versetur loco in quo ipsum commode facere potest, sin minus, notet saltem, versus quam partem diuinissimum Sacramentum proximum sit, & eo cor suum conuertat.

Alii, ut pijs aliquas imagines inspiciat & contempletur.

Aliis porro ad hoc solemne est, oculos caelum versus conuertere.

Quin etiam ut bonum habetur, ut quis

se, dum in oratione distractus est & arri- dus, expergeficit, orationes aliquot iaculatorias proferre, & vocali oratione Deum compellat, suam ipsi imbecillitatem debilitatemque representando, & ut ei medeatur, rogando, ac dicere. *Isa 38. v. 14. Domine vim patior, responde pro me.* Cæcus ille Euangelicus etsi eum clamantem Christus Dominus audire nolle se fingeret, & tacitus pertransiret, quin etiam turbae illi silentium indicere, non propterea desistit clamare, quin imo vocem efferre capitalius ac dicere, *Luc. 18. v. 38. Iesu Filii David, miserere mei.* Hoc ipsum & nos imitari par est, & tametsi nos Dominus audire nolle se fingat, nosque non visiter, esto etiam ipsa cogitationum ac tentationum turba & multitudo silere nos iubeat, non propterea a clamando desistere, sed altiori voce dicere, *Iesu fili David miserere mei Et, Confirma me Domine, & cor meum in hac hora, ut de te cogitare, & in oratione firmus & constans esse queam.*

Quare bene sciteque dicebat sancta illa: Si non potes corde tuo cum Deo loqui, ore saltè saepe loquere: quod enim sic idem lingua repetitur cor facile incedit, & feruorem aliquem producit. Quin etiam se ipsa fatetur interdum mentalem orationem ideo facere non potuisse, quod vocales illas orationes, cum a socordia, tum somno praegravata & impedita omisisset. Quod & nobis ipsis subinde vsu venit, ut dum ex pigritia, vel torpore, vel quod semisopiti sumus, loqui in oratione desinimus, si rursus loqui incipiamus, statim expergiscamur, & acceptam orationem nouo quodammodo collecto vigere profequamur.

Gerson ad hoc, bonam euitandorum distractionum rationem esse ait, ipsam meditationis materiam bene praeparasse, & diuersa ad orandum puncta optime digessisse: quia hoc pacto quis, dum distrahitur, statim ubi id aduertit, punctum suum quod certum & constitutum habebat, resumit: ad quod si commode nequeat recurrere, quamprimum aliud ex iis quae praeparauit,

Iaculatorii alii se exerant.

Marc. 10. 47.

Deus pia prece cogendus, nec distractionibus eodendum.

Iudith. 13. 9.

S. Angela de Fulgino cap. 88. & 62.

Cor frigidum oris flabello accendendum.

Vocalis oratio inuat mentalem.

*Materia com-
moda distra-
ctio nibus re-
sistit.*

uit, punctum aggreditur, longeque facilius orationis suae filum sic connectit. Ipsi quoque, quando nos examinamus, comperimus distractionem & euagationum mentis, a se non aliam causam esse, quam quod puncta & capita meditationis ordinatim non digessimus, nec certos ac pre-finitos quosdam limites nobis constitui-mus, ad quos inter orandum ceu ad signa quaedam nota respiceremus.

Præterea hocce monitum, uti & id quod sequitur, pernecessaria sunt ut quis debita eum præparatione ad orationem accedat: Vnde etiam B. N. P. nobis verbis amplissimis & efficacissimis illud inculcat. *Magnopere iuuabit, inquit, ante ingressum exercitii tractanda puncta comminisci, & numero certo præfinire.* Quod & ipsum sedulo legimus obseruasse, & non modo sub initium conuersionis, verum etiam postea in senectute, meditationis materiam vespere prælegere & præparare, & in hac cogitatione lectum petere solitum. Ne quis putet id à solis Nouitiis requiri.

*Lib. Exercit.
notab. 3. heb-
dom. 4.
B. P. Ignatius
præ se ad
meditandum
parabat.*

*Idem omni-
bus serio fa-
ciendum.*

Et esto, quis meditationis materiam & exercitium optime norit, quod eam alias sæpe sit meditatus; nihilominus consultum est eam denuo præparare? præsertim quod, cum illa ut plurimum sit à verbis sacrae scripturae, quam spiritus sanctus dictauit, deprompta, horum in quiete & per otium lectio nouam attentionem & deuotionem, ad eadem meditanda, & maiorem ex iis fructum colligendum, exciter.

*Prima diei
cogitatio sit
ad meditatio-
nem excitatio.*

Permultum quoque ad nos iuuabit, ut statim atque somno experrecti sumus, omnem aliam cogitationem excludendo, de exercitio quod meditandum est, cogitemus, ad orationem nos per considerationem aliquam rei, quæ meditatione excutienda est, accommodatam præparando. Hanc doctrinam Cassianus, Bonauentura, nec non Ioannes Climacus permagni faciunt; inde namque totum orationis successum, & per consequens bonum totius diei processum directionem-

que dependere. Et aduertit bene Climachus, dæmonem, cum tanti momenti id esse videat, sedulo expectando adiuuigilare, ut dum è somno expergificimur, statim cordis habitaculum occupet, itaque totius diei primitias sibi præoccupet.

Additque præterea, inter spiritus malignos esse aliquem quem *præcursorem* nuncupant; cuius ea sunt partes, ut, quando de nocte è somno excitamur, oppugnando nos statim aggrediatur, etiam antequam plene experrecti simus, & tum cum nondum plane homo sui compos est, ut scædas & obliuianas nobis imagines, aut saltem impertinentes obiciat, ut sic diei totius sibi possessionem capiat; quod hunc totum cessurum putet ei, qui primo cor occuparit. Quocirca permagni nostra interest, ut & ipsi diligenter adiuuigilemus caueamus, ne quem huic diabolicae nequitiae in corde nostro locum demus, sed ut, quamprimum atque expergificimur, etiam vix dum plene oculis apertis, ante aliqua cogitatione de Deo cor nostrum sit præmunitum, quam peregrina aliqua imaginatio ad ipsum penetret.

Huius quoque rei serio nos commonet B. P. N. Ignatius, additque, id ipsum aliquo modo etiam obseruandum, cum alio extra ordinem tempore oratio inlititurus, ut scilicet paulo ante quam ei nos demus, animum recolligamus cogitemusque; quo vado, coram quo sum compariturus? & exercitium meditandum breuiter, percutrat perinde ac testudinis chordas perperat qui eandem est pulsaturus. Atque ad eum in genere. B. P. N. ab huius & similibus aliorum præceptorum, quas ipse vocat Additiones, obseruantia, magna ex parte, bonam dicebat orationem, & fructus ex collectionem dependere. Nos ipsi quosque ita se rem habere ut plurimum experimus, cum bene præparati sumus, & hæc præcepta obseruamus, bonum orationis successum esse; sin minus, malum.

Monet per Ecclesiasticum Spiritus sanctus: *Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse, quasi homo qui tentat*

Denno

Deum. In quæ verba notant S. Thomas & Bonaventura, eum, qui sine debita præparatione ad orandum se componit, Deum quodammodo tentare. Nam, vt docent Theologi ac sancti Patres, Deum tentare, nihil est aliud, quam aliquid ab eo impetrare velle, ordinatis & necessariis ad hoc mediis non adhibitis. Perinde ac si quis diceret, Nolo comedere, quia potest me Deus sine vlllo cibi adminiculo sustentare: ipse me certo alet & pascet; esset hoc tentare Deum, & sine vlla necessitate miraculum fieri postulare. Sic respondit Saluator noster Christum, cum ei ad templi pinnaculum subuecto persuadere cacodæmon est conatus, vt se deorsum iaceret; Deum namq; Angelus missurum, qui eum cadentem manibus suis exciperent; *Non tentabis*, inquit, *Dominum Deum tuum*: equidem possum per templi gradus descendere; alterum illud, esse & Deum tentare, ac vt citra necessitatem vllam miraculum patrarer, petere. Tam præstans ergo & necessarium ad bene orandum medium est, ipsa præuia ad eam præparatio, vt dicat Sapiens, eum qui sine illa orare gestit, Deum quodammodo tentare, & velle vt miraculose secum agat. Vult quidem Dominus vt bene, attente, ac reuerenter oremus, sed hoc non nisi per media ordinata & solita fieri vult, ad eam nimirum eo, quo diximus modo, nos præparando ac disponendo.

CAPVT XXIII.

Qua se consolari re queant illi, qui in oratione à distractionibus inquietantur.

TVNC solum (vt ad eorum, quos hæc tentatio inquietat, consolationem notat Basilius) in oratione per has cogitationes & distractiones Deus offenditur quando quis propria sua voluntate, sponte, aduerteret, & videndo id quod

agit, in oratione distrahitur, & parua cum reuerentia & respectu in ea versatur, Quisquis ad orandum cum deliberato de studiis, officio, aut rebus agendis in oratione cogitandi proposito ac voluntate se componit, reuera meretur vt ei oranti Deus non intendat vel auscultet, sed potius eum propterea castiget. Quocirca egregie Chrysostomus, *Tu non audis, ait, orationem tuam, & Dominum vis audire precem tuam?* Porro quando quis in oratione moraliter facit quod in se est, & quidquid potest, ac nihilominus ex infirmitate distrahitur, & tantam quantum forsitan vellet, habere attentionem non potest, sed cor hominem deserens ac peregrinans alio diuagatur, iuxta illud Prophetæ, *Cor meum dereliquit me*; tunc adeo Dominum propterea non offendit, vt eum ad compassionem & misericordiam potius flectat. Ipse siquidem infirmitatem & debilitatem nostram perspectam habet. *Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.* Id est, quemadmodum pater, qui filium mentis impotem habet, ei compatitur, & magna commiseratione emouetur, quoties eum sensate loqui incipientem in stolidas ineptias & deliramenta desinere videt: ita quadam elementissimus ille pater cœlestis nostri miseratione & compassionem tangitur, dum tantam esse naturæ nostræ debilitatem & infirmitatem videt, vt, quo tempore quam sensatissime cum illo nobis agendum est, quam primum in sexcentas cogitationes impertinentes & ineptas dilabamur. Quare etsi nullam omnino in se quis deuotionem & dulcedinem spiritus sentiat, sed insignem potius ariditatem, & quendam variorum cogitationum & imaginationum confictum, & toto orationis tempore hoc pacto turbetur, non propterea minus hæc eius oratio Deo optimo maximo placet, minorisque in diuino eius conspectu valoris est aut meriti; quin imo sæpe numero & gratior & magis meritoria

Hom. 17. in varia loco Mat. tom. 2.

Non inuoluntaria.

Psal. 39. 120.

Pf. 102. 13.

Oratio arida sine culpa sæpe plus meretur.

toria esse solet, quam si magnam in eadem animi deuotionem & consolationem sensisset, quod maiorem in illa pro Dei nomine laborem difficultatemque subierit ac perpeffus sit: neu minus per illam orationem gratiarum, neue pau- ciores ad melius Domino feruendum, & magis in uirtute & perfectione cres- cendum dirigentes fauores consequi- tur, quamuis eos ipse non percipiat. Prorsus sicut aegroti cibos quosdam succulentos & vegetantes comedenti contingit: hic enim quamuis nullum in eorum lumpione gustum saporemue, & magnam potius afflictionem ac crucia- tum percipiat, nihilominus reuigorescit, eorumque adminiculo conseruatur, & vires pristinas recuperat.

Ex supradictis videre erit, insignem diaboli illusionem, grauem tentationem esse, dum ideo solum quis orationem in- termittit, quod à variis cogitationibus & tentationibus impertinentibus dum orat diuexetur. Hoc duntaxat hic ad- monendum, vt, scilicet caueamus, ne hac occasione, & per speciem debilitatis quasi plura prestare nequeamus, nescio quis tepor ac remissio in animum nostrum irrepit, cum praefertim quocun- que, à quolibet vento leui negotio abri- piamur, dum cogitationem & imagina- tionem, quocunque uoluerit, libere ex- spatari ac diuagari sinimus, vt postea copiosius suo loco ostendemus: sed vt faciamus quod in nobis est, accurate in- quam ac diligenter omnes cogitationes inutiles dispellamus & abigamus, sicut olim Abraham Patriar. ha aues arebat & fugabat, ad sacrificium suum impor- tune aduolantes. Quod cum pro eo atque oportet, ac quantum possumus praestiterimus, non est quod amplius nos disceruiemus. S. Brigitta, vt in uita eius historia legimus, cum quadam uia inter orandum grauib. tentationibus diuexaretur, B. Virgo illi apparens, ait, Caco daemon omne bonum hominibus inuidens, ipsos dum orationi incum-

bunt, omni qua potest arte & modo im- pedire & disturbare satagit: at tu filia, etsi à quibuscunq. in ea tentationibus, tamen impertinentissimis, diuexeris, atque adeo eas dispellere non posse tibi uidearis, da operam vt in bona tua uoluntate & sanctis desideriis, prout po- tueris, perseueres; & erit hæc optima & uilissima oratio, summi que apud Deum meriti. Supra porro optimum quod- dam, ad recuperandum id quod per di- stractionem uidemur amississe, medium suggestimus.

CAPVT XXIV.

De tentatione ad somnum, unde ea proueniat, & eius curande remedia suggeruntur.

TENTATIO ad somnum, quæ est noua quedam distractionis species, nonnunquam à causa aliqua naturali habere ortum potest puta à somni defe- ctu, à magna corporis defatigatione ac labore, tam à tempore ipso, & arate, de- nique à nimio cibo ac potu, etsi is etiam sit aqua. Interdum uero à mera demo- nis tentatione oritur. Sic sibi veteres illi sanctique eremi Patres commemorab- ant, à Deo in spiritu ostensum, quod- dam esse demones, qui Monachorum ceruicibus & capitibus insistentes, eas ad dormiendum inducerent, alios uero, qui digitum ori inferendo, eosdem oscitare facerent. Alias hoc à nostra tepiditate ac negligentia nascitur, & quod eo in- ter orandum simus situ, qui facile som- num conciliet, & ad stertendum indu- cat. Præcipuum, quod quoad hoc datur remediū, est id hoc quod supra, ad atten- tionem in oratione habendam, dedi- mus, vt nimirum recordemur, in Dei nos conspectu uersari. Nam vt qui ante Prin- cipis oculos uersatur, dormire non au- det.

Oratio non intermit- ta, sed di- stractionibus fortiter resi- stendum.

Tract. 8. c. 30.

Gen. 15. 11.

Refert Blof- sus c. 3. Mo- nialis spirit.

det: ita nos, si consideremus, in diuinæ maiestatis oculis nos agere, & à Deo omnipotente videri, non parum erubescere oporteret, quod in oratione obdormiscamus. Bonum quoque remedium est, in pedes stare, inniti, frigida oculos madefacere: vnde etiam solent nonnulli panniculum humectatum penes se dum orant habere, vt eo oculos madefaciant, dum ab hac tentatione impugnantur. Alii vt soporem hunc pellant, vel cœlum assidue intuentur vel lumen ante se accendunt, vel coram sanctissimo Sacramento Altaris, aut apud alios etiam orationem instituunt, vel denique se ipsi ante flagellant, quam ad orandum accedant; & hoc pacto se exercitant, ac deuotionem concipiunt. Alii etiam in ipsa oratione aliquem sibi dolorē infigunt, quo sese exstimulant, atque adeo, cum soli sunt, nec ab aliis videntur, aliquantisper in modum crucifixi brachia sua extendunt. Huc etiam non parum confert subinde vocaliter loqui, aut vocales aliquas orationes fundere, per quas, vt supra diximus, homo mirum in modum excitatur & vigoratur. His aliisque id genus remediis nos tunc consulendum est vt Dominum rogando, vt ab hac nos infirmitate curare dignetur.

Religiosus quidam ex ordine Cisterciensium, vt eiusdem instituti monachus Casarius in suis Dialogis refert, cum sepius in oratione obdormiret, quadam vice illi Redemptor noster Iesus Christus crucifixus auerso vultu, & tergum obuersum habens apparuit, dixitque. Quia negligens & torpidus es, idcirco faciem meam non mereris aspicere. Alium vero, vt ibidem refertur, multo asperius corripuit: cum enim is in choro agens, in oratione more solito obdormisset, venit ad eum crucifixus de altari, ac talem illi alampam ad maxillas infregit, vt ex ea triduo post exspiraret. E quibus omnibus satis colligere est, quanto pere hæc Deo negligentia ac tepor displiceat. Religiosus quippe torpidus, segnis ac tepidus (vt eo loco Casarius ait) Deo nauicam ac vo-

mitum mouet, iuxta illud Apocalypses, *Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore Apoc. 3. 16. meo.*

Petrus Damianus de S. Abbate Romualdo, Camaldulensis instituti fundatore, deque Monachorum eiusdem oratione loquens, tam graue piaculum apud eos haberi solitum asserit, vel aliquantum in oratione dormire, vt qui in hanc culpam incidisset, illum ea S. Romualdus die sacrum Missæ mysterium celebrare prohiberet, quod irreuerenter & indigne in illius Domini conspectu esset versatus, quem erat in altari recepturus.

*Dormientes
prohibentur
sacrificio
Missæ.*

C A P V T X X V.

Quanti referat extraordinaria aliqua tempora seligere, vt iis amplius orationi insistamus.

Sicut homines mundani, ad corporis sui refectioem, præter quotidianam & ordinariam cibi sumptionem, extraordinarias quasdam habent recreationes & conuiuia, in quibus plus quam assueuerunt comedere solent: sic æquum nos est, præter quotidianam orationem, spirituales nostras festiuitates & epulas habere, in quibus animæ nostræ, non iam ad mensuram ac dimensum, vt aliis diebus solent, comedant, sed ab abundantia dulcedinis & gratiæ Domini repleantur. Hoc ipsum, autem & natura luculenter nos docet: siquidem non satis illi est ros, singulis noctibus in terram decidens, sed vult, vt præterea interdum per integram, aut etiam duos septimanas continua pluuia decidat. Nec sine ratione, vt scilicet hoc pacto tellus ita ab aquis penetraret & immadescat, vt nec eam solares æstus, nec arida ventorū flabra, quæ postea superuenient, queat arefacere. Ad eundem modum par est animas nostras, præter quotidianam & comunem rotam, singularia aliqua habere tempora, in quibus ita ab virtutibus & medullato deuotionis succo adimpleantur, vt nec occupatio-

pationibus externis nec tentationum ventis, nec mundi successibus casibusue ea exarescant. Sic legimus se non paucos viros sanctos, quin & Ecclesie Prælatos, occupationibus & negotiis suis ad tempus intermissis, sæpius per annum ad aliquot dies in locis secretis & sequestratis recolligere solitos, vt sic magis orationi ac contemplationi vacarent. Ita S. Abbas Arsenius vnum ad hoc singulis septimanis feligere diem (sabbathum inquam) solitus fertur, qua nimirum, iam inde à vespera dici præcedentis vsque ad sequentis exortum, in oratione perseuerabat.

S. Arsenius totum Sabbathum orationi dabat.

Recollectio extraordinaria ardet tempore.

Gen. 8. 21.

Sap. 12. 10.

Vtile porro id est, non tantum ad in virtute magis magisque proficiendum, verum etiam ad minime retrogrediendum: tanta namque hominis est imbecillitas & miseria, tanta nostra ad malum proclivitas, vt etiam nonnunquam cum feruore spiritualia nostra exercitia incipimus, statim à primæuo illo feruore, cum quo cæpimus, sensum deficiamus & segnescamus. Quemadmodum aqua, quantumuis efferueat, si eam ab igne remoueas, mox paulatim ad naturalem suam frigiditatem redit: pari modo ipsi quamprimum ad teporem & remissionem nostram naturalem reuertimur, quæ etiam nobis magis insita ac naturalior videtur, quam aquæ frigiditas. Dicit quippe Spiritus sanctus: *Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Et, *Quoniam nequam est natio eorum, & naturalis malitia ipsorum.* Atque vt à nihilo sumus, ita ad nostrum nihilum ilico redimus. Huc accedit, ideo etiam magis hac nos re opus habere, quia adeo occupati & distenti sumus hic quidem studiis, ille suis ministeriis ac functionibus, alius officio suo & occupationibus exterioribus. Nam, quamuis hæ occupationes bonæ sint ac sanctæ; tamen, sicut culter ex quotidiano vsu hebetescit, & subinde ad coctem exacuendus est, quod eius acies & chalybs factus sit obtusior; ita nos, dum

aliorum salutem procuramus, paulatim in spiritu obtundimur, propriamque salutem negligimus. Axioma præterea Philosophorum est, *Omnis agens agendo paritur, ac seipsum destruit.* Et id in seipso quisque satis experitur. Quocirca permagni refert subinde nos recolligere, à reliquis omnibus occupationibus mentem subducendo, quo hocce damnum sic resarciamus, quotidianum illud detrimentum reparemus, nouas quoque vires ad semper vltèrius procedendum acquiramus: magis quippe erga nos ipsos, quam erga proximum, obstricti sumus, & bene ordinata caritas à semet ipsa incipiat oportet.

Quin & id ad ipsum proximum iuuandum promouendumque permultum interest. Certum namque est à maiore profectu nostro etiam maiorem proximorum profectum dependere: ac proinde nullum, quoad proximum, tempus homo deperdit, dum id sibi impendit; ac potius lucrificat: perinde vt agri nouales interquiescere ad annum sinuntur, vt post proximo maiori prouentu luxuri-ent. Vnde Magister Auila hanc animi recollectionem similem esse aëbat lapidis molaris redactioni, qua is reddatur ad molendum aptior. Quamobrem quod quis pluribus occupationibus distinetur, adeo causa non est, vt hanc spirituale recollectionem fugiat, vt, quo erit occupatior, quo pluribus functionibus & negotiis implicatus, eo magis ad hocce remedium opus habeat confugere. Qui vastum mare conscenderunt, sæpe portum subeant necesse est, vt aqua recentem in nauem suam conuehant: ita qui negotiorum tractationi, occupationibusque externis immersi sunt, & proximo totos sese impendunt, inque tot naufragis, periculis & occasionibus versantur; sæpe ad optatum solitudinis & recollectionis portum recurrant oportet, vt in eo vires spirituales restaurent, sese reficiant, & de rebus necessariis sibi prouideant. Egregium vero rei huius exem-

exemplum in Euangelio videre est. Apostoli, ut S. Marcus refert, ita se totos proximis iuandis impendebant, ut vix cibo sumendo eis tempus suppeteret: tanta scilicet erat hominum ad ipsos confluentium multitudo. Qui cum deinde ad Redemptorem Iesum sese conferrent, rationem gestorum illi reddidit, ab illo audierunt, *Venite seorsum in desertum, & requiescite pusillum.* Si vero Apostoli hac recollectione & secessione opus habuere, si hanc ipsis Saluator Iesus consuluit, quanto magis nobis ea futura necessaria?

Mat. 6. 31.

Gen. 1. 2. Gen. 1. 4.

Oratio necessaria animae, ut somnum corpus.

Qui orationis & orandi methodum scripto tradunt, id animae esse dicunt orationem, quod corpori est somnus: vade etiam Scriptura somni nomine eam nuncupat: *Ego dormio*, inquit, *& corpus meum vigilat*: & sponsus, *Adiuvo vos filia Ierusalem, ne susciteis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Quia pluribus hoc ipsum demonstrantes, dicunt, quemadmodum corpus somno corporali restauratur, & novum velut vigorem concipit ac vires, ita animam per somnum hunc orationis reuigorari, & novam constantiam vigoremque, ad pro Dei nomine laborandum, consequi. Adhuc sicuti homo quantumlibet bonos comedat cibos, nisi necessarii somni quietem capiat, debilitatur & languescit, atque ab amentia & vesania non multum distat, sic eum qui operibus exterioribus quantumvis bonis & sanctis, ita sese dedicat, ut necessarium orationis somnum & quietem habere non valeat, in spiritus infirmitatem & languorem incidere, & in praesentissimo pereundi versari periculo. Atque idcirco dicit sponsus, ne dilectam quis euigilare faciat, donec ipsa velit. Quando quis dormiens e somno, praestrepitu & tumultu excitato expergescit, permolestum id est & importunum: at dum euigilat, quod iam abunde per necessarium somnum corpori satisfactum sit, & fumi ad cere-

brum ascendentes, evaporarint, minus id molestum & insuaue est. Pari modo res in anima se habet: cupit siquidem Deus ut nihil omnino ipsam inturbet, nihilque eius orationem impediatur; sed ut sponte, cum scilicet tamdiu in ea fuerit, quamdiu opus ipsa sibi eam esse iudicat, euigilet, & tum operibus caritatis se impendat. Hoc quippe modo illa bene & prout oportet, suscipiuntur.

Esti vero omnium nostrum, nullo non tempore permultum interfit per spiritualia illa exercitia animum recolligere, ac magis diutiusque nos orationi impendere, atque adeo quo id magis & amplius faciemus, eo id futurum sit melius, particulariter tamen certis quibusdam in casibus & occasionibus id magis necessarium est: verbi gratia, dum aduertit homo se in exercitiis suis spiritualibus, *Tempora recollectionis*, examinum, lectionis spiritualis, &c. intepefcere & segnescere, quod scilicet illa non eo quo par est modo obeat, nec fructum quem oportet ex iis colligat: adhuc, dum se in regularum obseruantia languere & negligentem esse, & parua parui ducere animaduertit: praeterea se in spiritu non ambulare, sed exterioribus se totum applicare, & negotiis ac rebus quas tractat, nimio opere insistere; denique cum obseruat nullam se de passionibus victoriam referre, ac nulla in re, in qua tamen oporteat, mortificare; tunc, inquam, perutile fuerit ad dies aliquot per haec exercitia mentem recolligere, ut tandem firmam quandam resolutionem faciat, & victoriam aliquam de seipso referat: siquidem fieri potest, ut *Plus medica recollectio, quam pluri-ordinariis dies conferunt.* tali aliqua temporaria recollectione maiorem a Deo opt. Max. gratiam & robur ad se mortificandum, ac victoriam de seipso aliquam referendam, quam ordinario multorum dierum sudore ac labore consequatur. Saepem enim fit, ut quis, qui semper cespitat, id est cadit, & mox resurgit, per horum exercitiorum aliquod meliora sapiendo illuminetur, re-

Tempora recollectionis.

Plus medica recollectio, quam pluri-ordinariis dies conferunt.

D d sificat,

Rodriguez exercit. pars 1.

significat, ad ea quæ oportet animeretur in
vitem alterum mutetur, aliumque vi-
uendi procedendique modum assumat.
Nam quod quis tanto tempore solitudi-
nem secum & cum Deo loquendo col-
lat, magna demum solet esse dispositio,
ad Dominum ad cor loquentem audiend-
um, & miras tunc ab eo gratias & cha-
rissimata recipienda. *Sedebit*, inquit Pro-
pheta, *solitarius, & tacebit, quia leuauit*

Thren. 3. 28.

super se. Vnde etiam admirabiles quas-
dam & extraordinarias, vidimus muta-
tiones. *Non est autem abbreviata modo*

Iob. 59. 1.

manus Domini: ac nunquam est de eo
diffidendum, sed semper quidquid est à
parte nostra, agendum. Vnde nosti,
quid in anima tua Deus, mediante hac
dispositione, peracturus sit? Nam fieri
potest, vt totum profectum & perfectio-
nem tuam huiuscemodi exercitiis alligari-
t, ac in iis determinatit. Videtur
adhæc recollectio isthæc post longam
aliquam profectioem, negotiorum tra-
ctationes, & occupationes mentem mire
distrahere natas, animæ non minus ne-
cessaria, quam est corpori post longam
infirmitatem ac morbum bona tracta-
tio, recreatio & refectio delicatior, vt
sic homo sibi reddi ac recuperare quod
perdidit valeat. Atque eam ob causam
perutile est, vt, dum huiuscemodi occupa-
tionibus vacare debet, per aliqua eas
exercitia præueniat, vt deinde maiori
spiritu, ac sine vilo sui detrimento res
suas obeat. Medicina quippe præser-
uatiua multo meliore est, ea quæ postea
morbo medetur. Hac etiam de causa

*Recollectio
occupationi-
bus præmit-
tenda, esse
præseruati-
uum.*

*Recltor in-
no se recolligant.*

*Christus ante
concionem 40.
diebus seces-
sit.*

B. P. Ignatius omnibus superioribus
præscribit vt se, antequam munus suum
exercere incipiant, recolligant ad ali-
quot dies exercitia spiritualia obeundo.
Idem quoque consultum est seruari,
dum quis in longinquam ac diurnam
aliquam missionem abiturus est. Cu-
ius rei alias exemplum nobis dedit Re-
demptor noster Iesus, qui antequam
prædicare inciperet, per quadraginta

iplos dies in deserto se recollegit. Ip-
sum insuper tribulationum ac laborum
tempus, tam propriorum ac priuatorum,
quam publicorum ac generalium totius
Ecclesiæ, aut vniuersæ Religionis, oportu-
nissima est ad hæc occasio. Semper
namque optima placandi Dei, & miseri-
cordiæ eius obtinendæ in Ecclesia Chri-
sti habita & vilitata ratio fuit, oratio-
nes, penitencias & mortificationes ad-
augere.

Omnes hæ, quas recensuimus, occa-
siones valde bonæ sunt ad exercitiis his
vacandum, verum necesse non est, ipsas
occasions studiose conquirere: pro-
pria siquidem tum necessitas & inopia,
tum emolumentum spes impellere nos de-
bet, vt sapius id & desideremus & pro-
curemus. Non deberet autem effluere
annus, quo non ad minimum semel
spirituales hæc ferias vsurpemus, quod
cum sit, valde sincere & ex animo fiat
oportet. Tanti quippe momenti res, de
quanti hæc est, non est specie tenus,
vel pro forma, vel vt hominibus pla-
ceamus, obeunda. Porro singularis-
simo quodam modo hocce Deus opti-
mum medium Societati contulit; at-
que id non solum in nostri ipsorum
profectum & commodum, verum eti-
am, vt per id proximo proficimus & opti-
tulemur. Vnde etiam in instituti no-
stri diplomatis id velut vnum de præ-
cipuis, quæ Societas habet ad proxi-
mos iuuandum mediis, refertur. At-
que hæc alia est ratio, eaque maximi
ponderis, cur B. P. nobis horum ex-
ercitiorum vsum familiarem etiam esse
velit, eumque tum in Constitutiones
nostras, tum in regulas Sacerdotum
retulit, dicens: *Vt in hoc auctorum spi-
ritualium genere tractando, quod Dei
gratia ad ipsius obsequium tantopere con-
ferre cernitur, dexteritatem habere pos-
sint.* Hac quippe arte Beatum P. N.
Ignatium Dominus est lucratus, hæc
omnes

omnes eius socios hac eadem postea induci alii plurimi, tam intra Societatem, quam extra, Dominicæ voci auscultarunt. Et quoniam tam in illis, quam in his Dominum per mirabiles quosdam effectus ad finem; velut per medium tam singulari modo ab ipso profectum concurrere vidimus, spem magnam ac fiduciam concepiamus oportet, ipsum etiam nobis per id auxilio fore, ac plurimas gratias collaturum.

orationum iaculatoriarum, aut vocalium, saltem per duas horas in diem & noctem, orationibus mentalibus sese exercendo; faciendū eodem tempore confessionem generalem, aut annualem, vel ordinariam, Sanctissimum Eucharisti Sacramentum sumpserint, aut Missam celebraverint, toties pro quolibet prædictorum exercitiorum plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus.

CAPVT XXVI.

De fructu, quem ex his exercitiis colligere debemus &c.

Ad supra dicta addo aliud non minus notabile, quodque ad hanc rem singulari quodam modo iuuare nos & animare debet: singularem scilicet illum fauorem & gratiam, quam sanctissimus Dominus noster Paulus V. Pontifex Maximus, quoad hoc concessit omnibus Religiosis in Bulla vel constitutione, 23. die Maij, anno 1606. Pontificatus sui anno primo data, in qua Indulgentias, quibus Religiosi omnes gaudent, declarat. In ea plenariam Indulgentiam, & omnium peccatorum remissionem omnibus Religiosis, cuiuscunque ii sint ordinis & instituti, largitur, qui per decem dies se ad hæc exercitia spiritualia obeunda recolligent, quotiescunque etiam id fecerint. E quibus videre licet, quantam hanc hunc Pontifex faciat, & nos facere oporteat. Ad maiorem verò omnium consolationem, hoc loco ipsamet Pontificis verba adferam. Sic ergo loquitur: *Is vero qui de suorum Superiorum licentia à negotiis per decem dies alieni, in cella commorabuntur, aut ab aliorum conuersatione separati, in priorum librorum & aliarum rerum spiritualium animos ad deuotionem & spirituum inducentium lectionibus operam suam dederint; addendo sæpe considerationes & meditationes mysteriorum fidei Catholica, diuinorum beneficiorum, quatuor nominissimum, passionis Domini nostri Iesu Christi, & aliorum exercitiorum,*

TRIA potissimum spectanda nobis in his Exercitiis, & ex iis colligenda sunt. Primum est, reformare nos in iis, quæ quotidie agimus, atque adeo in iisdem nos perficere. Omnis namque profectus noster & perfectio consistit in eo, vt res ordinarias bene riteque obeamus, vt suo loco diximus. Nemo quippe sibi persuadeat, ideo duntaxat exercitia suscipi, vt octo quindecim diebus reclusus orationi identidem incumbat; sed ideo, vt illic quandam quasi consuetudinem & usum contrahat melius orationis suæ insistendæ, additionum & documentorum, quæ ad bene orandum præscribi solent, obseruandorum, examinum rite obeundorum, sacrificii Missæ bene tum dicendi, tum audiendi, officii diuini decenter recitandi, ac lectionis spiritualis cum fructu faciendæ, atque ita de reliquis. Ideo namque toto illo tempore se homo à reliquis omnibus occupationibus auellit, vt interea se in has res rite, & prout oportet faciendo solum exercent, vt sic velut renouatus,

Triples exercitiorum usus

I. Reformatio in ordinariis actionibus omnibus.

Tract. 8. c. 1. & 2.

Dd 2 uarus,

uatus, & quodam hoc modo ea postea obeundi vsu contracto è recollectionis suæ loco egrediatur. Vnde etiam B. P. N. toto Exercitiorum tempore (quod cum ea integre peraguntur, mensurum esse solet) præscribit, vt examen particulare circa additionum obseruationem, & diligentem & exactum spiritualium horum Exercitiorum peractionem instituat, si qui in vtroque committuntur defectus, eos annotando, vt sic quendam quis velut habitum & vsum induat ad hæc omnia imposterum optime obeunda. Atque hoc ipsum multis in locis identidem inculcat, vtpote qui probe prospectum haberet, quantum in eo fructus ac boni consisteret. Nec vero quo ad Exercitia spiritualia solum (quanquam id præcipuum sit, quodque robur & spiritum omnibus rebus aliis dare debet) verum etiam quoad omnia exercitia & occupationes exteriores renouatus quis, & velut alium hominem indutus, ab Exercitiis venire debet, quodam ex iis spiritu ac vigore hausto ad officium functionesque suas posthac melius exequendas regulasque accuratius seruandas. Vnde dum quis ab Exercitiis recenter venit, illorum est fructus ex operibus externis colligendus & notandus.

Examen particulare circa additiones.

Fructus exercitiorum spectandus ex operibus.

Certæ imperfectiones corrigere.

Alterum, quod ex Exercitiis colligere debemus, est, serua nostri in aliquibus rebus noxiis & imperfectionibus, quas habemus, mortificatio atque expugnatio. Oculos igitur in ea quisque suos conijciat, in quæ communissime ac frequentissime impingere solet, vel in quæ ipse illa offenduntur, vel propterea scandalizantur; & his in se defectibus correctis ab exercitiis venire ac prodire studeat; ac tunc demum optime exercitia obierit: hanc quippe ea ob causam sunt instituta, hicque potissimum illorum est finis. Vnde etiam libelli, quo ipsa traduntur, titulum in Hispania editione, sic B. P. N. concepit: *Meditationes spirituales, qua-*

rum ope & ductu seipsum homo vincat, vitamque & affectus suos ad maius Domini nostri Iesu Christi obsequium dirigat. Adeo vt quis ab Exercitiis in virum alium, vt Sauli ait Samuel, & in virum profectum, vt loquitur Apollolus, mutatus & innovatus plane egredi conari debeat. Vt ipsa scilicet opera postea statim testentur ac clament, hunc Exercitia obuisse: vt, verbi gratia, si ante ea erat loquax, & temporiperda, post eam iam silentii & solitariae recollectionis amans esse videatur: si ante delicias & commoditates suas conlectabatur, iam appareat mortificationis & pœnitentiæ amator: si prius verbis mordacibus proximum offendebar, posthac ab iis abstineat: si ante in regularum obseruantia negligens atque incurius erat, & parua parvipendebat, deinceps sit in obediendo promptus & exactus, parua iam minutaque magni faciat, & nullum per Dei gratiam studio deliberataque voluntate delictum committat. Si quis enim eisdem defectus & imperfectiones, quas habuit, retinere, & talis ab exercitiis prodire velit, qualis ante fuit, quid illi profunt Exercitia?

Refert S. Ambrosius de quodam adolescente rem miram, quam quandoquidem ipse narrat, & nobis proferre fas est. Is cum & vita perditæ & parvæ spei esset, longam perfectionem instituit, in qua vna cum cælo etiam viuendi genus mutauit. Itaque ad suas reuersus, antiquam obuiam habuit amasiam, quam conspecta, quasi aut non nosset, aut contemneret, tacitus pertransit. Ipsa despectam se mirata, & non agnitam rata, vltro ad eam accessit, eique insurrans ait, Ego sum illa. Tum ille, At ego non sum ille. Totus quippe erat mutatus, & plane alter. Pari modo & nos mutari & in viros alios reformari oportet, vt cum Apostolo dicere queamus, *Vino autem iam non ego, id est, iam non viuunt ille qui olim viuerebat in legi-*

qui Ecclesiam persequatur, vivit ve- ro in me Christus. Atque hoc Christum si- gnificare voluisse per illa verba, Si quis vult venire post me, abneget se- metipsum; asserit Ambrosius. Ille, in- quit, seipsum abneget, qui se in a- lium hominem mutat, & iam non amplius esse vult is qui solebat es- se.

Pater Noster Franciscus de Borgia, uti in vita eius legimus, postquam Im- peratricis defunctæ corpus Grana- tam conduxisset (vbi mirifice illum Dominus illustravit, mundique illi va- nitatem in tetro illo mortis spectacu- lo, quod præ oculis habebat, spectan- dam dedit) ad aulam iam reuersus, eam plane sibi mutatam videri dixit; quia scilicet ipse per lucem & illustratio- nem, quam cælitus ceperat, erat mu- tatus. Porro tales & nos ab Exercitiis, per nouam lucem & illustrationem, quam in iis Dominus solet elargiri, egre- di oportet.

Tertium, quod ex Exercitiis no- bis hauriendum est, & quod è supe- rioribus consequitur, est, vt aliquam virtutem & quendam perfectionis gra- dum adipisci studeamus, eam inquam imprimis, qua potissimum & præ aliis opus habemus. Ad hoc enim ante vi- tia euelluntur, vt deinde virtutes inse- rantur.

Duæ res, inquit sanctus ille vir, ad profectum quam maxime iuuant: Pri- mum, vt quis magno animi conatu de- clinet id, quo vitiata & corrupta sua na- tura propendet (hæc est ea, de qua an- te paulo locuti sumus). Altera, vt ma- gno cum seruore ei virtuti comparan- da insistamus, quæ præ aliis nobis est opus; atque hoc tertium illud, de quo in præsentiarum agimus. Vnde ipsum Exercitiorum Directorium, agens de modo, quem in iis seruare nos oportet, anxie diuque nobis in prima heb- domada hærendum non esse docet. Duo

refue, inquit, ad hoc sufficiunt dies, vt ad alias meditationes, è quibus maior haurietur profectio, transendi sit locus et oportunitas.

Inter alia vero quæ illo loco hunc ad finem afferuntur, suggeritur, vt a- liquas de primariis regulis, in quibus o- mnis, ad quam aspirare possimus, confi- stere profectio videtur, subinde rumi- nandas suscipiamus, qualis est hæc se- quens: Quomodo mundani dili- gunt & quarunt magna cum diligentia honores, famam, & magni nominis æstima- tionem in terra: sic nos diligamus & exopte- mus quæ iis omnino contraria sunt. Serio itaque in quadam Exercitiorum recol- lectione in animum inducamus ad hanc perfectionem aspirare, & huc humili- tatis pertingere, vt tantum contu- meliis, despectu, opprobriis, iniuriis, falsis ac iniquis testimoniis gaudeas, quantum homines mundani honore, & æstimatione: quod si adeptus fueris, in multis conflictibus & importu- nis vexationibus, quæ nobis occasione famæ, nominis & existimationis offer- ri solent (qua nimirum vnus ob do- ctrinam, alter ob officium ac mu- nus, nonnemo ob functiones & nego- tia quæ tractat magni fieri amat) qui- bus profectus spiritualis non mediocri- ter turbatur & impeditur, victor ex- ites.

Alias erga hanc regulam affici- camque ad praxin redigere stude. O- mnes rectam habere intentionem studeant etiam circa res omnes particulares, id sem- per in eis sincere spectantes, vt seruiant & placeant diuina bonitati propter seipsam, & propter caritatem & eximia beneficia, qui- bus præuenit nos, potius quam ob timorem pœnarum, vel spem præmiorum. Ad talem intentionis puritatem peruenire sata- ge, vt nulla in re, tam in parua, quam magna, æque in temporalibus, ac æ- ternis, tum proprium commodum & emolumentum quæras, sed in omni-

Dd 3 bus

Reg. 11. som- marii Constit.

Humilitas perfecta.

Reg. 17. sum- marii Constit. Purissima in- tentio.

bus pure vnicam Dei voluntatem & gloriam quæras, ipsaque vnicum tuum sit gaudium ac voluptas, vt tuipsum, omnis utilitatis proprię, ac commodi priuati penitus obliuiscaris.

*Conformitas
voluntatis no-
strę cum di-
uina.*

Alias denique perfectissimam quandam cum Dei voluntate conformitatem consequi stude, vt omnia quęcunque tibi occurrent, tam magna quam parua, & quomodolibet modo, via, media ea veniant, velut à benigna Dei manū venientia, acceptes. In has, aliosque id genus, ad perfectionem spectantes res oculos nos conuicere oportet, dum Exercitia spiritualia obimus, nec ante desistere quam hæc ipsa, quę spectamus, consequamur.

CAPVT XXVII.

*Documenta proponuntur aliqua,
quę ad maiorem ex hisce fru-
ctum colligendum con-
ducant.*

Cap. 14.

VT vero in maiorem spiritualia hæc Exercitia utilitatem nobis cedant, & is quem diximus, ex iis fructus colligatur; notandum est primo, sicuti supra diximus, eum qui orationem accedit, non puncta solum ipsa, quę in oratione meditaturus est præparare, verum & fructum, quem ex ea est collecturus, sibi præfigere debere; ita eum, qui Exercitia est facturus, sibi singillatim præstituere ac præuidere debere quidnam ex iis utilitatis colligere velit; hoc scilicet modo antequam se ad ea faciendā colligat, videre debet, ac secum attente sedate, & diu dispicere, Ecquę est maior mea spiritualis necessitas: qua re maxime indigeo? ad quid vitiosa mea natura, passionēs inordinatę, aut mala consuetudo mea longo habitu contracta magis propendet? quid est, quod animam meam magis exagitat? quid est in me, num fratres mei of-

fendi & male ædificari queant? Atque hoc est quod præ oculis habere ac sibi præfigere debet, vt id ex Exercitiis eliciat, atque id serio ac reuera corrigere proponat.

Hęc optima quædam est ad exercitia auspicanda præparatio. Proinde notandum hic est, quando quis se ad Exercitia faciendā recolligit, cum non tam spectare debere, quod magnum & sublime quoddam orationis genus habere debeat, nec tam cogitare, se, eo quod se in solitudine recolligat, & intra cubiculi cuiusdam secessum abdat, statim ad Deum aditum, magnam mentis quietem & in oratione attentionem habiturum (fieri quippe potest, vt magis tunc distrahatur, importunius inquietetur, vexetur, ac tentetur, quam dum externis suis officiis & ministeriis distinebatur) quam vt illud quod diximus, ex iisdem colligat, & ad id serio ac reuera animum inducat.

Et si id inde elicuerit, bene Exercitia sua obierit, et si eam quam optat, deuotionem forte non habebat: sin minus, esto iam iam inde à principio eorum ad finem, vsque, in lacrymas assidue resoluitur, & sensualem deuotionem sentiat, non propterea recte & prout oportet, Exercitia fecerit. Neque enim hic eorum finis est ac scopus, sed illud prius.

Huc quoque non mediocriter conferet illud Beati Patris nostri documentum, quod à nobis ipse in omni vult oratione obseruari. Nimirum, vt postquam suam quis orationis horam iam absoluit, per horę quadrantem aut circiter ipsius, vel sedendo, vel in ambulando, successum examinet, exploretque quomodo sibi in ea successerit. Si enim male eam processisse comperiat, causam eius rei exquirat; videat inquam num bene meditationis materiam ante præpararit, num quem impertinentibus alienisque cogitationibus locum dederit, num à somno se operi sponte passus sit, num speculationi intellectus nimium intenderit, num corde tor-

de torpido ac remisso adorationem se applicuerit, num voluntatis affectus excitare neglexerit, tam puram denique intentionem non habuerit, ut quidē par erit propriam se magis in ea consolationem, quā diuinum beneplacitum querendo. Si in horum quopiam se deliquisse comperiet, doleat, & in futurum melius facere proponat: Si vero bonum oratio successum habuerit, Deo gratias agat, eādem orandi methodum in aliis post habendis orationibus semper seruare procurans.

Magni sane documentum hoc momēti est. Primo, quod per isthuc orationis habitū examen ac reflexionem vsu paulatim experientiaque homo addisecat, quānam mali successus orationis suæ sit causa ut ab ea sibi posthac caueat; quānam etiam boni ut ipsam exinde seferatur, quare tum discretio spiritualis, tum magisterium, quod à scientia experimentalī ortum trahit, comparatur.

Atque inde est, quod B. P. noster hocce examen & reflexionem orationis permagni faciat, ut perfecti, non in hoc solū, sed & in aliis omnibus exercitiis & ministeriis nostris magistri euadamus. Vnde in quarta Constitutionū nostrarum pater, Cōfessario ad bene officio suo fungendū, perutile fore ait, si postquam alicuius cōfessionem exceperit, reflexionem aliquam faciat, visurus apud se & dispecturus num quem eo in opere defectum commiserit, præsertim cum primum huic muneri se applicat, ut eum proxima vice emendet, & prioribus suis defectibus cautior atque sapientior reddatur.

Ego & ob hanc causam isthuc orationis examen instituitur: quod etiam primum ac præcipuum est, quod in eo nos facere oportet. Tanti porro momenti ac pōdenis est oratio, tantiq; nos refert bene eam facere assuescere, & quos in ea cōmittimus defectus, paulatim deponere, ut B. P. nostro ad hoc satis visum non fuerit examē, quod quotidie in meridie ac vespere instituimus, sed etiam immediate statim atque oratio est absoluta, eam à nobis explorari & examinari iubet.

Altera, & quidē non inferioris momēti res est, quæ in hoc examine orati faciēda, ut videat quem ex hac oratione fructum elieuerit, & eū denuo ceu ruminatum recolligere studeat, sicut dum quis quandā lectionis suæ repetitionem faciēs, omnes conclusiones & assertiones eius paucis recolligit, atq; eorum velut recapitulationem facit. Tanti vero hocce examen faciendum est, ut si cui tempus non sit ipsius statim post absolutam orationem instituendi, ei illud in ipsa oratione, circa finem eius, sit instituendum.

Addere his & aliud monitū possumus; nempe salutare consiliū fore, ut quæ quis ex oratione colligit, bona in quā desideria & proposita, scripto, non pluribus, sed paucis verbis committat, necaon aliquas veritates, doctrinas, illustrationes, aut

Examen potius faciendū in oratione ipsa quam amittendum.

Notanda lumen & proposita Orationis.

Lib. 6. c. 13. eius vita.

Cap. 2. & 4. Directoris Exercit. spir. Cap. 3.

Fructus duplex huius scriptiois.

medis serenationes, quas in ea Dominus dare solet, modo circa quādam virtutes, modo circa ipsa mysteria, de quibus meditari. Sic alias primos nostros Patres fecisse legimus, atque in primis B. P. N. Ignatium, P. Petrum Fabrum; vnde etiam nonnulla, quæ ipsi sua quoad hoc manu conscripserunt, calamo exarata in manibus nostrorum versantur. Idem quoque faciendum consulebat B. P. Franciscus Xaverius, sicuti in eius vita legimus. Id ipsum & in Directorio Exercitiorum nobis faciendum præscribitur. At hæc R. P. N. Generalis Claudius Aquaiua, in suis, quos ad curandos animæ morbos scripsit Industriis, cum de oratione loquitur, etiā atq; etiam illud nobis cōmendat. Et præterquā quod hac ratione bona proposita & desideria magis magisq; perficiantur, cordiq; imprimantur profundius, iā pridem longo vsu & experientia cognitum est, magnum suo tempore ex horum scriptorum relectione hominem consequi fructum solere. Quod enim hæc ei propria fuerint, & ut talia ipse ea alias senserit, hinc eum postea magis quam alia quælibet cōmouent & facile eadem illi species denuo obiciuntur: cum vero huc se postea pertingere non posse videt confunditur, quod non sitis, qui

fuit

fuit ante, & adeo in via Domini non progrediatur, vt potius retrocedat. Adeo vt aut ad vltierius tendendum animeretur, aut saltem magna sui id quod sibi in perfectione deest, confusione suppleat. Quamobrem magni semper emolumenti & profectus occasio id esse solet, eo praesertim tempore, quo quis Exercitia obit.

CAPVT XXVIII.

De lectione spirituali, quantique ea sit momenti, & aliqua suggeruntur eius bene fructuoseque habenda media.

LECTIO orationis soror est, magnaque eiusdem adiutoria & subsidium. Vnde Timotheo suo suadet Apostolus Paulus, *priori ad Timotheum quarto, versiculo decimotertio*, eivt attenderet: *Attende lectioni*. Tam porro spiritualis haec lectio necessaria est ei, cui Deo seruire propositum est, vt Athanasius in quadam ad Monachos exhortatione dicat, *Sine loquendi studio neminem ad Deum intentum videas*; quod qui intermitteret, statim in suo profectu deficere ac retrocedere comperietur. Quare Diuus Hieronymus epistola ad Eustochium virginem, sacram hanc lectionem etiam atque etiam illi commendat: *Tenenti, inquit, codicem somnus obrepit, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat*: Quin adeo sancti omnes mirum in modum spirituale hanc lectionem commendant. Quorum vero ea commodorum sit procreatrix, quotidiana satis nos docet experientia: cum omnes historiae illustribus, quas eius adminiculo Deus est operatus, conuersationibus sint refertae.

Quoniam vero lectio haec tam necessaria & potens est ad in spiritu proficiendum ratio, hinc ipsi Religionum sacra-

rum institutores, partim Apostoli doctrina, partim autoritate & experientia sanctorum nixi, in suis Regulis statuerunt, vt quotquot suum institutum profiterentur, quotidie spirituali lectioni insisterent. Sic Humberto teste Sanctus Benedictus quotidie praestitutum aliquod lectioni huic in suis Monasteriis tempus esse voluit; adhuc, vt tempore illo duo de senioribus monachis domum totam obirent, inspecturi num quis lectionem hanc aut ipse omitteret, aut vt ab alio eadem omitteretur, in causa esset. Vnde manifeste patet quo illam ipse loco haberet: simul etiam per transennam notandum, quam sint visitationes illae, quae quotidie in domibus nostris eo tempore quo spiritualibus exercitiis vacatur, peragi solent, in veterum Sanctorum doctrina ac praxi fundatae. Qui porro in hoc deliquisset, cum prima ac secunda vice leniter blandique corripit sanctus ille Patriarcha volebat; sed si deinde non respiceret, tertia vice ita castigari, vt exemplo illius caeteri metuentes a simili sibi delicto cauerent.

In Societate vero ad hanc spirituale lectionem singulari quadam regula obstricti sumus, quae iubet: *Singuli praestitutum sibi tempus sua conscientia bis quotidie examinanda, orationi, meditationi, lectioni, que impendant cum omni diligentia in Domino*. Ipse etiam superior domus ac rerum spiritualium praefectus curare iubentur, vt singuli quotidie aliquod lectioni praestitutum tempus impendant.

Et generaliter, quicumque virtutis ac perfectionis studio intendunt, medium hoc indies in spirituali aliquo libro legendi vsurpare vt saluberrimum conuenuerunt; hinc, vt omnes id maiori cum fructu peragant, aliqua hic adferemus, quae ad bene ipsam obeundum auxilio esse & vsui poterunt.

Sanctus Ambrosius exhortando nos, vt quodcumque possumus, tempus orationi ac lectioni spirituali dedicemus, ait, *Cur non illa tempora, quibus ad Eccle-*

legandi

Lectio spiritualis quotidie vsurpada.

Ecclesia vacas, lectioni impendas? Cur non Christum reuisas, Christum alloquaris, Christum audias? Nam illum, inquit, alloquimur, cum oramus, illum audimus, cum diuina legimus oracula. Hæc igitur sit prima fructus è lectione spirituali colligend ratio, vt scilicet ipsi nobis persuadeamus, nobiscum Deum quodammodo colloqui, & nobis ea quæ è libro legimus, dictare.

Hoc quoque medium notat Augustinus, dum ait; Ita Scripturas sanctas lege, vt semper memineris Dei illa verba esse, qui legem suam non solum sciri, sed etiam impleri iubet. Quin & aliam ipse considerationem, eamque & bonam & deuotam imprimis ad hoc producit: Diuina Scriptura quasi litera de patria nostra sunt. Vis, inquit scire, quo sacra Scriptura legenda sit modo? Non secus ac litteræ, quæ nobis de patria nostra allatæ sint, è quibus discamus quid in cælo, patria nostra, in qua patres, fratres, amici, noti ac familiares nostri agunt, & ad quam incessanter aspiramus & anhelamus, geratur.

De eadem re loquens Sanctus Gregorius ait nos, dum Sacram Scripturam (idem quoque de alia qualibet lectione spirituali intelligendum) legimus, animæ oculis quoddam velut speculum obicere, vt in eo quales interiorum simus; perspiciamus. Hic siquidem cognoscimus & videmus omne quod habemus tum bonum, tum malum: deinde quantum in via Spiritus progrediamur, quam etiam procul adhuc à perfectionis meta absumus. In iis interdum mirabilia sanctorum gesta & opera referuntur, vt iis lectis ad eorum imitationem prouocemur, & ne, visis illustribus illorum victoriis ac triumphis in tentationibus ac laboribus fracti debilitatique fatiscamus.

Alias ibi non solum virtutes ipsorum, sed & graues lapsus enarrantur, Rodriguez exercit. pars 1.

vt in illis, quid nobis imitandum, in his vero quid cauendum ac metuendum sit, videamus. Sic in sacris litteris alias nobis in exemplum proponitur Iob, spumæ instar, allisione & in medio tentationum exerefcens; alias vero Dauid, qui cisdem ingruentibus distulxit ac dilapsus est. vt ille nos tribulationibus obrutos animet, & in spem erigat; hic vero in summa prosperitate & consolationibus humilia nos sapere, timere, ac nunquam de nobis ipsis præsumere aut confidere, sed magna cum circumspectione & cautela in omnibus ambulare doceat.

Vnde bene Augustinus: Optime, inquit, vt res lectione diuina, si eam tibi adhibeas speculi vice, vt ibi velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel fœda quaque corrigat, quæ ibi reprehenduntur, vel pulchraplus ornet, & iis, quæ ibi leget exemplis & virtutibus sese condecoret.

Vt autem in singulari ad modum hac in re seruandum veniamus, notemus oportet quod hæc lectio in vtilitatem cedat, eam nec festinatam, nec præcipitaram (vti historiam aliquam legere solemus) sed maxime distinctam & attentam esse debere. Nam sicut pluuia præceps & nimbus vehementior terram non penetrat, nec fertilem reddit, sed lenis & rarior; ita, vt lectio in cor ingrediat & amplius penetret, necesse est eam distincte, interrupte, & cum maturatione quadam rei lectæ excussione fieri. Bonum ergo & consultum est, vt, cum in primum aliquem locum incidimus, in eo paulo diutius hærentes subsistamus, & veluti stationem quandam figamus, tum lecta ruminando, tum per ea voluntatem mouere & coneuire procurando, eo plane modo, quo id in meditatione fit quod etsi in meditatione fiat diutius ac productius, in qua nimirum rebus cogitatis amplius inhæretur, eæ ruminantur, & velut digeruntur; aliquo tamen modo

virtutes nos erudiunt.

Epist. 143. ad Demetriadem virginem.

Lectio non festina.

Gallibibentes legenti imitandi.

Ee id et.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

id etiam in lectione spiritali obseruandum est.

*Bernardus Ep.
seu tract. ad
frat. de monte
Dei. Et in
spec. mon.
S. Ephrem.
ser. 7. Chryf.
hom. 29. sup.
Gen.
Aug. ser. 38.
ad frat. in
Erama.*

Atque id fieri suadent sancti, docentque in lectione spiritali imitari nos debere bibentem gallinam: hæc namque cum aquæ paucillū bibit, statim caput sustollit; dein rursus aliquantum fumens, rursus caput eleuat.

E quo ad oculum patet, quis orationis & lectionis sit consensus, quam vna alteri subueniat: in tantum quidem, vt dum aliquem primo sensim ad orationem mentalem frequentandam inducere, & in hoc paulatim ac pedetentim procedere volumus (ita scilicet id exigente hominis dispositione) ei ante omnia consulamus, vt libros quosdam spiritalia legat, & in hac lectione aliquas stationes & velut pausas, eo quo diximus modo, faciat: quia sæpe per hanc Dominus viam hominem ad orationis exercitium solet conducere. Quin imo solemus nonnullis, quando orationem facere nesciunt, ac nihil boni in ea sibi facere posse videntur, consulere, vt aliquem librum pium in manus sumant, & orationem cum lectione coniungant; aliquid scilicet à libro legant, & mox illud meditentur & super eo orationem instituant, deinde rursus ad lectionem redeundo, paululum à libro suo legant, vt ante.

*Leclio orationis
viam sternit.*

Hoc namque pacto intellectus cum verbis lectis sic adhærescit, non tam libere potest se in diuersas imaginationes & alienas cogitationes diffundere, vt dum effusus habentis liber & dissolutus est. Adeo vt & in lectione orationem nobis instituere liceat.

Hinc tanti lectionem spiritali sancti Patres faciunt, vt easdem pene in ipsam, quas in orationem, laudes & præconia effundant. Docent namque ipsam esse spiritali animæ cibum esse quæ eam corroboret, & aduersus tentationes constantem reddat; quæ bonas sanctasque cogitationes, ac desideria cæle-

*Eadem enim
lectio
oratio.*

stia in ea progignat; quæ intellectum nostrum illuminet; quæ voluntatem inflamet & accendat; quæ sæculi tristitias auferat; quæ veram, spiritualem, ac secundum Deum lætitiā in animo producat, aliosque id genus effectus causetur.

Aliud ad lectionem spiritali fructum capiendum monitum dat Sanctus Bernardus, dicens, *Si ad legendum accedas, non tam quæras scientiam, quam saporem & gustum voluntatis nam solum intellectus scientia aridum quid est, nisi voluntati ea applicetur, vt per eam scilicet affectus foueatur, & deuotio animi conseruetur, vt pote quæ lectionem & succidam ac fructuosam reddit, & eiusdem finis est. Est hoc in primis notandum: magna quippe est inter lectionem quæ pure tantum, ad sciendum & eam quæ ad in spiritu proficiendum suscipitur; inter eum quam propter alios, & eam quam propter se quis instituit, differentia. Primum namque quoddam velut studium est, alterum lectio spiritalis. Quocirca si, dum legis, id spectas vt aliquid vel tibi addiscas, vel notes quod postea aliis prædices & denunties; erit hoc non nisi ceu quoddam studium propter alios institutum; non autem spiritalis lectio, ad tui virtus profectum suscepta. Alia ad id tempora sua commoda non desunt: *Ecclesiastic. tertio, versiculo primo: Nam omnia tempora habent, tempus porro lectionis spiritalis non est ad hoc, sed ad illud quod diximus, institutum.**

Eadem de causa commendant hoc loco etiam Patres, vt non multa eodem tempore legantur, nec multa simul paginæ obiter percurrantur, ne spiritus prolixâ lectione defatigetur potius quam recreetur.

Quod & nouum documentum est, ac bonum & necessarium in primis nonnullis, qui omnem in eo felicitatem suam collocare videntur, quod multa legant, & multos libros euoluant. *Quemadmo-*

admodum enim non multorum ciborum ingestio corpus humanum sustentat, sed bona paucorum alimentorum digestio; ita nec animam multa alit lectio sed bona lectorum ruminatio ac digestio. Unde etiam suadent, non passim difficilia & obscura, sed facilia; & potius deuota quam inuoluta & intricata in lectione spirituali legi debere: difficilia namque & obscuritatis deuotionem fatigare, & spiritum extinguere & arefacere solent.

antequam lectioni se applicaret, semper oratione præmissa, ad eam se præparasse, ac illum Psalmistæ versiculum, *Psalmo centesimo decimo octauo, versiculo centesimo decimo quinto: Declinate à me maligni, & seruitabor mandata Dei mei*, recitare solitum.

Vt vero lectionem hanc spirituales pluris faciamus, & ad eandem magis animemur, solent eam sancti Patres auditioni verbi Dei assimilare, dicuntque quod, esto lectio tantum non sit energiam, quanta uina uox, alias tamen utilitates includat, quibus vicissim conciones carent.

Lectio concionem superat.

Primo, quod prædicatorem quis semper & omni tempore ad manum habere non potest, uti bonum aliquem librum.

1. *Quia semper haberi potest.*

Deinde, quod bene dictum est in concione, statim pertransit, ac proinde tantum in me effectum non facit: at quod liber bonum continet sæpe reuolui, ruminari, & ponderari potest, ac per consequens maioris est roboris & energiam.

2. *& Repet.*

Tertio bonus liber bonus ac sincerus mihi est consiliarius: nam, ut bene dixit Philosophus, Quod amicus vel consiliarius dicere mihi interdum non audet, liber intrepide dicit ac suggerit, vitiorum meorum ac defectuum me commonens modo me obiurgans, modo exhortans.

3. *Nō erubescit.*

Quarto, per lectionem conuersor & colloquor cum iis qui librum conscripserunt: hinc aliquando cum Bernardo, subinde cum Gregorio, modo cum Basilio, alias cum Chrysostomo colloqui, eos uelut præsentem loquentes audire, & auscultare, ea quæ mihi dicunt, potero, perinde ac si tunc illorum forem discipulus.

4. *Dat copiam colloquendi cum ipsis Scriptoribus.*

Quare dicunt, nec immerito, libros bonos, ob ingentes quas ex iis haurire diuitias & bona licet ceu publicum ac patentem quandam thesaurum uideri.

Libri sunt thesaurus.

Tot tantaque denique sunt bona, & commoda, quæ è spirituali lectione proficiuntur, ut Sanctus Hieronymus de interiori animæ astu loquens,

Epist. ad Damasum.

Ecce 2 roget,

Li. de uita. dicitur. Hugo de Sancto Victore, quendam Deum seruum per uisionem a Deo monitum fuisse scribit, ut rerum obscurarum lectione omissa, uita ac martyria sanctorum, aliaque simplicia & deuota legeret: quorum etiam lectio post magnum illi in spiritu profectum attulit.

Epist. ad frat. de nouis Dei. Quocirca bene Sanctus Bernhardus: Sed & de quotidiana lectione aliquid in uentrem memoria dimittendum est, quod fidelius digeratur, & rursus reuocatum crebrius ruminetur, quod proposito conueniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, ut aliena cogitare non liceat.

Non legendū religio, sed ut uideat postea quærit.

De uita. dicitur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Leſſio ſacra
ceu ignis ac-
ſendit animã.

roget, vbinam hoc incendium & flamma conſiſtat? ac reſpondeat, minime dubitandum eſſe, quin id in ſacris litteris, per quarum lectionem anima in Dei amore incenditur, & ab omnibus vitiis ſuis expurgatur, ſitum ſit. Et ad hoc propoſitum adfert illud, quod duo illi Diſcipuli, quibus in Emaus caſtellum abeuntibus in via Chriſtus in forma & ſpecie peregrini apparuit, & quibuscum eſt ſacra Scriptura multa loquebatur, illo diſparente ad inuicem dixerunt: *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis cum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas?* Nec non illud Dauidicum: *Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne examinatum.* *Psalmo vndecimo, verſiculo ſeptimo.* Et Sanctus Ambroſius ſacram lectionem eſſe ait ceu animæ vitam, utpote teſtante id Dominus.

Serm. 3. 55.

Leſſio ſacra
vita anima.

Quod autem inquit ſacrarum litterarum leſſio vita ſit, Ioannis ſexto, verſiculo ſexageſimo quarto. Dominus teſtatur, dicens: *Verba qua ego loſutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt.* Ut ergo vitam ſpiritualem viuamus, ac ſemper in ſpiritu, atque in amore Dei ardentes & inflammati ambulemus, ſacrae lectioni ſerio nos applicemus, & eo quo diximus modo eam uſurpemus.

Lib. 8. Confes.
c. 6.

Multa adferre exempla poſſemus, ad bona & utilitates magnas, quæ hac ex lectione ſequuntur, adſtruendas; ſed vnum Sancti Auguſtini attuliſſe ſatis erit in præſens, quod etiam ſingularia continet documenta. Refert ergo ſanctus hic Præſul, veniſſe ad ſe quodam die nobilem ex Africa virum, nomine Politianum. Hic ei narrabat quæ paſſim per orbem de Magno Antonio prodigia & mira ſermone omnium ſpangebantur. Addebat inter cætera, ſe, interim dum Imperator Treueris ſpectaculis publicis ſe oblectaret, cum aliis tribus ſociis, Imperatoriam curiam etiam ſectantibus, in hortos suburbanos animi cauſa deambulatum exiſſe, & illorum

duos ab aliis diuulſos, in quendam eremicola caſulam incidiffe, inque calibrum, quo Magni Antonii vita ſcripta continebatur inueniſſe.

Horum alter cum legere in eo inci-peret, illico cor eius ſancto quodam amore cepit inardere, & ſuiipſius per-tæſus, amico ait, Dic mihi, obſecro, quid omnibus illis laboribus noſtris, quos tot annis caſtra Imperatoria ſe-quendo, & toties magno cum vitæ diſ-crimine conſtigendo, ſubimus, ſpecta-mus? Melioremne ſortem nanciſcemur, quam ut in interiorem Imperatoris fa-miliaritatem & amicitiam admittamur? In hoc vero ſtatu quam omnia ſunt tur-binibus, viciffitudini, mutationi, ſummoque periculo obnoxia! Et ad hoc ingens periculum per quam multa variaque pericula peruenitur! Amicus autem Dei ſi voluero, ecce ex hoc eſſe momento poſſum.

Hæc dicens, per nouæ vitæ quam cæperat parturitionem nonnihil turbatus, iterum ſuos ad librum oculos reuoluit, introſumque animo mutatus, rebus mundanis, ut quidem ſtatim videre ſuit, ſerio valedicere propoſuit. Ut enim legere ceſſauit, multisque in corde illius cogitationum fluctibus, in diuerſa pel-lentibus, ad ſpeiſcopulos tolliſſis, & al-tum ſuſpirans, ſocio dixit: Equidem iam totus quietus & tranquilla ſum mente, iam ab omni ſpe noſtra & præ-tenſione animum abrui, ſic Deo ſer-uire plane mecum ſtatui, & iam inde ab hac hora iſthoc in loco hærebo. Tu, ſi ſequi piget & imitari, mihi ſal-tem noli obſtaculo eſſe vel aduerſari. Tum alter, tam luculenta affulgentela-boris ſpe, ſe ab eo diuelli, aut eius ſocie-tatem derelinquere poſſe negauit. Quo-re ambo ſufficientibus ſumptibus com-paratis, omnia ſcilicet quæ habebant re-linquendo, ſpirituales vitæ ædificium conſtruere cæperunt, ac Chriſtum nudum nudi ſequi; quin & (quod non minus mi-randum) ſponſas, quibus ambo deſponſi-erant,

erant, magna constantia deseruere, quæ pio sponsorum suorum audito proposito, Deo se pariter consecrarunt, virginitatisque votum conceperunt. Hæc de aliis quidem commemorat Augustinus: sed hoc apud eum exemplum tanti fuit roboris, vt statim apud amicorum suorum quempiam, magno animi motu exclamans dixerit: *Quid agimus? quid est hoc? Surgunt indocti, & cœlum rapiunt; & nos cum doctrinis demergimur in profundum.* Rem prosequens Augustinus, hoc in sensu & lancinantis animi motu in vicinum se ait hortum abiisse, & sub ficu quadam prostratum, & lacrymis habenas laxando, magna cum cordis angustia & turbatione dicere cœpisse: *Et tu Domine vsquequo? vsquequo irasceris in finem? nesciet finē ira tua? ne reminiscaris Domine iniquitatum nostrarum antiquarum.* Et hæc verba, *Vsquequo, vsquequo,* nec non, *Cras, cras: quare non hodie? cur non hodie*

fnis turpitudinis mea? Magno quodam pietatis sensu ac motu animi identidem repetenti & ingeminanti vox de cœlo allapta est, clamans, *Tolle lege, tolle lege.* Tunc se de loco, in quo sedebat, surrexisset ad codicem sacrum, quem apud se habebat, in manus accipiendum, vt aliquid in eo legeret. Audiuerat namque, hunc ipsum Antonium, dum casu in templo ex Euangelio audit legi, *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me, & habebis thesaurum in cœlo,* omnibus quas possidebat, facultatibus abdicatis, Christum Iesum sequi proposuisse. Hoc ergo se exemplo, & magis voce audita commotum librum arripuisse, & in eo legisse scribit. Qua in lectione tantam illi Deus Pater luminum lucem infudit, vt omnibus quæ mundi sunt, relictis, totum se illius obsequio manciparit.

S. Antonius & S. Augustinus ex lectione conuersi.

Matt. 19. 21.

* * *

TRACTATUS SEXTVS

De Præsentia Dei.

CAPVT I.

De exercitii huius præstantia, deque magnis qua eodem continentur, bonis.

Varite Dominum & confirma-
mini: quare faciem eius semper,
ait Vates Regius. Per faciem
Domini, inquit Augustinus,
ipsa eius intelligitur præsentia: ac conse-
quenter faciem Domini quærere, aliud
non est, quam semper in eius præsentia
ambulare, cor ad ipsum per pium deside-
rium & amorem conuertendo. Hesy-
chius porro in vltima centuria (citatur
hunc quoque S. Bonauentura) ait, sem-

per in hoc præsentia Dei exercitio am-
bulare, esse quodammodo beatitudinem
cœlestem in hac vita auspicare: Sancto-
rum quippe beatitudo in perpetua Dei
visione consistit, nunquam vt eius con-
spectu priuentur. Cum ergo in hac vita
clare & vti reuera est Deum videre non
possimus (quia id beatorum proprium
est) nostro saltem modo, & prout id hu-
mana fragilitas feret, eos imitemur, sem-
per & vbique Deum videre, intueri &

Ee 3 amare